

Војнопензионерске теме и дилеме

НЕСПОКОЈ СА ПОКРИЋЕМ

Добро је што држава сматра да пензионерима треба увећати пензије и више од раста трошкова живота и раста бруто националног дохотка, када буџет то дозволи. Међутим, понекад су жеље једно, а живот намеће друге аршине. Не видимо разлоге што у новом законском решењу није остала одредба о начину увећања (усклађивања) пензије на основу раста трошкова живота и увећања бруто националног дохотка. То би био минимум о чему би држава требало да води рачуна. Увећање пензије изнад тог нивоа, када у буџету дугорочно и одрживо постоје паре, могло је да се угради посебан став у закону као правно уређена могућност.

Минули септембар обележиле су два догађаја, два камена међаша, који се тичу војних пензионере. Најпре је то вест да је коначно укинута у народним масама вероватно до сада најнепопуларнији закон што је драстично погодио стандард старијих особа. Наиме, четири године систематски и упорно нарушавана су месечна примања оних који су током радног века издвајали од плата да би позо доба дочекали колико-толико безбрижно. Пензионерима ће октобарска пензија, коју ће добити у новембру, бити исплаћена без умањења. Основ за исплату пензије за октобар и њено даље усклађивање, чини пензија исплаћена (односно припадајућа) за октобар 2014. године, а усклађена по важећим прописима.

Остаје нека врста горчине што држава која је толико пута захваљивала пензионерима за резултате у фискалној консолидацији буџета није смогла снаге да уједно одлучи да им се достојно одужи и на рате врати одузети део, јер је пензија по општеприхваћеној дефиницији приватна имовина. Логично је било, и на Уставу засновано, да када неко изузетно, из оправданих разлога, закине део пензије, чим се финансијске прилике стабилизују, да врати део имовине којим услед деловања силе закона нису могли да располажу пензионери.

„Обећали смо да ћемо укинути Закон о смањењу пензија када се финансијски стабилизује Републички фонд за пензијско и инвалидско осигурање. Он је сада стабилан јер га држава дотира сумом која је испод нивоа који тражи Међународни монетарни фонд. Пензионери су веома важни за Владу Републике Србије и трудимо се да им омогућимо најбоље услове. Ово је први закон од 2001. године, а било је тачно пет измена и допуна до сада, који има све позитивне измене које су у корист пензионера и будућих пензионера“, изјавио је министар Зоран Ђорђевић.

Министар финансија Синиша Мали истакао је да је усвајање предлога закона о изменама и допунама Закона о ПИО створен предуслов за увећање пензија.

„Као што смо и обећали, прве увећане пензије су октобарске, а биће исплаћене у новембру. Веома смо задовољни што смо за ово увећање имали довољно новца у буџету, тако да није било потребно да радимо ребаланс. Наши најстарији суграђани су заслужни за успешне реформе које смо спровели, и захваљујући њима сада имамо стабилне јавне финансије. На томе ћемо им увек бити захвални.“

Други догађај са далекосежним дејством и последицама јесте усвајање измена и допуна Закона о пензијском и инвалидском осигурању, где је укинута пракса да се пензије усклађују на основу раста трошкова живота и увећања бруто националног дохотка. Тиме је, вољом скупштинске већине, укинута нека врста гаранције аутоматског усклађивања пензија. Сада ће се та област сваке године регулисати на основама буџетских прилика.

Мада је реч о изузетно важној материји, овога пута није било јавне расправе о предлозима нових решења. Изгледало је као да се некоме жури да закон буде што пре изгласан. Удружење војних пензионера Србије, анализирајући предлоге, уочило је теоретску могућност да у ситуацији када приходна страна буџета није у стању да „покрије“ расходе, дакле и проценат за који треба усклађити пензије, може изостати очекивано повећање месечних примања.

Због тога је председник УВПС Љубомир Драгањац упutio је 20. септембра писмо председници Народне скупштине РС, председници Владе РС и посланичким групама у Скупштини РС, указујући да је досадашњи систем усклађивања пензија повољан и праведан, како за државне финансије, тако и за пензионере.

Предлогом измена и допуна досадашњег системског Закона о ПИО (чланом 9) било је предвиђено се усклађивање пензија на начин утврђен прописима којима се уређује буџет и буџетски систем. Сада, када су посланици изгласали предложена решења, у пракси се може догодити да усклађивања и не буде упркос чињеницама да се све повећали трошкови живота и да је забележен раст бруто националног дохотка.

Удружење војних пензионера Србије сматра да у системском закону о ПИО требало задржати садашња решења, а буџетом обезбедити потребна средства за усклађивање. С тим у вези ваљало је утврдити регулативу (раст цена и плата) на основу које би се пензије аутоматски усклађивале једном или два пута годишње.

Пензије у Србији од 1. октобра се усклађују са Законом о буџету, што значи да ће влада (односно Народна скупштина) убудуће повећавати примања најстаријих у зависности од раста буџетских прихода. Пензије би требало, како обећавају из владе, да буду веће од инфлације, односно раста цена на мало.

Добро је што држава сматра да пензионерима треба увећати пензије и више од

раста трошкова живота и раста бруто националног дохотка, када буџет то дозволи. Међутим, понекад су жеље једно, а живот намеће друге аршине. Не видимо разлоге што у новом законском решењу није остала одредба о начину увећања (усклађивања) пензије на основу раста трошкова живота и увећања бруто националног дохотка. То би био минимум о чему би држава требало да води рачуна. Увећање пензије изнад тог нивоа, када у буџету дугорочно и одрживо постоје паре, могло је да се угради посебан став у закону као правно уређена могућност.

Када је пре четири године припрема закон којим су пензије драстично смањене, у првобитном нацрту закона стајало је да ће одредбе параграфа трајати три године. Онда је председница надлежног скупштинског одбора поднела амандман да треба брисати временску одредницу трајања закона јер ће вероватно циљеви закона бити раније испуњени, па ће самим тим пензије моћи да се исплаћују по решењима и пре истека три године. Али, закон је трајао четири године, мада је почетком ове године било јасно да су већ били испуњени услови за укидање закона са дискриминаторским одредбама.

„...Нећемо одустати од става да пензије треба да буду веће. Желимо да се пензије приближе минималној потрошачкој корпи, односно просечној плати у Србији и на томе Влада Србије наставља активно да ради. Ми смо одговорном политиком показали да оне могу да расту“, изјавио је министар Ђорђевић и још једном захвалио најстаријим суграђанима на подршци, стрпљењу и разумевању.

Шеф Мисије Џејмс Руф, према извештајима објављених у медијима, истакао је да ММФ има одличну сарадњу и отворен однос са Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања и похвалио измене и допуне Закона о ПИО као и све напоре које то министарство улаже ради стварања бољих услова живота за грађане Србије.

Уставни суд Србије се ни после две и по године од више поднетих уставних иницијатива није изјаснио да ли је непопуларни закон о смањењу пензија у складу са Уставом. Сада су све очи пензионера који очекују правду упрте у ту највишу судску инстанцу. Ваљда је дошло време изјашњавања. Без пристрасности или како би то народ рекао: ни по бабу, ни по стричевима. Живимо у правно уређеној држави и зато очекујемо да Уставни суд Србије испуни своју мисију.

Звонимир ПЕШИЋ

Друга седница Главног одбора УВПС

ГЛАСОВИ ЗА СИГУРНИЈУ БУДУЋНОСТ

Мада је предлагач измена Закона о ПИО навео да се нови начин усклађивања пензија уводи да би месечна примања пензионера, када прилике то дозвољавају, могла да се увећају и мимо раста трошкова живота и пораста бруто националног дохотка, чиме се на неки начин укида досадашњи аутоматизам и ствара могућност да у неповољној варијанти пензионери остану ускраћени за усклађивање, Главни одбор је донео одлуку да се Народној скупштини Републике Србије, посланичким групама у Скупштини и Влади Републике Србије упути писмо у којем ће се исказати став војних пензионера да се усклађивање пензија врши као до сада, чиме се законским путем обезбеђује зајамчена сигурност у усклађивању.

У Дому ВС у Београду 19. септембра одржана је друга седница Главног одбора УВПС на којој су разматрана важна питања из активности удружења што су дошла на дневни ред после летње годишње-одморске паузе. Седницом је председавао председник УВПС Љубомир Драгањац. После Усвајања записника са прве седнице и извештаја о раду између прве и друге седнице, члановима руководства информацију о предлогу Закона о изменама и допунама Закона о пензијском и инвалидском осигурању предочио је члан Извршног одбора ГО УВПС Остоја Поповић.

Основ за доношење овог закона садржан је у члану 70. став 1. Устава Републике Србије, којим је прописано да се пензијско осигурање уређује законом и у члану 97. тачка 8. Устава Републике Србије, којим је регулисано да Република Србија уређује и обезбеђује систем у области социјалног осигурања и других облика социјалне сигурности.

Разлози за доношење измена закона, како се наводи у припремљеним документима, произлазе из потребе даље уређивања система пензијског и инвалидског осигурања, а у оквиру започете реформе тог система 2002. године. Основни циљ реформе система пензијског и инвалидског осигурања је стварање услова за дугорочну економску одрживост пензијског система, која ће обезбедити правну сигурност и одговарајући социјални положај садашњих и будућих генерација пензионера. Реформа се спроводила у више фаза (2002, 2003, 2005, 2010, 2014. године) и мере које су спроведене су углавном биле рестриктивног карактера. Поред тога, неповољан однос броја осигураника и броја пензионера и стални тренд погоршања овог односа (1:1,5 у децембру 2017. године) довео је до дефицита у пословању Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање (у даљем тексту: Фонд), који спроводи пензијско и инвалидско осигурање, тако да је готово 40 одсто обавеза за исплату нето пензија дотирано из буџета Републике.

По мери прописа за буџет

Имајући у виду изнето, у протеклом периоду, односно од почетка примене последњих измена и допуна Закона о пензијском и инвалидском осигурању, 1. јануара 2015. године, посебно су се издвојила следећа питања: начин обрачуна превремене старосне пензије код осигураника којима се стаж осигурања рачуна са увећаним трајањем, стварање услова за смањење броја привремених решења Фонда, усклађивање пензије у условима примене мера за достизање финансијске одрживости система пензијског и инвалидског осигурања и престанак примене прописа о привременом уређивању начина исплате пензија, заштита економског положаја пензионера са најнижим пензијама, питања матичне евиденције у оквиру реформе јавне управе и друга питања важна за несметано функционисање пензијског система, рекао је Поповић.

Представници војнопензионерске популације определили су се за сигурнији начин усклађивања пензија

„Изузетно од члана 80. Овог закона, до достизања финансијске одрживости система пензијског и инвалидског осигурања, пензије ће се усклађивати на начин утврђен прописима којима се уређује буџет и буџетски систем“, каже се у предлогу измена Закона о ПИО.

Предложеним одредбама у делу матичне евиденције врши се усклађивање са Законом о Централном регистру обавезног социјалног осигурања („Службени гласник РС“, бр. 30/10, 44/14 – др. закон и 116/14), као и дефинисање основа за преузимање података од других органа, а што у пракси већ и функционише. Наиме, на овај начин се значајно смањују обавезе послодаваца у погледу попуњавања и достављања Фонду различитих пријава (нпр. укидање обрасца М4, и других образаца – укида се укупно 16 образаца), а и уважавају се рокови за предузимање мера у односу на пензијску администрацију, који су утврђени у стратешким документима Владе, везаним за реформу јавне управе. Са наведеним у вези, у складу са предложеном одредбом члана 51, прописани обрасци, који престају да се примењују 1. јануара 2019. године, и даље ће се примењивати за период осигурања навршен закључно са 31. децембром 2018. године.

Уводе се пензионерске картице

Поред изнетог, у циљу омогућавања коришћења одређених повољности за кориснике права из пензијског и инвалидског осигурања, установљава се пензионерска картица. Корисници пензионерске картице, услови и начин издавања и коришћења, као и изглед и садржај пензионерске картице утврдиће се општим актом Фонда, у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

У Члану 36. (Члан 171. после става 2. додаје се нови став 3. и 4. Закона о ПИО): „Средства Фонда могу се изузетно користити и за исплату новчане помоћи корисницима пензије када је таква помоћ потребна великом броју корисника.

Исплата новчане помоћи из става 3. овог члана врши се у износу који утврди Влада, водећи рачуна о билансним могућностима Фонда“.

У делу који се односи на финансирање, предложеном одредбом се даје могућност да се средства из пензијског и инвалидског осигурања могу користити и за исплату новчане помоћи корисницима пензије у износу који утврди Влада, водећи рачуна о билансним могућностима Фонда.

Чланом 37. (Члан 207 а. Закона о ПИО) Предлаже се могућност да се у условима постојања фискалног простора, корисницима старосне, превремене старосне, инвалидске и породичне пензије повећају примања, исплатом новчаног износа као увећање уз пензију, у зависности од економских кретања и финансијских могућности буџета Републике Србије, с тим што средства за ове намене не могу бити виша од 0,3% БДП на годишњем нивоу. Услови, висина и динамика исплате овог новчаног износа утврђују се актом Владе, а средства за исплату обезбеђиће се из буџета Републике Србије. Ме-

Извештај о раду у периоду између 1. и 2. седнице ГлОд УВПС

ОКРЕНУТИ ЧЛАНОВИМА

Од 6. 6. 2018. до 31. 8. 2018. године тежиште рада органа удружења било је на: решавању статусних питања пензија, разрешењу текућих проблема у органима удружења, праћењу стања чланства и предузимању мера за пријем нових чланова и решавању текућих проблема здравствене заштите и стамбеног обезбеђења.

Министар одбране Александар Вулин примио је 28. 8. председника УВПС Љубомира Драгањаца са којим је разговарао о предстојећем обележавању 25-годишњице формирања удружења. Председник Драгањак обавестио је министра Вулина о детаљима прославе, посебно о учешћу 11 делегација из иностранства, које ће дати посебан печат обележавању јубилеја. Председник Драгањак позвао је министра одбране да присуствује Свечаној академији у Дому ВС и замолио га да се обрати скупу, што је Александар Вулин прихватио са задовољством.

С обзиром на захтевност организације догађаја везаних за 25-годишњицу постојања и успешног рада удружења, председник Драгањак је замолио министра Вулина за логистичку подршку система одбране, што је и прихваћено.

Министар Вулин је казао да Министарство одбране брине о својим припадницима од тренутка када постану старешине, током каријере, али и после пензионисања. Изразио је поштовање према војним пензионерима, наводећи да Министарство одбране брине о онима који су деценија-

ма градили систем одбране и да ће помоћи у реализацији обележавања 25 година постојања и рада.

Геронтолошки центар

Током сусрета било је речи и о другим питањима које тиште војне пензионере. Министар Вулин подржао је предлог удружења да део чланова Управног одбора и Надзорног одбора Фонда за СОВО буде из редова УВПС. Председник Драгањак се заложио да се у наредном периоду пензијско и инвалидско осигурање војних пензионера поново врати у Фонд за СОВО. Покренуто је и питање да се пређе на двомесечно издавање рецепата за терапије које прописује лекар. Такође је било речи и о томе да средства која се добијају лечењем цивилних осигураника треба да се уплаћују у војни буџет.

Министар Вулин је поручио да се чини све како би се у склопу ВМЦ Карабурма, отворио геронтолошки центар јер је то значајна потреба војних пензионера.

Председник Удружења се обратио министру за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, господину Зорану Ђорђевићу, са захтевом да се обуставе реизвршења против војних пензионера због више наплаћених износа накнаде штете са вредношћу бода од 9,40 динара. Предложено је да се не врши, односно да се обустави реизвршење, више наплаћених износа од војних пензионера, алтернативно је предложено да се, ако обустава реизвршења није могућа, дуг репрограмира и наплаћује у месечним ратама једнаким оним у пресуди.

Удружење је, у складу са надлежностима, доставило мишљење са образложењем о нацрту правилника о критеријумима и поступку за стицање статуса удружења од посебног значаја за одбрану и доделу средстава за учешће у финансирању пројеката и активности удружења у областима од значаја за одбрану које је доставила Управа за традицију, стандард и ветеране Министарства одбране.

Организован је састанак са директором Фонда за СОВО на којем је извршена анализа реализације задатака из надлежности Фонда за СОВО од интереса за кориснике војне пензије и договора за побољшање услуга и унапређења сарадње. Постигнута је потпуна сагласност о свим питањима из делокруга рада Фонда за СОВО. Директор Фонда за СОВО је прихватио иницијативу председника УВПС да у свим органима Фонда за СОВО (Управни и Надзорни одбор и у комисијама) буду заступљени чланови УВПС и упућен захтев Фонду за СОВО да у комисијама Фонда буду представници УВПС. Упућен је захтев министру одбране Александру Вулину да се у састав Управног и Надзорног одбора именују представници корисника права (војних пензионера) које предложи Удружење.

Удружење је у протеклом периоду, корисницима војне пензије, пружало стручну и сваку другу помоћ о свим статусним и другим питањима од значаја за војне пензионере. То је чињено непосредно у Удружење.

ђутим, изузетно, наведени новчани износ у 2018. години исплатиће се из средстава Фонда.

Такође, с обзиром на постигнуте финансијске ефекте, предлаже се да закључно са 30. септембром 2018. године, престане да важи Закон о привременом уређивању начина исплате пензија („Службени гласник РС”, бр. 116/14 и 99/16). С тим у вези, основ за исплату пензије за месец октобар 2018. године и њено даље усклађивање, чини пензија исплаћена, односно припадајућа за месец октобар 2014. године, усклађена према важећим прописима. Што се тиче корисника пензије, који нису били у исплати за месец октобар 2014. године, већ после тог месеца, основ за исплату пензије за месец октобар 2018. године и њено даље усклађивање, чини прва припадајућа пензија, у складу са законом, усклађена према важећим прописима. Доспеле, а неисплаћене пензије закључно са пензијама за септембар 2018. године, исплатиће се у складу са наведеним одредбама закона.

Боља је зајамчена сигурност

Мада је предлагач измена закона навео да се нови начин усклађивања пензија уводи да би месечна примања пензионера, када прилике то дозвољавају, могла да се увећају и мимо раста трошкова живота и пора-

ста бруто националног дохотка, чиме се на неки начин укида досадашњи аутоматизам и ствара могућност да у неповољној варијанти пензионери остану ускраћени за усклађивање, Главни одбор је донео одлуку да се Народној скупштини Републике Србије, посланичким групама у скупштини и Влади Републике Србије упути писмо у којем ће се исказати став војних пензионера да се усклађивање пензија врши као до сада, чиме се законским путем обезбеђује зајамчена сигурност у усклађивању.

На Седници Главног одбора донета је одлука о допуни члана 2. Правилника о додели признања, којом се као највише признање додељује „Златна медаља”. Остали детаљи у вези са тим признањем биће утврђени на следећој седници.

На основу предлога из општинских и градских одбора УВПС донета је Одлука о додели признања поводом 25-годишњице постојања и рада УВПС.

Усвојени су и предлози кандидата за чланове Управног и Надзорног одбора и комисија у Фонду за СОВО.

Било је речи о потреби измене Плана финансирања ГлОд за 2018. годину и о проблемима у вођењу пословних књига у општинским и градским организацијама УВПС. О томе су донете и одговарајуће одлуке.

Чланови Главног одбора информисани су о току припрема за обележавање 25-годишњице постојања и рада УВПС. Централна свечаност биће одржана у Београду 17. октобра. Свечаној академији ће присуствовати министар одбране Александар Вулин који ће се и обратити војним пензионерима. Позвано је и 11 делегација из иностранства, од којих је осам потврдило учешће. Уз госте из државних органа и организација са којима сарађује УВПС, биће представници УВПС из унутрашњости и из Београда. Редакција „Војног ветерана” ће поводом 25 година рада УВПС објавити и посебан прилог у склопу редовног броја гласила.

Председник УВПС Љубомир Драгањак детаљно је обавестио чланове Главног одбора о разговору који је водио с министром одбране Александром Вулином.

На седници је поднета и информација о поступку УВПС по пресуди Првог основног суда у Београду 60 П. бр. 9791/17 од 05.07.2018. године.

Чланови Главног одбора УВПС обавештени су и о обележавању 100 година од завршетка Првог светског рата, односно о учешћу чланова удружења у државним комеморативним свечаностима организованим тим поводом у Грчкој.

3. Пешић

њу и у Оп-ГрОр и путем информација, сајта Удружења и листа „Војни ветеран“.

Са представницима ДДОР осигурање Нови Сад одржан је припремни састанак у вези са склапањем анекса уговора за осигурање чланова УВПС. У току је усаглашавање.

Извршена је потпуна контрола финансијског пословање у 2017. години у Општинској организацији УВПС Чукарица. Пошто пословне књиге нису вођене у складу са Упутством о обављању финансијских и рачуноводствених послова у УВПС није се могло установити стварно стање. Због тога је ИзОд, на основу постојећих финансијских докумената, сачинио нове пословне књиге за 2017. годину у складу са Упутством у ОпОд УВПС Чукарица, по којима се стање знатно разликује од стања приказаног финансијским извештајем ОпОд УВПС Чукарица за 2017. годину. ОпОд УВПС Чукарица дат је задатак да усклади пословне књиге за период 2015-2018. у складу са упутством. Пошто исто лице води пословне књиге и у ОпОд УВПС Раковица, дат је задатак и ОпОд УВПС Раковица да провери и своје пословне књиге и по потреби усклади са Упутством.

У славу јунака српске војске

Удружење је поводом 100 година од завршетка Првог светског рата, организовало посету значајним историјским местима у Македонији и Грчкој, под називом „ПУТЕВИМА ЈУНАКА СРПСКЕ ВОЈСКЕ“ (од 25. до 30. Септембра).

Здравствена заштита и даље је оптерећена недостатком лекара у санитетским одељењима јединица Војске Србије, што се негативно одражава на квалитет здравствене заштите. Контингент лекова набављен у мају за војне апотеке је при крају па се војни рецепти око 60 одсто реализују у цивилним, државним или приватним апотекама.

Дописом број 181-1 од 20. 6. 2018. године ГрОд УВПС Суботица дати су детаљни одговори на осам постављених питања, у вези са побољшањем функционисања здравствене заштите. Дана 20. 6. члан ИзОд ГлОд удружења је са начелником Сектора за лечење ВМА, пуковником проф. др Зораном Шергом разговарао у вези са финансирањем набавке лекова, јер нису одобрена тражена средства, а остварени приходи од лечења цивила се уплаћују у буџет уместо на рачун Фонда за СОВО. Тражена су и решења у отклањању неких пропуста у раду кабинета и клиника ВМА.

Актом бр. 205-1 од 11. 7. 2018. године Фонду за СОВО интервенисано је у вези са исплатом рефундације у износу од 9.500 динара на име прегледа на гама-камери у приватној ординацији, пошто камера на ВМА није била у функцији.

Дописом бр. 273-1 од 16. 8. упозорен је Фонд за СОВО да је дошло до застоја у обављању уговора о пословно-техничкој сарадњи на нивоу примарне здравствене заштите са Домом здравља Стара Пазова и уговора са апотекарском установом у Руми.

Актом бр. 270-1 од 15. 8. 2018. године обавештена је Управа за логику ГШ ВС да се налози (рачуни) за исплату путних трошкова за путовања КВП изван места боравка, на прегледе и лечења, не обра-

Чланови Главног одбора УВПС С пажњом су саслушали информације које су им представљене

ђују на време, па се на исплату чека и по више месеци.

ИзОд ГлОд УВПС се ангажовао на решавању проблема здравствене заштите КВП који живе/бораве у Црној Гори, па је у вези са тим члан ИзОд, 9. августа учествовао у раду комисије Правне управе. Суштина проблема је да делегација Црне Горе није прихватила предлог да се избрише спорни члан 40 – став 2, којим су изузети војни осигураници већ је предложила да се ово питање реши путем склапања протокола. Како по овом питању нису усаглашени ставови два министарства РС, то се Удружење дописом бр. 274-1 од 17. августа обратило председници Владе РС Ани Брнабић.

На иницијативу Управе за војно здравство МО да се са територије града Београда организује систематски преглед за 100 КВП, руководство удружења је општинским одборима УВПС (Палилула, Звездара, Вождовац, Нови Београд и Земун) препоручило да сваки наведени ОпОд УВПС одреди по 20 чланова УВПС и упуту их на систематски преглед. Преглед је требало да се реализује од 30. 7. до 3. 8. сваког дана по 20 лица, а у част Дана СнСл Војске Србије (30. јули). Одзив је био веома мали. Одазвало се тек 25 КВП.

Удружење од 2014. године инсистира на изради Правилника о помагалима, који је коначно усвојен објављен у Службеном војном листу број 17 од 17. 5. Одредбе се тренутно проучавају у УВПС (обима 143 страница). После детаљног сагледавања о најважнијим одредбама, биће рећи у наредном броју „Војног ветерана“. Уочено је да је учешће за набавку помагала неповољније за војне осигуранике у односу на цивилне и да су рокови за нека помагала скраћени са четири на две године.

Стамбене слике и прилике

Између две седнице Главног одбора УВПС стамбени орган Министарства одбране поделио је укупно 77 стана и то 60 неуређених и 17 из редовне поделе. Од укупног броја подељених станова, активном саставу додељен је 51, док је КВП припало 26 станова или 34% од укупног броја.

Одлуком о расподели дојављених станова из марта ове године опредељено је за расподелу 103 неуређена стана, од чега је 60 подељено, а за поделу остаје још 43. Одлуком из маја опредељено је и 46 станова за поделу из редовне поделе, од

чега је остало да се подели још 36 станова.

На листи стамбеног обезбеђења Фонда за СОВО за једноособан стан, налази се четири кандидата, док је на листи за једноособан стан 14 КВП. У току ове године стамбена комисија Фонда за СОВО поделила је 6 једноособних и 3 једноипособна стана.

Када је реч о бесповратном кредиту од 20.000 евра у динарској противвредности, до сада је поднето 2348 молби, од чега је Управни одбор Фонда за СОВО одобрио 1897, а исплаћен је 1871 подносилац захтева. До јула је решено 54 молби. Месечно се у просеку реализује 8 до 10 захтева. На коначно решење се чека до 2,5 године.

На Нацрт новог Правилника о решавању стамбених питања у МО из марта ове године, удружење је доставило примедбе, предлоге и решења у прописном року које су у интересу КВП, али се још не зна када ће нови правилник бити усвојен.

У погледу Пројекта изградње станова за припаднике снага безбедности Војске и МО, удружење је Управи за стандард, традицију и ветеране, у чијем је саставу стамбени орган, доставило податке о броју лица заинтересованих за станове за гарнизоне у којима се планира изградња: Београд (Земун, Макиш поље, Овча бања), Нови Сад, Ниш, Краљево, Крагујевац, Врање и накнадно за Зајечар, Зрењанин, Крушевац, Лесковац, Смедерево, Сомбор, Сремска Митровица и Чачак.

У протеклом периоду једнократну социјалну и хуманитарну помоћ удружење је у јуни и јулу доделило за 35 чланова, у износу од 921.000,00. динара. Тиме су

Сви захтеви достављени до 31. јула решени.

Од 1. јуна до 31. јула у УВПС примљена су 34 нова члана, а самостално је иступио осам чланова. Да би Удружење и даље деловало у иницирању и решавању статусних и других питања својих чланова потребно је стално омасовљење пријемом нових чланова. И поред тога што је присутан стални пријем нових чланова, присутан је и стални одлив чланства, а посебно, по основу смрти. Неопходно је стално уживати на значај Удружења и тако активирати оне који још нису чланови да се учлапе и да имају у виду да своје проблеме могу решити само посредством удружења.

Признања за 2018. годину

ЈУБИЛАРНЕ ПОВЕЉЕ И ПЛАКЕТЕ

На основу члана 16. тачка 19. и члана 53. Статута УВПС и члана 2., 33. и 34. Правилника о додели признања УВПС, Главни одбор Скупштине УВПС на 2. седници одржаној 19. септембра 2018. године доноси

ОДЛУКУ о додели признања

ПОВЕЉА УДРУЖЕЊА ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА СРБИЈЕ додељује се:

НИКОЛИЋ МАРКУ, благајнику ГрОд ГрОрг УВПС Крагујевац;
СТОЈАНОВИЋ ЈОВИ, члану УВПС - ГрОд ГрОрг УВПС Пирот;
РАДОЈЧИЋ БРАНКУ, члану ГрОд УВПС Сомбор;
АБРАМОВИЋ МАРКУ, члану УВПС - ОпОрг УВПС Нови Београд;
ТУМАНОВ СИМЕОНУ, потпредседнику ОпОрг УВПС Нови Београд;
ДИМИТРИЈЕВИЋ ДОБРИВОЈУ, председнику ОпОрг УВПС Вождовац - Савски Венац;
СТРИКОВИЋ БУДИМИРУ, потпредседнику ГрОрг УВПС Врање;
МАРАШЕВИЋ РАЈКУ, председнику ГрОрг УВПС Краљево;
КОВАЧЕВИЋ ЖАРКУ, председнику МОд УВПС Нови Пазар ГрОрг УВПС Краљево.
Повеља се додељује за изванредан вешегодишњи допринос развоју, унапређењу и афирмацији Удружења војних пензионера Србије.

ПЛАКЕТА УДРУЖЕЊА ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА СРБИЈЕ додељује се:

СТРИЧЕВИЋ МАРКУ, члану УВПС - ГрОрг УВПС Крагујевац;
КРИЖАН МЛАДЕНУ, потпредседнику ГрОрг УВПС Пирот;
МИШКОВИЋ ГОРАНУ, члану УВПС - ГрОд ГрОрг УВПС Крушевац;
КАСТРАТОВИЋ ЛУКИ, члану УВПС - ОпОрг УВПС Земун;
ЦЕКИЋ ДРАГАНУ, секретару ГрОд УВПС Пожаревац;
ИЛИЋ МИОМИРУ, председнику НзОд ГрОрг УВПС Пожаревац;
ЖДРАЛЕ АЛЕКСАНДАРУ, члану УВПС - ГрОрг УВПС Ниш;
ЦВЕТКОВИЋ ВИДОЈУ, члану УВПС - ГрОрг УВПС Ниш;
БЛАГОЈЕВИЋ Др ЗОРАНУ, начелнику интерног одељења ВБ Ниш;
МИЛЕНКОВИЋ РАКИЋ АНИ, уредници јутарењег програма телевизије „Belle amie“ Ниш;
МИЛАДИНОВИЋ СЛОБОДАНУ, ст. водичу I кл - Управник експедиције ВП 3720 Краљево;
МАРТИЋ ЉУБИШИ, члану ГрОд ГрОрг УВПС Чачак;
ЦВИЈОВИЋ ВИДАНУ, секретару ОпОрг УВПС Раковица;
ЗИМОНА НИКОЛИ, члану ОпОд ОпОрг УВПС Раковица;
СТАМЕНКОВИЋ ГРАДИМИРУ, члану ОпОд ОпОрг УВПС Раковица;
ЧАВИЋ МИЛОШУ, потпредседнику ОпОрг УВПС Чукарица;
ФОНДУ за СОВО - Групи за послове са војним осигураницима Ново Сад;
ЈОВОВИЋ БРАНКУ, члану ГрОд ГрОрг УВПС Нови Сад;
МАРКОВИЋ МИЛОРАДУ, члану УВПС - ОпОрг УВПС Нови Београд;
ЂУКИЋ ЉУБИЦИ, члану УВПС - ОпОрг УВПС Нови Београд;
НИКОЛИЋ ГРУЈИЦИ, члану УВПС - ОпОрг УВПС Нови Београд;
СТОПА СЛОБОДАНУ, бригадном генералу, команданту 4. бригаде КоВ и гарнизона Врање;
МАЈДАК РАДОСАВУ, председнику МОд УВПС Рашка - ГрОрг УВПС Краљево

Плакета се додељује за постигнуте резултате остварене у реализацији програмских циљева Удружења војних пензионера Србије и успешну сарадњу са Удружењем ВПС.

ЗАХВАЛНИЦА УДРУЖЕЊА ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА СРБИЈЕ додељује се:

ПЕТКОВИЋ СТОЈАДИНУ, члану ГрОд - Градска организација УВПС Крагујевац;

НИКОЛИЋ МИЈОДРАГУ, председнику НзОд - Градска организација УВПС Крагујевац;
ТОСКИЋ ГОРАНУ, члану НзОд - Градска организација УВПС Пирот;

Градској организацији СУБНОР-а Крушевац;
ЂУШИЋ СТЕВИ, председнику МОд Горња Варош - ОпОрг УВПС Земун;

КУКАВИЦА ДРАШКУ, члану ГрОд ГрОрг УВПС Сомбор;
РЕЛИЋ МИРКУ, члану ГрОд ГрОрг УВПС Пожаревац;
РИСТИЋ СНЕЖАНИ, члану ГрОд ГрОрг УВПС Пожаревац;
СЗУР-у „АНА-ДУШКО НОВИТОВИЋ ПР“ - Чачак;
БАБИЋ ГВОЗДЕНУ, члану ГрОд ГрОрг УВПС Чачак;
ЂАКОВИЋ ЉУБИШИ, члану ОпОд ОпОрг УВПС Раковица;
СТЕВЧЕВСКИ ПАВЛУ, члану НзОд ОпОрг УВПС Раковица;
ЧИЖМЕК ЖИВКИ, члану УВПС - ОпОрг УВПС Раковица;
МАТОВИЋ ВЛАДАНУ, потпредседнику ОпОрг УВПС Раковица;
ПЕЈИЋ БОРИСЛАВУ, председнику МОд ОпОрг УВПС Чукарица;
Новој љубљанској банци - филијали Београд;
ИВКОВИЋ ЗОРАНУ потпуковнику, начелнику Одељења примарне здравствене заштите ВБ Нови Сад;

БАЛАБАН ДРАГАНУ, члану УВПС ГрОрг УВПС Нови Сад;
С.О.С.З.Р. - ВИДИН
А.Н.С.М.Р.Р. - FILIJALA „MIHAI VITEAZUL“ - DOLJ - KRAJOVA
А.Н.С.М.Р.Р. „ALEXANDRU I OAN CUZA“ - FILIJALA „DECEBEL“
МЕХЕДИНТИ - TURN SEVERIN
ОПШТИНИ - ВИДИН

МИРАЈЧИЋ МИЛОРАДУ, члану УВПС - Градска организација УВПС Зајечар;
КОЈИЧИЋ МИОДРАГУ, члану УВПС - Градска организација УВПС Зајечар;
МАРИЋ ДУШАНКИ, члану УВПС - Градска организација УВПС Зајечар;

ДОМУ ВОЈСКЕ ВРАЊЕ;
ВУЧЕТИЋ МИРЈАНИ, члану ГрОд Градске организације УВПС Краљево;

СТЕФАНОВИЋ ВУКОМИРУ, члану ГрОд Градске организације УВПС Краљево;
МАЈСТОРОВИЋ ДРАГУ, члану ГрОд Градске организације УВПС Краљево;

ШПИЦА ДРАГОСЛАВУ, члану Градске организације УВПС Краљево;
ТВ „МЕЛОС“ КРАЉЕВО;

Захвалиница се додељује за запажене резултате у омасовљењу чланства у организацијама Удружења војних пензионера Србије, непосредној бризи о старим, болесним, изнемоглим и социјално угроженим члановима, у области здравствене заштите, информисања и реализацији других програмских задатака Удружења војних пензионера Србије.

НОВЧАНА НАКНАДА додељује се:

ЂОКИЋ ДРАГАНУ, члану ГрОд - Градска организација УВПС Чачак у износу 8.000 динара;
МИЛЕНКОВИЋ СЛАВИШИ, председнику Месног одбора УВПС Врњачка Бања - Градска организација УВПС Краљево у износу 10.000 динара;

КЊИГА додељује се:

ЂАТИЋ ЕСАДУ, члану УВПС Општинска организација УВПС Чукарица;
РАДОЈЧИЋ МИЛАНУ, члану НзОд Градске организације УВПС Краљево;

ТОМАШЕВИЋ РАДОЈУ, члану ГрОд Градске организације УВПС Краљево;

Књиге се додељују за запажену активност и постигнуте резултате у реализацији програмских садржаја Удружења војних пензионера Србије.

Признања из ове одлуке уручити добитницима на начин прописаним чланом 10., 18., 24. и 32. Правилника о додели признања УВПС и то на скуповима које организовати поводом дана УВПС или дана формирања МО, Оп-ГрОд УВПС, односно на другим пригодним манифестацијама.

Податке о добитницима признања унети у Евиденцију додељених признања УВПС прописану чланом 38. Правилника о додели признања УВПС.

ПРЕДСЕДНИК
Љубомир Драганац с.р.

Ставови удружења у вези са предложеним изменама основног закона о ПИО

УТВРДИТИ РЕГУЛАТИВУ ЗА АУТОМАТСКО УСКЛАЂИВАЊЕ ПЕНЗИЈА

Председник УВПС Љубомир Драгањац упутио је 20. септембра писмо председници Народне скупштине РС, председници Владе РС и посланичким групама у Скупштини РС следеће садржине:

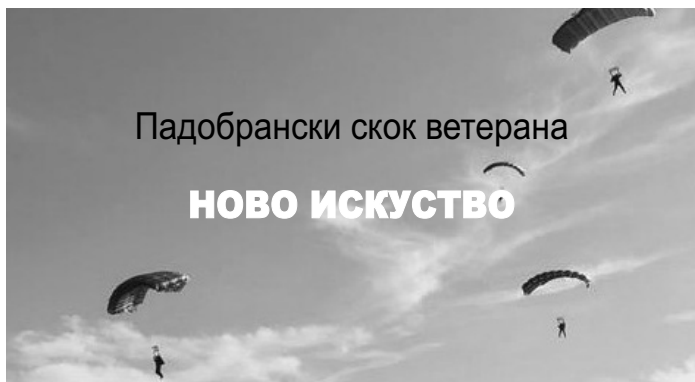
Садашњим Законом о пензијским и инвалидском осигурању (члан 80) било је регулисано усклађивање пензија на основу раста цена, инфлације и пораста бруто националног дохотка. Усклађивање пензија

је вршено начелно два пута годишње. Таково решење било је повољно и праведно за државне финансије и за пензионере.

Предлогом измена и допуна садашњег системског закона о ПИО (чланом 9) предвиђа се усклађивање пензија на начин утврђен прописима којима се уређује буџет и буџетски систем. Практично се може догодити да усклађивања и не буде.

Сматрамо да у системском закону о ПИО треба задржати садашња решења, а буџетом обезбедити потребна средства за усклађивање. С тим у вези потребно је утврдити регулативу (раст цена и плата) на основу које би се пензије аутоматски усклађивале једном или два пута годишње.

Очекујемо да размотрите овај предлог и да се донесе одговарајуће решење.

Манифестација „Падобрански скок ветерана“, коју је организовао Падобрански клуб „Архистратиг“ а подржало Министарство одбране, 12. септембра је завршена. Скокови ветерана одржани су у периоду од 8. до 14. септембра на спортском аеродрому „Лисичји Јарак“ и нишком војном аеродрому „Наредник пилот Михаило Петровић“.

Више од 30 ветерана падобранаца прво је на спортском аеродрому „Лисичји јарак“ извело падобранску обуку, први падобрански скок и тандем падобранске скокове, а потом су на војном аеродрому у Нишу реализовали стотињак падобранских скокова падобранима типа „Крило“ са висина од 1.000, 1.500 и 3.000 метара.

Пуковник у пензији Ненад Кузмановић изузетно је задовољан реализованим активностима које имају основни циљ да падобранце ветеране, који нису скакали од краја одслужења војног рока, врате у падобрански спорт.

Пројектом се промовишу ветерани, вредности духа патриотизма, војничке и ратничке чести, негују се и развијају традиције. Захвални смо министру одбране Александру Вулину и челним људима Министарства одбране што су препознали добру страну овог пројекта и омогућили да падобранци после више десетина година од одслужења војног рока поново скачу падобраном из авиона, рекао је Кузмановић.

У Војну болницу Ниш, у 2018. години, уложено више од милион евра

ОПРЕМАЊЕ САВРЕМЕНИМ УРЕЂАЈИМА

Министар одбране Александар Вулин, у пратњи начелника Управе за војно здравство бригадног генерала Угљеше Јовичића, обишао је 16. септембра реконструисано Одељење за радиологију у Војној болници Ниш.

Осим инфраструктурних радова, с циљем пружања квалитетније здравствене заштите војним и цивилним осигураницима, набављена су и четири дигитална рендген апарата нове генерације који омогућавају бржу и прецизнију дијагностику.

Како је нагласио министар Вулин, Министарство одбране је у војну болницу Ниш у протеклих годину дана уложило више од милион евра.

То је најозбиљније улагање и реконструкција овог објекта у протеклих 30 година, током којих смо чекали да осигураници у Војној болници Ниш добију најбољу и најсавременију дијагностику и негу. Војни систем, па и систем здравства у оквиру војске, био је урушаван плански и системски. Радило се све што је могло да се ради, од 2000. године на овамо, да се војска унизи, смањи, уништи, да не буде способна да задовољава ни своје одбрамбене потребе, а ни потреба заштите својих осигураника. Ми се боримо против тога и веома брзо, захваљујући, на првом месту, огромном разумевању врховног команданта Војске Србије Александра Вучића и читаве Владе, имамо могућности да обновимо војно здравство, рекао је министар одбране.

Он је додао да војни осигураник мора да зна да ће увек имати најбољу могућу негу.

И свако ко уђе у састав Војске Србије, ко свој живот веже за одбрану земље и војске, мора да зна да је у систему који стварамо поново, у систему који ће бринути о њему и његовој породици од почетка до краја. Од тога да има добру униформу и добру плату, да има најсавременије системе наоружања на којима ће се обучавати и бранити ови земљу па до тога да ће он и његова породица имати најбољу могућу здравствену заштиту. То је систем који је уништаван и урушаван, а који ми поново градим. Војска брине о својима, баш као што брине и о свим грађанима ове земље, али брине о сваком свом припаднику, поручио је министар Вулин.

Управник Војне болнице Ниш пуковник др Јовица Станојековић захвалио је Министарству одбране и министру Вулину на испуњеном обећању да ће се наставити с инфраструктурним и техничким опремањем Војне болнице Ниш.

У плану је да се изради идејни пројекат за изградњу ургентно-пријемног блока, као и његово опремање. Војна болница Ниш ће у наредном периоду имати могућности да пружа већи број здравствених услуга и да оствари свој рад, а све то на обојано задовољство и војних и цивилних осигураника који се овде лече, нагласио је пуковник Станојековић.

Радиолог потпуковник др Милорад Пејчић рекао је да је дигитализација у Одељењу за радиологију од великог значаја.

Постоји више бенефита дигитализације - осим квалитета и комфора постиже се већа ефикасност приликом рада, као и уштеда на материјалу и свакако су и пацијенти и медицинско особље веома задовољни, изјавио је потпуковник Пејчић.

Реч је о савременим дигиталним радиодијагностичким уређајима најновије генерације, а створени су услови за увођење нових инвазивних и неинвазивних дијагностичких процедура из области радиолошке дијагностике.

Извор: *Сажет МО*

Поступање Уставног суда Србије

ЈОШ ПОНЕКА О ПЕНЗИЈАМА

Ратко Марковић*

Кад уставни суд, оцењујући уставност закона, погрешно протумачи Устав, то изазива расправе међу правницима. Али кад повреди неки од правних аксиома (непобитна истина) који важе самим постојањем правног поретка, то у читавој јавности узима раз- мере скандала, готово правне је- реси. Један од таквих аксиома је да Уставни суд, кад одлучује о уставности закона, врши једну правну делатност па да зато своју одлуку образлаже само правним разлозима. Тај правни аксиом наш Уставни суд је грубо повредио кад је септембра 2015. одбацио иницијативу за оцену уставности Закона о привременом начину исплате пензија. То је до данас ва- жа да највише нападан закон откад је Србија постала самостална држа- ва после Југославије. Томе упркос, пензионере којима је он десетко- вао поштоно зарађене пензије, по- литичари су, супротно свакој исти- ни, срцетрпачки проглашавали „херојима“. Они су то стварно и би- ли, али у пружању отпора закону, а не у поздрављању његових реше- ња. Пензионери и правници су углавном тврдили да тај закон гру- бо нарушава неповредивост имо- вине, зајемчену Уставом (чл. 58). Реч је о несистемском закону (иако постоји системски), који је постао црна овца у правном систему. Код правних чистунаца више од повре- де светости својине изазвала је згражање она његова немуста од- редба над којом се, вероватно, згражавају и лингвисти због своје професије.

Уставни суд је тада одбацио иницијативу за оцену уставности тог закона сматрајући да „нема осно- ва за покретање поступка за оцену уставности јер се њиме уводе ин- тервентне мере које се предузима- ју у условима економске кризе и очувања финансијске одрживости пензијског система, што конкретно значи могућност редовне исплате пензија“. Како се мере умањења пензија не односе на пензије до 25.000 динара, законодавац је по- казао да има душу, па брине, сма- тра Уставни суд, „о економској си- гурности пензионера“. Зар су ово правни разлози којима Уставни суд одлучује о уставности/неуставно- сти оспореног закона? Њима се у свом раду може водити Фискални савет, Удружење пензионера (које би одлучило као Уставни суд јер му је дража власт од пензионера), Социјално-економски савет или Међународни монетарни фонд. Кад цени уставност закона, Устав- ни суд упоређује два правна текста - Устав и оспорени закон. Кад утвр- ди да је закон супротан Уставу, за-

висно од обима супротности, пре- стаје да важи цео закон или један његов део.

Уставни суд је једино овлашћен да одлучује о томе да ли је закон супротан Уставу или није, а не о то- ме да ли је легитиман или није. У овом случају, оглушујући се о прав- не наводе иницијатора, Уставни суд је своју одлуку о одбацивању њихове иницијативе засновао на правно недоказаној тврдњи да оспорени закон „не дира у право на пензију“.

Тема иницијативе била је друк- чија - да закон дира у неповреди- вост својине ујемчену Уставом. Служећи се неправним разлозима, Уставни суд је склизнуо с правног терена на терен јавних финансија и социјалне политике, на којем нема правних разлога за оцену уставности/неуставности. Пензио- нери и даље примају пензију, што значи да оспорени закон „не дира у право на пензију“ ни када одре-ђује да пензија износи један динар!

Због чега о овоме говоримо по- сле три године од доношења акта суда? Поготово што смо и тада сматрали, као што и сада сматра- мо, да је стручна критика аката власти без икаквог утицаја на вр- шиоце власти. Због тога да укаже- мо на продужено важење изложе- ног мишљења Уставног суда. Не- давно су представници извршне власти рекли како ће скупштина утврдити да ће закон о којем гово- римо престати да важи (они то зна- ју и пре него што је скупштина ту тачку унела у дневни ред неке сво- је будуће седнице!). Учинили су то свакако не драговољно (јер тиме лишавају пензионере могућности да буду хероји), већ сигурно на захтев Монетарног фонда. Ако та срећа буде огрејала пензионере, образложење Уставног суда да за- кон којим су им десетковане пензи- је није неуставан добро ће доћи редовним судовима да одбаце зах- теве грађана којима траже да им се са каматом врати износ четво- рогодишњег умањивања пензије. Тада им друго не преостаје него да од државе траже „споменицу“ за учешће (додуше, не добровољно) у оздрављењу државних финанси- ја од 2014-2018, која тешко да ће поновити повластице оне праве „Споменице од 1941“. Али и да то не буде, пензионерима ће утеха бити ораторска пируета политича- ра да ће им пензије „бити веће не- го икада у историји“. Док је леђа, биће и самара - лепо вели наш на- род.

*Пензионисани професор Прав- ног факултета БУ, некада и суди- ја Уставног суда Југославије (СФРЈ) Извор: Политика

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у августу 2018. године

СВИ ПРИСТИГЛИ ЗАХТЕВИ РЕШЕНИ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Извр- ши одбор је на седници одржаној 7. септембра 2018. године, размотрио захтеве достављене у августу 2018. године, и на основу прописаних критеријума и ис- пуњених услова, донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка

1. Правилника
ОпОр Чачак РМ: 29.000,00 – по члану 8.262,44 дина- ра

ОпОр Чачак НМ: 29.000,00 – по члану 11.757,70 ди- нара

ОпОр Прокупље: ЛД: 29.000,00 – по члану 10.696,20 динара

ОпОр Палилула НД: 36.000,00 – по члану 6.724,81 ди- нара

ОпОр Нови Београд КС: 26.000,00 – по члану 13.050,00 динара

ОпОр Нови Београд ЈД: 26.000,00 – по члану 13.162,03 динара

Б) Здравствено збрињавање

На основу члана 5.а у вези са чланом 4. став 1. тачка

2. Правилника,
ОпОр Крагујевац ЖМ: 10.000,00 – по члану 21.259,23 динара

ОпОр Земун КН: 18.000,00 – по члану 25.221,35 ди- нара

Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 7. септембра 2018. године

Захтеви који су достављени у августу су сви решени. Захтеви који буду достављени од 1. до 30. септембра 2018. године биће решавани почетком октобра 2018. го- дине.

Извршни одбор

У војној здравственој установи и преглед за возачку дозволу

Лекарски преглед за продужетак возачке дозволе

ПРАВА АДРЕСА ВМЦ КАРАБУРМА

Војни осигураници и чланови њихових породица могу да обаве лекарски преглед за продужетак возачке дозволе и у ВМЦ Карабурма у Београду.

Дан пре прегледа треба се обратити Мирели, лекару за медицину рада ВМЦ Карабурма, телефон: 011/3205-262. Са њом се договара тачан термин прегледа.

Цене прегледа: за Б категорију –1.800 динара, а укупно за све категорије – 3.000 динара.

УВПС Црне горе обележило 25 година рада

БУКЕТ ДОБРИХ РЕЗУЛТАТА

Дан Удружења војних пензионера Црне Горе почео је радно. Прво је Управни одбор са делегацијама војних пензионера Србије, Македоније и Албаније положио вијенац на Споменику партизану борцу на Горици и поклонили се сјенима бесмртника палих за слободу. Пут је настављен ка Медуну и обиласком музеја Марка Миљанова. Гости су импресионирани музејским поставкама и погледом са Медуне преко Подгорице до Ловћена.

Очарани љепотом природе и историјским знаменитостима, гости преко Фундине стигли до Шипчаника и винског подрума. Били су изненађени просторством највеће плантаже винограда на Балкану, а ништа мање одушевљени винским подрумом и асортиманом пића.

У 13 часова отпочела је главна свечаност у ресторану „13. јул“, којој су присуствовале делегације Србије, Македоније, Албаније, представник Руске амбасаде и званице из Црне Горе: Министарства одбране, Генералштаба, Фонда ПИО, Савеза удружења пензионера, представници општине Подгорица и председници општинских организација војних пензионера.

На почетку свечаности председник удружења Павле Бандовић је поздравио присутне и зажелио им добродошлицу. Рекао је да је Удружење основано 1993. године у смутном времену и економске кризе, са циљем заштите и остваривања стечених права која су била ускраћена око исплате пензија и заостале разлике.

Највећи проблем који се споро или никако не рјешава је стамбена проблематика. Око 250 пензионера, како их зову „војни бескућници“, и даље су без стана. Министарство одбране наредне године градиће станове за потребе припадника војске и војних пензионера, али то ће само дјелимично задовољити потребе војних пензионера. Проблем остаје, брига се наставља.

Код војних пензионера остали су патриотски дух и богато војничко другарство - помоћи сваком у невољи. Удружење из средстава чланарине додјељује једнократну новчану помоћ у случају смрти, породицама без станова и онима које је захватило теже обољеле. Редов-

ни су обиласци старих, болесних и усамљених, а они кажу да су им посјете другова најбољи лијек за срце и душу.

Удружење има добру сарадњу са Војском Црне Горе, Фондом ПИО, Савезом удружења пензионера, Организацијом бораца НОР-а 1941-1945 и са органима општине Подгорица.

На међународном плану развијена је сарадња са удружењима војних пензионера, Србије, Македоније и Албаније. Удружење је члан асоцијације удружења војних пензионера Европе и Азије – ИАЦ. Представници црногорских војних пензионера учествовали су на конференцијама ИАЦ – у Астани, Београду, Паризу и Братислави и дали значајан допринос тој асоцијацији мира.

Прошле године на такмичењу војних пензионера ИАЦ – а у Москви за најбољу фотографију „Љепота ће спасити свијет“, најуспјешнији су били ветерани Црне Горе. Добрислав Бајовић из Никшића освојио је прво мјесто, Лабуд Лончар из Бара друго и Павле Бандовић из Подгорице четврто, а у екипном пласману освојено је прво мјесто.

Спортско-рекреативно друштво „Војни ветеран“ наступа на такмичења у оквиру Црногорског савеза ветерана. Иако је екипа по годинама најстарија, три године узастопно у екипном пласману осваја прво мјесто и донијела је удружењу бројне пехаре, медаље, дипломе и захвалнице, закључио је Бандовић.

Представници делегације Србије Зоран Вучковић, Македоније Зехедин Туши и Албаније Тома Кондури, бираним ријечима захвалили се на војничко-другарском дочеку, зажелели успјешан рад Удружењу и наставак сарадње у служби мира, јер војни ветерани знају што је рат и када би се они питали, живјели бисмо у сталном миру.

Златне значке уручене су петорици оснивача Удружења, затим су додјељена признања страним делегацијама, Министарству одбране, Генералштабу, Фонду ПИО, Савезу удружења пензионера, Организацији НОР-а 1941-1945, досадашњим председницима Удружења и захвалнице организацијама и појединцима који су помогли у организовању јубилеја. **Радивоје Здравковић**

Свечана академија поводом 25 година УВПС

ДОЛАЗАК У УНИФОРМАМА

3а предстојећу Свечану академију, која ће бити одржана у београдском Дому ВС 17. октобра са почетком у 12,30 часова,

делегати Скупштине УВПС, Главног одбора, Надзорног одбора, општинских и градских одбора УВПС, а и сви други позвани војни пензионери, моћи ће први пут од како постоји Удружење да дођу у војној униформи. Они ће имати прилику да обуку униформу са оним обележјима и ознакама када су отишли у пензију. Кома је униформа постала мала, разуме се, може на свечаност да дође у цивилној одећи, прикладно обучен.

Дозволу за ношење униформе на овом догађају дало је Министарство одбране.

С обзиром на чињеницу да су сви позвани војни пензионери добили позивнице за Свечану академију, молимо да их понесу јер ће он бити пропусница за улазак у Дом ВС.

УВПС

Обележена 212. годишњица боја на Делиграду

ЈУНАЦИМА ОДАТА ПОШТА

Упорти цркве Светих Архангела Михаила и Гаврила у Делиграду, недалеко од Алексинца, 4. септембра је обележена 212. годишњица боја на Делиграду, вођеног између српске устаничке војске под командом Карађорђа и турске војске.

Испред Министарства одбране и Војске Србије, венац је положила делегација предвођена командантом Мешовите артиљеријске бригаде пуковником Новицом Петровићем. Обележавању су присуствовале делегација Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, представници општине Алексинац и удружења одређених за неговање традиција ослободилачких ратова Србије.

Битка код Делиграда упамћена је као пример тактички успешно вођење борбе српске војске против бројчано надмоћнијег непријатеља. Бој за Делиград почео је 3. септембра 1806. године јаким фронталним нападом Турака, да би у жестоком борбама, које су трајале цео дан, Срби, иако знатно бројчано слабији, успели да одбране Делиград.

На месту где се налазила главна линија одбране српске војске подигнут је спомен-храм Светих арханђела Михаила и Гаврила у знак сећања на пале српске борце у свим ослободилачким ратовима Србије до 1918. године.

Домаћини и делегације из иностранства положили су венац на Горици

Чланови УВПС у Грчкој и Македонији ПОШТА ЈУНАЦИМА ОТАЏБИНЕ

Заједнички снимак испред Зејтинлика
(Солун)

Поводом сто година од завршетка Другог светског рата Удружење војних пензионера Србије од 25. септембра до 1. октобра организовало је поход „Путевима јунака српске војске“. Током боравка у Македонији и Грчкој чланови удружења посетили су Зебрњак код Куманова, војничко гробље у Битољу, попели се на врх Кајмакчалана, походили Гувију, место где се искрцала Српска војска, споменик Дринској дивизији и Јанису Јанулису, присуствовали комеморативној свечаности на острву Видо и централној прослави у обележавању века од завршетка Великог рата на гробљу Зејтинлик.

Учесници похода одали су пошту српским јунацима, а на сваком од тих места одржан је својеврстан час из историје. Војни пензионери из готово свих крајева Србије посетили су још нека места у те две државе, са нагласком на културно-историјским знаменитостима, од којих посебно место има Музеј „Српска кућа“ на Крфу.

Опширнији прилог објавићемо у идућем броју „Војног ветерана“.

З. П.

Венац на спомен-костурницу
на Кајмакчалану положили су
генерали у пензији
Видоје Пантелић и Миленко Зарић

Регулатива за прописивање хроничне терапије војних осигураника у МО и ВС

ЛЕКОВИ ЗА ДВА МЕСЕЦА

После више интервенција Удружења војних пензионера Србије код Управе за војно здравство МО о потреби војних осигураника да, као и цивилни, могу да подигну лекове за редовну терапију и разговора председника УВПС Љубомира Драгања са министром одбране Александром Вулином, надлежна институција војног здравства прихватила је оправдани захтев, па је Центар војномедицинских установа Београд објавио саопштење следеће садржине:

„Након извршене анализе, постигнутих ефеката у рационализацији прописивања, издавања и ове-

ри рецепта, а након обезбеђења оптималних количина лекова и медицинских средстава у војним апотекама, Управа за војно здравство МО, регулише:

1. Прописивање лекова и медицинских средстава војним осигуранцима са хроничним обољењима, изабрани лекар војноздравствених установа УВЗ МО, врше у количини која је неопходна за период који није дужи од 60 дана.

2. Рецепти прописани од стране изабраних лекара војноздравствених установа, а који се не могу реализовати у апотекама ОЈ УВЗ МО, оверавају се за период који није дужи од 60 дана.

3. За реализацију ове регулативе одговорни су начелници/управници ВЗУ МО.

4. Управа за логистику (Ј-4) ГШ ВС ће у складу са наведеним, својим актом регулисати прописивање хроничне терапије војним осигуранцима који здравствену заштиту остварују у јединицима ВС.

5. Ова регулатива дефинисана је актима Управе за војно здравство“.

Први сусрет официра и подофицира
у резерви и у пензији Бугарске

ДОМАЋИНИ УЧИНИЛИ ЧАСТ СРПСКОЈ И РУМУНСКОЈ ДЕЛЕГАЦИЈИ

У близини града Казанлука 15. септембра одржан је сусрет око 1.500 подофицира и официра у резерви и у пензији из свих крајева Бугарске. Био је то много чему специфичан догађај за који су домаћини изабрали да позову само две стране делегације – из Србије и Румуније, јер како рекоше – са тим организацијама имају најразвијенију сарадњу.

Председник Бугарске Румен Радев посебно је поздравио председника УВПС Љубомира Драгањаца

Председници: Никулаје Бахнареану, Златан Стојков и Љубомир Драгањац

У Бугарској се, по свему што смо могли да запазимо, нешто мења. Најпре у тој држави која припада НАТО-у изгледа је схваћено да без редовног служења војног рока неће моћи да се обезбеди довољан број војника. Тако је у Казанлуку, на почетку тродневних свечаности, одржан скуп на којем се говорило о увођењу доброволног војног рока, што аналитичари оцењују као први корак на путу ка обавезном служењу за све способне младиће у тој земљи.

Савез резервних подофицира и официра и оних у пензији Бугарске организовао је први национални сусрет подофицира и официра у пензији и у резерви са веома разгранатим програмом, на коме се окупило више од 1500 чланова из свих крајева те земље. За ту прилику од више сличних организација са којима сарађују позвали су само две – Удружење војних пензионера Србије и Асоцијацију војних кадрова у резерви и у пензији Румуније. Делегацију УВПС предводио је председник Љубомир Драгањац, а други представник је био Звонимир Пешић, главни и одговорни уредник гласила „Војни ветеран“.

Колико је сусрету придат значај најбоље говори податак да је главни гост био бугарски председник Румен Ра-

дев, који је уједно и врховни командант оружаних снага нашег источног суседа. Тај догађај увеличао је и потпредседник Владе Бугарске и министар одбране Красимир Каракацанов. Они су се обратили резервним и пензионисаним подофицирима и официрима, подвлачећи значај окупљања и апострофирајући одбрану земље као свету дужност грађанина и да ће држава подржати активности те патриотске организације. У име Казанлака учесницима сусрета добродошлицу је пожелела градоначелница Галина Стојанова. Све у свему, сва три говора одисала су изливом патриотизма и потребом да цивилно друштво Бугарске буде кадро да се ухвати укошта са свим изазовима и претњама које могу задесити ту земљу.

Тројица председника – Златан Стојков (Бугарска), Никулаје Бахнареану и Љубомир Драгањац, са сарадницима водили су веома конструктивне и занимљиве разговоре о искуствима у областима од значаја за популацију пензионисаних подофицира и официра, попут закидања права у областима пензијског и инвалидског осигурања, здравствене заштите, услова за рад организација, односа према држави, финансирању активности, инфор-

мисању чланова и другим питањима. То је и најзначајнији резултат сусрета челника организација из три земље.

Програмско-стручни део сусрета припао је 66. бригади бугарске војске. Најпре је изведена вежба са талачком ситуацијом у једној згради у којој је учествовала специјална јединица. Потом су специјалци приказали обуку у борилачким вештинама, демонстрирали борбу у различитим ситуацијама и како оштрицом длана ломе предмете од даске, керамике и других материјала.

Вешти пилоти су надлетали место сусрета (четири километра од Казанлака дочаравајући вештину пилотирања уз извођење различитих фигура на клипним авионима. Група младих људи, заљубљеника у средњовековне борилачке вештине, приказали су борбу мачевима, палицама и корбачима.

Сусрети су обилovali различитим изложбама, од оних старим оружјем до ликовних и оних вашарских. Током целог дана на позорници су се смењивале фолклорне и музичке групе. Сусрети су завршени општенародним весељем и уручивањем захвалница онима који су учествовали у организацији тог великог догађаја

З. П.

Увек атрактивни специјалци

Детаљ из вежбе ослобађања талаца

На тезгама је било изложено и старо оружје

Изложба ликовних радова

Сусрет су употпуниле фолклорне, плесне и музичке групе

Приказ средњовековних вештина

О њему се говори и пише: потпуковник у пензији Данило Буха

ЖИВОТ ИСПУЊЕН РАДОМ

У Београду, за време окупације, припадао је генерацији отписаних.

О томе много не говори, осим да је прикупљао санитарски материјал за партизанске рањенике. Између осталих сарађивао је са београдским партијским радником Радованом Маловразићем.

Учествовао је у ослобађању Београда. Показивао је нашим и руским јединицама правце наступања. Учествовао у пробоју Сремског фронта код Моровића.

Сваке седмице, два три пута, Данило Буха који носи бремене од 94 године одлази у просторије Удружења војних пензионера Србије (УВПС) на општини Палилула, да би се видео са својим колегама, попио кафу, чуо шта има новог у удружењу и ако треба помогао млађим колегама у активностима што су у току или тек предстоје. Увек је тамо када треба кога да ободри, коме да помогне или да пренесе неко од животних искустава.

-Када год дођем у ове просторије дочекују ме моји другови. Све су то високоморални људи. Праве патриоте. Пажљиви су и смерни према мени, вели Данило.

Један је од најстаријих чланова УВПС, а приступио је првих дана после оснивања нашег удружења. Све ове године био је активан, а с нестрпљењем очекује свечаност поводом 25-годишњице УВПС.

Рођен је у Рибарима, у многочланој породици (шесторо браће и две сестре), тамо где је пукла невесињска пушка. Отац му је био веома вредан. Старија деца, да би се прехранили од посне земље, радила у пољопривреди. До своје петнаесте године Данило је живео у Херцеговини, па у Београду. У нашем главном граду радио је у једној трговини. Делало се много, како нам рече, а као rado-холику – било му је одлично.

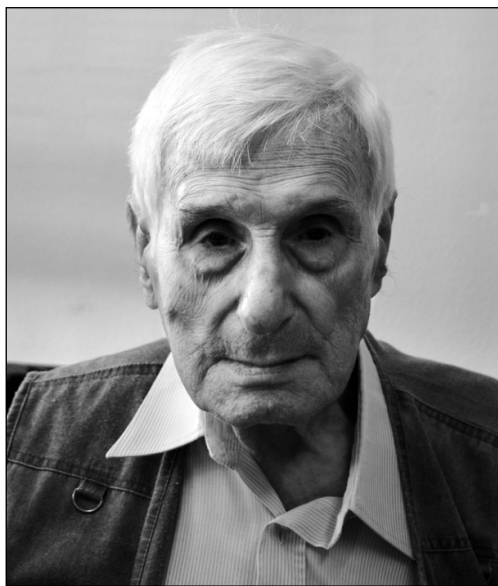
Најјаче ратно другарство

Учесник је НОР-а. У Београду, за време окупације, припадао је генерацији отписаних. О томе много не говори, осим да је прикупљао санитарски материјал за партизанске рањенике. Између осталих сарађивао је са београдским партијским радником Радованом Маловразићем.

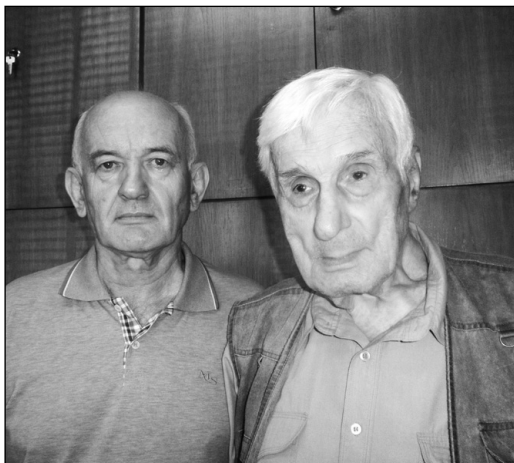
Учествовао је у ослобађању Београда. Показивао је нашим и руским јединицама правце наступања. Имао је шмајсер. Добио га од једног Руса. Учествовао у пробоју Сремског фронта код Моровића. У четити ујутру прешли реку. Бранили су Шид...

Како је било у рату, питамо га.

-Најпре другарство одлично, најискреније. Прави односи субординације. Био сам у Првој коњичкој бригади. Имали смо обуку у селу Адашевци. Силан је био пробој. Потрефили смо на мост код Моровића. Немци и усташе пружали су јак отпор.

Вршњак минулог века: Данило Буха

Са Драганом Рокњићем, потпредсеником ОпОд, Палилула

С наше стране био је добро припремљен напад: испитане отпорне тачке и прецизно одређени правци напада. Било је губитака и код њих и код нас... Рањена ми два војника. Био сам на дужности делегата вода за везу. До Загреба смо гонили непријатеље.

После рата прво место службовања била је Смедеревска Паланка, па Ниш.

-Године 1946. хтео сам да се демобилишем. Тада ме позвао официр задужен за кадрове и одвео код команданта. Не можете ићи из војске, унапређени сте у чин поручника и остајете до даљњег, рекао ми је кратко и одсечно командант, напомиње Буха.

Одлази у једногодишњу школу за официре. Изванредан наставнички кадар. Предавачи од поручника до пуковника. Командант школе био потпуковник Хорватић, чијег се имена не сећа, а политички комесар Истријан Карло Шуман. Потом Данила упућују у Војнополитичку школу. Похађа и течај при Аутокоманди. Постављају га за комесара ауточете у Првој армији у Београду. Поново једногодишње школовање, али сада у официрској аутошколи. Полаже мајорски испит који је био тежак. Међу 24 официра који су полагали био је најуспешнији. После тог испита упућују га у Војну академију КоВ за руководиоца Саобраћајне службе и наставника. Унапређен је у чин мајора, па потпуковника. Онда прекоманда у Титоград. Све до 1969. године био је наставник на течајевима за официре. Потом прелази у Саобраћајну управу, а 31. децембра 1971. године пензионисан је.

Године посвећене Солунцима

Један контакт са носиоцима Албанске споменице, односно са ратницима од 1912 до 1918 године у много чему је променио Данилов живот. Послао га је председник СУБНОР-а Стари Град да поздрави Солунце на њиховој годишњој скупштини.

-Па зар ја да поздравим такве јуначине, међу којима су министри, генерали, дипломате... Председник ми каже да шаље човека који ће казати истину о њима. Мој отац био је учесник тог рата. Састанак је, добро се сећам, одржан у улици Иве Лоле Рибара... Причали су о својим проблемима, а у једном тренутку председавајући ће рећи: даћемо реч пуковнику Бухи, а ја сам био потпуковник... Док сам ја говорио готово сви су плакали. И ја са њима. Јер то што сам се нашао пред таквим величинама, мени је била част. Цео народ се заклео да слободу не да ни за шта. Са великим поштовањем сам радио са њима.

После месец дана позвали ме да идем у обилазак попришта битака. Са одушевљењем сам прихватио и рекао да је то за мене представља почаст. Са њима сам прошпартао целу Србију. На Кајмакчалану сам у њихово име положио венац. Био сам са њима и у Паризу, Зејтинлику, Крфу, Виду, Гувији, Зебрњаку... Нисам никада хтео да путујем на њихов терет. Платио сам свако путовање до последњег динара. То су прави хероји. Једном су хтели да ме изабери за свог председника, али то нисам хтео баш из великог поштовања према њима, истиче Буха.

Колико је био близак осведоченим подацима говори и податак да је редовно писао за „15. Септембар“; гласило Савеза удружења ратника ослободилачких ратова Србије од 1912. До 1920. године.

На наше питање шта би поручио млађим колегама одговорио је да они треба да следе традицију својих предака, да увек буду спремни да положи живот за највећу српску реч – Слобода! Данило и још тројица браће борили су се у НОР-у. Старији брат Митар досегао је чин пуковника.

З. П.

Кад се судбина поигра са животом младића

ЈАЧИ ОД НЕВОЉЕ

Много је догађаја из ратова деведесетих година у потпуности преокренуло животе људи. Александар Милићевић се нашао у вихору борбених дејстава у Сарајеву, где је тешко рањен. Његово лечење било је болно и дуго је трајало, а последице и дан-данас осећа, мада се труди да живи нормално.

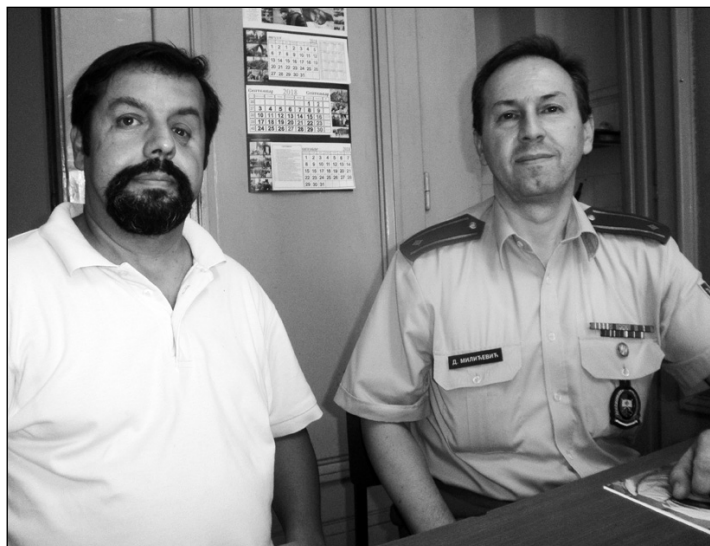
Обични људи у Босни и Херцеговини нису веровали да ће се ратни сукоби из Словеније и Хрватске из 1991. године прелити на ту републику. Наиме, у многим градовима тада су одржана масовна окупљања грађана на којима су се муслимани (Бошњаци), Хрвати и Срби изјашњавали за братство и јединство и опстанак мира у тој вишенационалној заједници. Када су формиране зелене беретке и када је муслимански лидер Алија Изетбеговић одбио Кутиљеров план постало је јасно да ће рата, ипак, бити...

Фамилија Милићевић која потиче из Шумадије, настављајући славну традицију својих предака да је слобода најважнија и најскупља српска реч, и животни позив мушких глава определила је у том смеру. Александров отац Зоран, заставник прве класе у пензији, деценије изгарања поклонио је нашој војсци, радећи широм Југославије посао радариште у систему ваздушног осматрања, јављања и навођења. Пред несрећне ратне сукобе на простору тадашње државе скрасио се у Београду, извршавајући одговорне дужности у 126. бригади ВОЈИН. Када је наша земља нападнута 1999. године, Зоран је поново, као добровољац, био у јединици ВОЈИН.

Осећао се мирис барута

Синови су следили оца: постали су питомци (кадети) Војне академије. Све је било нормално, школовање текло устаљеним током. Десимир и Александар су онда, како правила налажу, морали школовање да наставе на стручно-специјалистичком делу студија. На почетку 6. семестра Александар је прешао су у главни град БиХ. У јануару 1992. године се већ осећао мирис барута. У фебруару су почеле невоље. Из дана у дан бивало је све теже. Са свих страна Касарну „Маршал Тито“ нападале су зелене беретке. Голобради младићи били су принуђени да одрасту такорећи преко ноћи. Морали су да се бране да живот проводе у ратном паклу. Били су у борбеном обезбеђењу касарне. „Хумане“ зелене беретке укинуле су воду и струју деци и женама што су заједно са својим главама породица проводили време у касарнама.

Александар (рођен 25 маја 1970. године у Сплиту), сигурно је, неће заборавити тај 29. мај 1992. године, када га је снајпериста зелених беретки погодио у пределу главе и тешко ранио. До амбуланте га је на рукама пренео командант питомачког батаљона мајор Лука Радојчић. Касарна није пружала услове за лечење, па је посредством УНПРОФОР-а пребачен у сара-

Савладава све животне невоље: Александар Милићевић и брат Десимир

јевску Војну болницу. Била је то драматична борба за живот.

Сашу, како га његови најближи од милоште зову, оперисали су по принципима ратне хирургије. У болницу су долазиле разне телевизијске екипе, међу којима и Радио-телевизије Сарајево.

„Трудили су се новинари и сниматељи да прикажу како уништавамо град, а заправо нас зелене беретке држе у блокади. Говорили су да им ЈНА уништава град, а они хумани – лече наше рањенике. Наравно, рекао сам истину. Поручио сам да су у касарни са нама и жене и деца наших старешина који једва чекају да прође блокада, како би изашли на светлост дана. Ето, то је био мој одговор на питање какав је морал у касарни.

Цела класа стала иза Александра

Свака три сата трећи канал београдске телевизије емитовао је вести са ратишта. Између осталог објавили су и то да је у Сарајеву рањен питомац Александар Милићевић. То је изазвало лавину реаговања у фамилији Милићевића. Сви су одреда били забринути, а прва вест, према Александровој сугестији, гласила је да је само лакше рањен у руку. Али убрзо су Александрови најближи сазнали праву истину, успостављајући телефонску вези са једним пријатељем који је у то време радио у једном од погона војне фабрике, негде у околини Сарајева. Пре тога сарајевско Ослобођење објавило је вест да је Саша тешко рањен у пределу главе.

Успели су родитељи са Александром и да се чују и телефоном сваке вечери. Када им се Александар није јављао (за време борбених дејстава зелених беретки рањенике су на носилима спуштали у подрум) него је то чинила медицинска сестра, говорила је да је Александар тренутно у подруму, а његови су погрешно мислили да га тамо муче.

После седам дана, на основу постигнутог споразума о прекиду ватре, у болницу су по Александра и још четири наша рањеника дошли припадници УНПРОФОР-а. Пребачен је Луковицу, а потом у Београд, на Војномедицинску академију. Био је то спасоносни потез.

После тога Саши је прекинуто школовање. Писао је Војној академији, молећи да му дозволе да ванредно положи испите из четврте године. Изашли су му у сусрет. Дошло је и време за произвођење у први официрски чин. С обзиром на чињеницу да је био сто одсто инвалид, закон није дозвољавао да буде унапређен. Уз њега су стали другови из 46. класе, захтевајући да се и Александар унапреди. Ако се о њихов захтев, пак, оглуши Управа Војне академије, били су спремни да се не појаве на свечаности произвођења у први официрски чин. Али закон су формулисали људи.

Александровим унапређењем неће имати штету ни држава, нити било ко, па је и унапређен...

Очекује се нова принова

Тадашњи начелник генералштаба ВЈ генерал-пуковник Живота Панић својим наређењем регулисао је Александрово унапређење и обавезу Војне академије да га распореде да ради у тој високошколској установи, да питомци постану свесни да се држава о свакоме од њих брине. Распоређен је у наставно одељење ВА, на формацијско место референта за планирање и организацију наставе. Радио је, истицао се и напредовао. После девет година рада, на лични захтев, у чину капетана прве класе отишао је у пензију (2002).

Александров брат Десимир данас је мајор и ради у Средњој стручној школи.

Пре две године Александар и васпитачица Неда свили су гнездо. На општу радост породице, родила им се кћеркица Мина. Игром судбине порађала ју је лекарка Весна Кршић, која је 1992. године радила у амбуланти касарне „Маршал Тито“, а у међувремену специјализовала гинекологију и акушерство. Ускоро се у тој породици очекује принова.

Породица Милићевића своју судбину везала је за одбрану отаџбине. Уз оца и синове и Смиљка, мајка двојице официра радила је у погонима фабрике која је производила униформе за Војску Југославије.

Растајемо се од сјајне породице уверени да би сви, ако устреба, поново стали на браник отаџбине.

3. Пешић

Америчка амбасада у Београду дала је ових дана једну изјаву. У њој се каже да је предстојећа јесен нарочито повољан термин за споразум Србије са Европском унијом о могућем чланству. Разуме се, пре тога би требало уговорно решити одређена спорна питања која постоје у региону. Тиме је Амбасада САД покренула питање - шта се то ње тиче - или, да ли је ЕУ, после искустава последњих деценија, била само помоћница у намиривању интереса САД и помагачица у обесном разарању СРЈ у последњим деценијама.

Наравно, тим саопштењем америчке амбасаде изазивају се сећања и на то да тобожњи преговори између Србије, ЕУ и других, о одређеним питањима на Западном Балкану, уопште нису одговарали ономе што се обично сматра преговорима. У свакој паузи преговора, представници ЕУ морали су да правдају америчком представнику у суседној соби сваки корак у разговору. У питању је, дакле, „дипломатско право песнице“. Зар се сада не ствара притисак да се јесен „фиксира“ као рок за решење проблема на Косову?

У таквим околностима, управо је неопходно да се тачније сагледа питање за шта Београд треба да да своју сагласност.

При свакој тешкој одлуци, која вас погађа као човека или као нацију, поставља се једно и свеодлучујуће питање: „Може ли се с тим живети?“ Ако се, међутим, од човека или народа, захтева да као нација истргну сопствено „срце“, онда то не може бити добро ни за тај народ, нити за његове суседе. Зашто то кажем? Ми ћемо ускоро обележити крај Првог светског рата и Версајског уговора. То су године 2017, антиципирани у Паризу француски председник Макрон и амерички председник Трамп. После чувених „14 тачака“ америчког председника Вилсона, Централне силе су Версај доживеле као превару и диктат, па су била отворена врата за следећи европски рат. Ако заиста хоћемо да преговорима смиримо неко стање, не смејемо се надовезивати на разорна искуства Версаја. Пре свега, због тога што се од Србије захтева сагласност за решавање објективно постојећих спорних питања, која при тачнијем и ближе посматрању представљају наставак агресије против једне државе оснивача УН, то јест СРЈ. Да ли хоћемо да једну нацију видимо сасвим понижену?

Сви знамо како је било онима који су немачки потпис ставили испод Версаја. Да ли сада хоћемо да помирљиво гледамо да се исто дешава српској страни? Хоћемо ли да због будућег развоја у Европи опет имамо на располагању једну бакљу рата коју по потреби могу запалити данас тако уобичајене „невладине организације“? Не смејемо заборавити како су ратови на Балкану, почев од 1990, били оправдавани глобалистичким размишљањима.

Могло је бити другачије. Мора се поставити питање о томе зашто ЕУ, због своје раније одговорности за рат против СРЈ, није прескочила принцип „приступање после потписа“, и понудила приступање, а затим решавање отворених питања? Овако, Београду се намигује вишеслојном фатаморганом, а у стварности се изазива заостравање ионако заоштрених проблема. Онај ко је дрско изазвао рат против Југославије, требало би да сада српској нацији обезбеди правду.

Па ипак, нису само Брисел, или неки дру-

Вили Вимер, доајен немачке политике, о решењу за КиМ, новом Версају и улози САД у ауторском тексту

КО ТО ХОЋЕ ДА ВИДИ ПОНИЖЕНУ СРБИЈУ?

Сагласност у Београду за оно што је у основи наметнуто, више је него „операција на отвореном срцу“. Тиме они који су - за Герхардом Шредером - ратом против Југославије прекршили међународно право, своју одговорност за тај рат премештају на плећа оног Србина који ће свој потпис ставити под тај диктат и поцепати српску нацију. Да ли се баш то хтелo?

Вили Вимер, бивши државни секретар у Министарству одбране Немачке и бивши потпредседник ОЕБС-а

ги, они на које се у овим временима мора пазити. Требало би се питати какав је сопствени маневарски простор деловања у једном питању. Тада ће се констатовати да има више опција, које се морају брижљиво промислити. При томе, разуме се, код таквог разматрања важно је ко су актери, треба разликовати оне који утичу на регион и у њему желе да спроведу сопствене интересе.

Требало би поћи од размишљања: на којим територијама држава остварује свој утицај? Ако тај утицај не постоји на свим деловима сопствене територије, мора се, као прво, поставити питање како се он може повратити. Уколико се утицај не може више повратити, тада то подручје прелази у „националну митологију“. Ово према моту: „Следеће године у Јерусалиму“ или „Шлезија је наша“. Тада је, међутим, реч о подручју које у догледној историји важи као „изгубљено“.

На том подручју, међутим, живи српски народ чији се интерес за квалитетним животом мора очувати и онда када државне одлуке не важе непосредно за њих. Уколико се не би одмерили сви аспекти, основни проблем постао би „национална срамота“, и у тим околностима је проблематично како се може ићи даље, а да се образ не изгуби.

Разговори између Београда и отцепљене области нису основа за трајна решења, јер су они само наставак процеса који су до то-

га и довели. Једна расправа о постојећим проблемима могла би се у тим околностима испоставити као потребна пре са Тираном, него са Приштином. Албанска суштинска моћ лежи у Тирани, а нипошто у Приштини. У дијалогу са Тираном могло би се постићи трајније решење постојећих проблема, пре него ли споразумом са Приштином уз посредовање ЕУ. Дијалогом Београда и Тиране могло би да се створи политичко-економско тежиште за цео Западни Балкан.

Зашто у свим овим околностима наметати још и притисак времена? Поставља се питање ко је последњих деценија и на који начин проблеме на Балкану користио за себе. Ту се у првом реду мора поменути Велика Британија. По суду немачких дипломата, који су такође седели за столом, Велика Британија је увек и најпре имала у виду каква би дејства уговорена решења на Балкану имала на развој њихових изазова на британским острвима. Зато је влади у Лондону мање било стало до стања и мира на Балкану. Да ли потреба за журбом потиче само из околности да ће на јесен Лондон напустити ЕУ и на балканска дешавања изгубити утицај? Али, зашто се од Београда тражи да плати цену за то што Лондон неће више играти са ЕУ?

Блискоисточно мировно решење, које то име тек треба да заслужи, има потребу за резервним простором на Балкану. Трамп ради на том решењу под великим притиском, али нико данас не може рећи који ће маневарски простор он уопште имати после међуизбора у САД новембра ове године. У Вашингтону се кофе мржње и непријатељства излучују на председника који „прети“ да ће се са Русијом и на Блиском истоку споразумети у корист мировног решења. Рат пролази у Вашингтону увек, а споразумевање представља „смртоносни ризик“. Али, треба ли Београд зато да пристаје на обавезивање? Гледа ли америчка амбасада на српског суседа, Румунију, где се једна чланица ЕУ управо разлаже? Да ли је то оно што се Србији обећава? Никако. Зато: Дале руке од Србије!

Извор: Вечерње новости
Текст превео Данило Н. Баста

КАКО ЈЕ СТВАРАНА ОРГАНИЗАЦИЈА КОЈА ОСТАВЉА ДУБОКЕ ТРАГОВЕ У ДРУШТВЕНОМ МИЉЕУ

Две и по деценије једне организације сасвим је довољан период да се оцене њени резултати, друштвени домети и предвиди даљи ток. Удружење војних пензионера основано је у жару разбукутавања инфлације, наглог опадања стандарда и дерогације права пензионисаних официра и подофицира. Било је то време када је ваљало деловати да би се заштитила права оних што су стигли до пензије, одлучно и достојанствено у служби народа и државе.

Створена је добровољна, невладина, недобитна, интересна, социјално – хуманитарна, патриотска и нестраначка организација, основана ради остваривања и унапређења статусних права и интереса корисника војних пензија.

Циљеви Удружења, према првобитно усвојеном статуту, који је касније допуњаван, јесу: удруживање војних пензионера ради заштите статусних интереса и социјалног, здравственог и пензијског осигурања; унапређење личног и друштвеног стандарда, социјално-економског положаја и сигурности; унапређење положаја у друштву и породици; заштита личног интегритета и људског достојанства, и остваривање права на покретну и непокретну имовину која проистиче из њиховог минулог рада.

Задаци Удружења јесу: помоћ војним пензионерима у остваривању основних права из области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и социјалне заштите; прикупљање мишљења чланова о побољшању материјалног положаја и статуса, и достављање предлога државним органима или самостално решавање; предузимање мера на унапређивању и спровођење пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и социјалне заштите; сарадња са органима Фонда за социјално

осигурање војних осигураника (Фонд за СОВО), Министарства одбране, Генералштаба, командама и установама војске, организацијом резервних војних старешина Југославије, и са борачким организацијама; покретање поступака код државних и војних органа ради стицања права на непокретну и покретну имовину; организовање сусрета, излета и других облика рекреативне активности; пружање помоћи оболелим и изнемоглим члановима; посете јединицама, командама и установама ВЈ, музејима и културним установама, историјским споменицима, ради неговања традиција и патриотских осећања; припремање, и организовање акција у случају угрожавања права и интереса војних пензионера; сарадња са другим удружењима и са сродним организацијама у иностранству ради размене искустава, развијања међусобног поверења, и очувања мира.

У средишту активности УВПС је човек, то наше највеће богатство.

Прилог који је пред вама представља период оснивања организације која је оставила дубок печат у друштвеном животу наше земље. Оригинално је штиво преточено у књигу која се бави историјатом УВПС. О 25 година од оснивања организације и успешног рада Удружења наставак ћемо донети у идущем броју „Војног ветерана“, а о томе ће бити речи и у бројевима гласила који ће бити објављени до краја године.

Данас УВПС са колективним члановима – Удружењем пензионисаних падобранаца и летача Србије, Клубом генерала и адмирала Србије, Удружењем војних пензионера Републике Српске, Удружењем војних бескућника и Удружењем ветерана војнообавештајне службе броји око 25.000 чланова. То је, војничким језиком речено, снага еквивалента моћне резервне војске којој је отаџбина у срцу.

Замисао о оснивању Удружења војних пензионера настала је у условима суштинских промена у свим сегментима друштвеног и економског уређења у нашој земљи. Потреба да се пензионисане војне старешине – 9 војни ветерани, организују у циљу заштите и унапређења својих стечених права, оживотворена је 16. септембра 1993, и показала се оправданом.

Услови у којима се родила и развила идеја о војнопензионерској асоцијацији били су изузетно тешки. То је с једне стране утицало на мотивацију војних пензионера да се удруже, а с друге стране, услед сложене и проблематичне бремените друштвене климе, било је и неповерења у било какво организовање. Но, упорношћу подстицајног језгра, које је учинила група прегалаци и разумевањем дела руководећег кадра у војсци и државним органима, Удружење је основано.

Осим материјалних и друштвених проблема којима је тадашња држава била бременита, за популацију војних лица уопште и војних пензионера посебно, нарочито су били актуелни социо-психолошки проблеми у вези са насилном променом социјалне средине. Наиме, 1991. и 1992. године велики број припадника војске са породицама је, мимо своје воље, напустио или је протеран из република бивше СФРЈ које су извршиле насилну (Словенија, Хрватска) или мирну (Македонија) сецесију, односно био је присиљен да извлачењем ЈНА из Босне и Херцеговине и отпочињањем грађанског рата на том простору пређе на територију СРЈ – Србије и Црне Горе, и тако у највећем броју остане и без материјалних добара и без свих оних социјалних веза и односа који чине потпун и сложен људски живот у једном друштвеном миљеу. Све се то снажно рефлектовало на психу људи и на односе међу њима. Многе тешке трауме услед

Стари и нови симбол УВПС

СВИ НАШИ ПРЕДСЕДНИЦИ

Током 25 година постојања Удружења војних пензионера на челу те струковне организације налазило се шест чланова: Чедо Ковачевић, Томислав Симовић, Љубомир Бајић, Вукоман Јоксиминовић, Миленко Глигоровић и Љубомир Драгањак.

губитака чланова породица, рањавања, болести, физичких и психичких притисака, распада породица и насилног одвајања од основних друштвених група и средина где су деценијама војна лица и војни пензионери живели, неизвесност и бесперспективност, снажно су утицале на савет и понашање људи, са дуготрајним последицама, које су присутне и данас. Угрожена су и доведена у питање многа егзистенцијална права и слободе припадника војске као грађана и чланова њихових породица.

Одговор на тешко време и време

Сем тих проблема, такође су велики утицај на војнопензионерску популацију имали социо-психолошки проблеми у вези са драстичним па-

дом животног стандарда, који су екстремно били изражени у време хиперинфлације и најдубље економске кризе у земљи. Ти проблеми су погађали највећи део популације, нарочито оне који су остали без икакве имовине и нису били стамбено збринуте. Због тога је велики број војних пензионера с породицама живео на ивици егзистенције, а многи на биолошком минимуму. То је снажно, симултано са другим проблемима, утило на психу људи, њихово понашање, односе према другим људима, остављајући трајне трагове.

Социо-психолошки проблеми у вези са отежаним и погоршаним условима рада у јединицама и установама, као и због ратних дејстава, утицали су на погоршавање здравља припадника војске и доводили до повећања оболевања од тешких болести, масовнијег одласка у превремену или инвалидску пензију и повећања моралитета. Све се то одражава на здравље и дужину радног и животног века, који – према садашњим подацима за војне пензионере – износи нешто више од 65 година. Због тога, пензионисани официри и подофицири примају пензије све краће, што се најбоље види из сталног повећања учешћа породичних пензија у укупном броју корисника војне пензије.

Смањивање војске, услед реформи, те већи број пензионисаних официра и подофицира у млађим годинама живота, а без решених елементарних животних питања (стан, запослење деце, услови за мирну старост), такође ствара додатне социо-психолошке проблеме, често праћене дубоким траумама и тешким последицама.

Кумулативно дејство наведених проблема и тешкоћа захтевало је и додатне напоре на изнајлажењу механизма међусобне солидарности, помоћи и удруживања снага како би се постојећи проблеми решавали, ублажавале последице

и обезбедила заштита стечених и зајемчених права и слобода. Због тога се тих година све више говорило о потреби стварања војнопензионерске асоцијације, а после оснивања Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца – то је постало још неопходније.

Рађање идеје и отпори стварању организације

Замисао о оснивању асоцијације војних пензионера настала је у тешким и сложеним условима 1993. године, када је након распада СФРЈ нова држава СРЈ била у врло лојој хиперинфлацији и под санкцијама међународне заједнице. Тада је спроведена трансформација Заједнице социјалног осигурања војних осигураника у Фонд социјалног осигурања војних осигураника, на основу закона о Војсци Југославије и Уредбе Савезне владе. Војни пензионери били су у врло тешком положају у погледу остваривања стечених статусних права из пензијског и инвалидског осигурања, здравствене заштите, стамбеног обезбеђења и друштвеног статуса.

Од оснивања Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца, с обзиром на његов састав, циљеве и задатке, показало се да то удружење не може обухватити све области потреба и интереса војних пензионера.

Нагомилани проблеми војнопензионерске популације условили су да се озбиљно почне размишљати о потреби организовања у разним срединама. Тако је у Херцег Новом, 10. јуна, основан Иницијативни одбор, а 22. јуна 1993. одржана оснивачка скупштина Удружења војних пензионера. То је прва војнопензионерска организација у СР Југославији – Србији и Црној Гори. Тај, као и многи други примери, илуструје сазревања идеје о неопходности стварања Удружења корисника војне пензије, чија су елементарна права била угрожена.

У потпуно светлу избила је на видело неминовност стварања организације која би обухватила све војне пензионере. Истовремено сагледаване су и основне претпоставке за такав подухват – људи, циљеви који се желе остварити, методи и средства којима ће се то постићи. Иницијатори идеје мислили су да ће, с обзиром на то да су током активне службе радили у јединицама, командама и установама, у Генералштабу ВЈ и Министарству одбране и тамо оставили трага, пензионисани официри и подофицири разних профила и специјалности моћи да успостављају сарадњу и наилазе на разумевање у решавању проблема војних пензионера, не само актуелних него и будућих. Дакле, постојао је јасан општи циљ организовања за који је требало залагати се.

Такође, постојале су и кадровске претпоставке. Јер, очигледно, међу војним пензионерима било је тада, као што има и сада, искусних и добрих руковођаца, оперативаца, организатора, лекара, правника, економиста, инжењера и техничара, политиколога и стручњака других специјалности неопходних за формирање и функционисање организације. Дакле, постојала је и кадрoвска база.

У прилог идеји за стварање организације војних пензионера ишло је и размишљање о начину како би се нагомилани проблеми могли решавати. Та логика је врло једноставна: проблеме у разним областима лакше решавају људи који су на томе радили током професионалне службе, који имају знања из те области, богато искуство и колеге који и даље раде на тим пословима, што би требало да омогућује бржу комуникацију и боље разумевање.

КАП КОЈА ЈЕ ПРЕЛИЛА ЧАШУ

Удружење војних пензионера Србије формирано је у крилу Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца (УПВЛПЈ). Непосредан повод за оснивање удружења pilota и падобранаца била је Уредба Савезног секретаријата за народну одбрану од 1. Децембра 1991., којом је пензионерима замрзнут летачки и укинут падобрански додатак у новчаном износу. Уредба је изазвала велико негодовање, праву буру, код свих летача и падобранаца, поготову због галопирајуће инфлације и врло тешког материјалног стања.

За пензионере је то значило укидање стечених и на закону заснованих статусних права из пензијског осигурања, што је било противзаконито. Та мера деловала је апсурдно, јер се на летачки и падобрански додатак стално уплаћивао допринос за социјално осигурање, чак са већом стопом него на остале делове плате. Било је то грубо нарушавање хијерархије у правном систему, јер су једном уредбом дезавуисани Устав и закон који је донела Савезна Скупштина.

Пензионери су били чврсти у уверењу да нису погажени само морал и правда, већ законски систем, те да се тај акт може и мора оборити. Али за то су биле потребне одлучне мере и акције. Времена за оклевање и чекање није било. Морало се одмах ступити у акцију. Тако је 16. априла 1992. рођено Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Југославије (Србије).

Са једног од скупова пензионисаних pilota и падобранаца у Дому РВ и ПВО

Нагомилани проблеми у области здравствене заштите

Проблеми су били нагомилани у области здравствене заштите и стамбеног обезбеђења; нередовна је била исплата пензија које нису усклађиване са растом плата и трошковима живота; у нормативноправној области социјалне заштите било је покушаја да се нека стечена права укину или ограниче; нису били задовољавајући односи са Фондом за СОВО, са Поштанском штедионицом и са сродним организацијама.

Уочавале су се бројне области деловања организације која би обухватила све војне пензионере. До краја 1992. године уобичена је идеја о стварању Савеза или Удружења војних пензионера Југославије. Почетком 1993. године почела је „припреме терена” и отклањање препрека, јер је процењено да би отпори могли бити код Савеза пензионера Србије, међу самим војним пензионерима, те да је потребна сагласност и пристанак Министарства одбране. Носиоци идеје били су углавном чланови Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца.

Делегација Удружења са Чедом Ковачевићем на челу посетила је, 19. фебруара 1993, Савез пензионера Србије, где је разговарано са председником Владимиром Ђорђевићем. Представљено је Удружење (УПВЛПЈ) и речено да је сврха доласка да се види како они гледају на увођење „пореза на пензије”. Став Удружења био је да то није законито и да би пензије требало бити изузете од опорезивања. Зато је и тражено њихово мишљење о том проблему, јер имају више од милион чланова. Постављено је и питање потребе заједничких акција.

Председник Савеза пензионера Србије рекао

је, да и они слично гледају на то и да су већ предузели низ акција, сем осталог и имиџ код Уставног суда Србије за оцену уставности плаћања пореза на пензије, те да имају информацију да је Уставни суд прихватио њихову иницијативу и затражио изјашњење Републичке скупштине. Очекивали су позитивно решење, што је ускоро обелодањено. То је била добра вест с обзиром на погубну хиперинфлацију која је тада харала.

Чланови делегације су уверили у потребу боље сарадње са Савезом пензионера Србије, јер је он имао информације и био у току законских иницијатива, па се могло благовремено деловати на преднацрте закона, поготово ако би они били неповољни за пензионере.

Друго питање због којег је делегација дошла у Савез пензионера Србије било је консултовање о покретању иницијатива за оснивање Удружења војних пензионера Југославије, или организације сличног назива. Председник Савеза пензионера Србије, без двоумљења, рекао је да то није потребно, јер „сви смо ми пензионери и не треба нас делити; војни пензионери су међу најактивнијим у градским и општинским организацијама, а доста их је и председника општинских организација и комисија међу којима се истиче по значају Комисија за војне пензионере, те да би то могло пореметити њихов рад”.

Генерал Ковачевић је одговорио да Удружење војних пензионера не би дирало у њихов систем рада, чак не би узимали војне пензионере који су већ на одређеним дужностима. Напротив, они би били ослонац за бољу сарадњу убудуће. Такође, изнео је да се ускоро оснива Фонд социјалног осигурања војних осигураника, у којима би војни пензионери требало да буду боље заступљени. Да би могли одговорити том задатку, морају имати своју организацију. Након тога,

председник Савеза пензионера Србије дао је сагласност и обећао помоћ. Дао је податке о организацији Фонда ПИО запослених Србије са заступљеношћу пензионера у свим органима Фонда. Председник Ђорђевић се, такође сложио с намером да делегација војних пензионера ради сагледавања искустава, посети градски одбор Београд и неке општинске организације Савеза пензионера Србије. Тиме је отпочела акција на припреми за оснивање УВПЈ, која није прекидана до реализације.

Настављајући ту активност, 23. фебруара 1993. обављена је посета Удружењу пензионера Београда. Делегацију војних пензионера примио је председник Ђорђе Илић, пензионисани пуковник, правник по струци, који је раније радио у Заједници социјалног осигурања војних осигураника, а у Главном одбору Савеза пензионера Србије био је председник Комисије за војна питања.

Речено му је да је циљ посете информисање о намери да се оснује Удружење војних пензионера Југославије и да се чује њихово мишљење о томе. Илић је показао веома добро познавање војнопензионерске популације и тока припрема за формирање Фонда за СОВО. Председник Савеза пензионера Србије упознао га је с посетом делегације војних пензионера, и препоручио му је да подржи њихова настојања.

Добијене су и информације да ће Уставни суд Србије у марту одговорити на опорезивање пензија, позитивно; да у Београду живи 300.000 пензионера, организованих у 16 општинских и 11 струковних удружења; да Фонд ПИО запослених Србије има Скупштину са 35 чланова, Управни одбор од 11 чланова, од којих су три пензионера.

Помоћ када је била најпотребнија

Колеге из Градског одбора питали су какву конкретну помоћ у стварању „Удружења ВПЈ“ треба да пружи. Затражено је да омогуће да се преко општинских организација информишу војни пензионери о формирању удружења и да агитишу за то; да помогну у избору руководства општинских организација; да за почетак ставе на располагање своје просторије; да омогуће привремено коришћење њихових телефонских веза, и друго. Заузет је став да, по жељи, војни пензионери могу бити чланови Савеза пензионера Србије и Удружења војних пензионера.

Ђорђе Илић је препоручио да се посети и општинска организација Нови Београд, која је најбројнија и има много војних пензионера, развијене делатности, а председник је био Милош Ивошевић, пуковник у пензији. Договорена је и посета општинској организацији пензионера Земун, а од струковних - Удружењу пензионера Савезног СУП-а, Струковном удружењу пензионера железничара и Струковном удружењу пензионера ЈАТ-а.

Посета општинској организацији пензионера Нови Београд обављена је 26. фебруара 1993. Договорене су заједничке акције када дође до организовања војних пензионера. Првог марта 1993. уприличена је посета и општинској организацији пензионера Земун. Позитивно је оцењена акција за оснивање Удружења војних пензионера, али су Земунци били мишљени да би се војни пензионери могли њима придружити. Одговорено је да ће се о томе одлучити кад се Удружење конституише. Наглашено је да УВПЈ мора бити самостално, јер постоји посебан пензиони фонд, да би уједињење требало бити на нивоу Југославије, а да је свака сарадња пожељна.

Председник УВПС Љубомир Драгањац на недавно одржаној Скупштини Удружења

Обављене су и посета струковним удружењима, али нису уочене додирне тачке које би користиле у формирању УВПЈ.

На седници Извршног одбора УПВЛПЈ, 16. марта 1993, полазећи од чињенице да је положај војних пензионера, посебно материјални, бивао све тежи, закључено је да се мора одлучити ради формирања Удружења војних пензионера Југославије, од општине до федерације, које би учествовало у управљању Фондом за СОВО, чије се оснивање очекивало.

Такође, на тој седници је одлучено да се припреми предлог министру одбране ради доделе једнократне новчане помоћи војним пензионерима, како би се ублажила криза у време када је зимница потрошена, а инфлација и цене угрожавале голи опстанак војних пензионера (поскупели су: хлеб, млеко и друге основне намирнице, комуналне услуге, струја, хигијенска средства и лекови), а месо и воће су избачени из исхране, јер пензионери нису могли ни да их купе.

У редовима војске подржано оснивање

Настављајући активност на припреми Удружења, делегација војних пензионера примљена је 30. јуна 1993. код начелника ГШ ВЈ генерал-пуковника Животе Панића. Он је саслушао излагање о идеји за Удружење и одговорио да није надлежан за то, него Министарство одбране.

У Министарству су делегацију 1. јула 1993. примили генерал Дане Ајдуковић, заменик министра, генерал Душан Жунић, начелник Управе за статусна питања, и пуковник Бривоје Јованић, начелник Завода за СОВО. Изнети су им проблеми војних пензионера и захтев да се одмах нешто предузме. Добијено је обећање: да ће пензионери у јулу добити једнократну помоћ; да ће се пензије усклађивати са текућим месецом, а не са минулим. Такође, речено је да ће Закон о ВЈ бити пред Скупштином 15. јула 1993, а у вези с решавањем проблема који су изнети, ако се ништа не поправи, делегација може без најаве ићи код министра. Пензионери су добили једнократну новчану помоћ, па се није ишло код министра.

Када је Уставни суд Србије 15. јула 1993. прогласио неуставном наплату пореза на пензије, то је међу пензионерима примљено са олакшањем.

Савезни министар одбране Павле Булатовић примио је делегацију 2. августа 1993. године. Разговарано је о тешком положају војних пензионера, узроцима и последицама таквог стања. Министар је упознат са одлуком да се припрема

оснивање Удружење војних пензионера, с разлога који су до тада довели и с активностима које су до тада обављене.

Министар је „дао зелено светло“ за формирање Удружења војних пензионера Југославије и обећао да ће му уступити просторије и опрему за рад при војним клубовима и касарнама. Захтевао је да се његовом кабинету достави статут и прецизан захтев за просторије. Након тога почеле су конкретне припреме за оснивање Удружења.

Стварање иницијативног одбора

У процесу рађања и развоја идеје о војнопензионерској асоцијацији, оснивање Иницијативног одбора је круцијална додирна тачка различитих група које су на томе радиле. Колико се из писаних материјала и изворне грађе може закључити, на том питању је паралелно радила група пензионера у Београду ван УПВЛПЈ, као и војни пензионери у Херцег Новом, а идеја је била и у неким другим градовима.

Група војних пензионера, у којој су били Момчило Савићевић, Александар Антонић и Милован Вуликић, покренула је разговоре о тој идеји јуна 1993, а потом се, у јулу, појављује „Иницијативни одбор о оснивању“, у којем су поред њих били и Драгослав Миљковић, Борис Матић и Симеон Перишић. Они су уз помоћ Јове Бабишића и Николе Штрбца из Месне заједнице „Милентије Поповић“ у Новом Београду, успоставили контакт и одржали састанак са представницима Заједнице СОВО али без резултата.

Ова група је радила паралелно са УПВЛПЈ на припремама за оснивање војнопензионерске асоцијације, а потом ступа у везу са њим, што је било пресудно да се заједничким снагама брже дође до циља.

У разради идеје о оснивању асоцијације војних пензионера Југославије подударала су се мишљења: да Удружење обухвати организационо и функционално све војне пензионере на територији СР Југославије, да буде интересна организација, ради заштите стечених и унапређења права из ПИО; да међу приоритетима буду здравствена заштита и стамбено обезбеђење, посебно војних пензионера из отцепљених република бивше СФРЈ, без стана. Такође, опредељен је њен нестраначки карактер, деловање на принципима једнакости и социјалне правде. Постављено је и питање права непокретна и непокретна материјална добра по основу минулог рада; права на нематеријална добра у која су уграђена знања припадника Војске из разних институција школских, научних, научноистраживачких и других, а служила су напретку друштва; као и о месту војних пензионера у својинској трансформацији друштвеног капитала; право на имовину која се стекне улагањем „војнопензионерског динара“. Заузет је јасан став у погледу сарадње са Војском Југославије, са циљем коришћења знања и искуства војних пензионера - војних ветерана, за њен развој и јачање; за неговање војничких и историјских традиција; помоћ у обезбеђењу просторија за рад и окупљање војних пензионера. Изражена је опредељеност за сарадњу са Заједницом СОВО, с тим да се права војних пензионера уграде у законска и нормативна акта и да се обезбеди учешће у управљању. У погледу сарадње са Савезом пензионера Југославије и другим сродним организацијама, савезима и ратничким удружењима, ставови су били јасни и позитивни. Гледајући у будућност истакнуте су могућности програма допунског финансирања путем организовања

пословне агенције (социјално-здравствена заштита, послови обезбеђења, занатске услуге, правни послови и друго). Посебно је истакнута потреба за добро осмишљеним програмом информисања војних пензионера и обезбеђивање јавности рада.

Након покренуте иницијативе, предузете су мере за реализацију идеје о оснивању Удружења војних пензионера Југославије, које су појачане у јулу и августу 1993. године. Упућен је допис Заједници СОВО с покретању иницијативе за оснивање интересног Удружења војних пензионера. Затражен је пријем код директора Заједнице за СОВО.

Почетком августа 1993. одржан је састанак представника групе војних пензионера и представника Заједнице СОВО. Представници војних пензионера истакли су потребу и значај оснивања асоцијације војних пензионера. С друге стране, представници Заједнице СОВО изнели су став да је непотребно оснивање Удружења када постоји Заједница, да пензије следећу по закону и да Заједница не може помоћи оснивање Удружења. Обе стране остале су на својим позицијама супротстављених ставова. Договорен је састанак за седам дана, до којег никада није дошло.

Ваздухопловци први учили вакуум

Позитиван заокрет, одлучујући за даље активности на формирању Удружења, остварен је након састанка у организацији Удружења пензионисаних војних летача и падобранаца Југославије (УПВЛПЈ), 5. августа 1993. када су формиране радне групе: за статут; за кадар; за израду захтева за просторије. На састанку 19. августа анализиран је учинак тих радних група. Размена мишљења одликовала се потпуном толеранцијом, прихваћена је идеја за оснивање асоцијације војних пензионера, као јединствене организације на територији СР Југославије, која ће окупљати војне пензионере свих родова и видова Војске Југославије. Закључено је да УПВЛПЈ као претеча организовања будућег удружења војних пензионера Југославије постане колективни члан јединствене организације. Предузете су одређене активности на формирању Иницијативног одбора за оснивање Удружења.

Иницијативни одбор за оснивање Удружења војних пензионера Југославије образован је на састанку у Дому ваздухопловства у Земуну 26. августа 1993. године. Уводно излагање поднео је Чедо Ковачевић, генерал-потпуковник у пензији, пилот, председник УПВЛПЈ. Истакао је значај и историјски тренутак формирања Иницијативног одбора за оснивање Удружења војних пензионера Југославије, као и потребу детаљних припрема за организовање Оснивачке скупштине Удружења.

Чланови Иницијативног одбора за оснивање УВПЈ били су: Милош Беговић, пуковник у пензији; Душан Будимир, генерал-мајор у пензији; Милован Вуликић, пуковник у пензији; Милорад Јефтовић, пуковник у пензији; Чедо Ковачевић, генерал-потпуковник у пензији; Бранко Колничар, потпуковник у пензији; Борис Матић, пуковник у пензији; Жеже Жуковец, пуковник у пензији; Симеон Перишић, пуковник у пензији; Момчило Савићевић, пуковник у пензији; Владимир Станковић, потпуковник у пензији; Војислав Шушњар, генерал-мајор у пензији; Борислав Тодоровски, пуковник у пензији.

За председника Иницијативног одбора за оснивање Удружења војних пензионера Југославије једногласно је изабран Чедо Ковачевић, а за

секретара Бранко Колничар. Основане су радна група за припрему Оснивачке скупштине Удружења, за израду Статута, и за предлагање кадра за органе Удружења.

Друга седница Иницијативног одбора за оснивање УВПЈ одржана је 2. септембра 1993. у Дому ваздухопловства у Земуну. Анализиран је досадашњи рад Иницијативног одбора и активности у припреми Оснивачке скупштине УВПЈ, а разматране су и листе кандидата за избор у органе УВПЈ.

Трећа седница Иницијативног одбора за оснивање УВПЈ одржана је 9. септембра 1993. у Дому ваздухопловства у Земуну. Утврђени су датум и место одржавања Оснивачке скупштине УВПЈ; као и дневни ред; разматране су и утврђене листе предлога за председника и потпредседника, чланове Извршног и Надзорног одбора УВПЈ; предлог Статута, Пословника о раду Оснивачке скупштине, Одлуке о оснивању и Програма рада УВПЈ.

На другој и трећој седници Иницијативног одбора донети су закључци за припрему Оснивачке скупштине УВПЈ. Одлучено је: да се Оснивачка скупштина одржи 16. септембра 1993. у Централном дому Војске Југославије у Београду, са почетком у 10,00 часова; да се чланови Иницијативног одбора заложе у позивању војних пензионера са територије Београда и шире на Оснивачку скупштину. Утврђени су предлози: дневног реда, текстова докумената који се предлажу Оснивачкој скупштини УВПЈ на разматрање и усвајање (пословник о раду Оснивачке скупштине; Одлука о оснивању УВПЈ; Статут УВПЈ; Програм активности), кандидата за функцију председника УВПЈ и потпредседника УВПЈ, кандидата за чланове Извршног одбора УВПЈ и кандидата за чланове Одбора за надзор и контролу.

Како је протекла оснивачка скупштина

Оснивачка скупштина Удружења војних пензионера Југославије одржана је 16. септембра 1993. године у Универзалној сали Централног дома Војске Југославије у Београду.

Оснивачка скупштина Удружења војних пензионера Југославије (УВПЈ) почела је у 10,00 часова, а отворио ју је председник Иницијативног одбора Чедо Ковачевић. Осим њега, у радном председништву били су: Војислав Шушњар, генерал-мајор у пензији, и Милован Вуликић, пуковник у пензији. Усвојен је Пословник о раду Оснивачке скупштине. Скупштина је радила према дневном реду: избор радних тела (верификациона комисија, кандидациона комисија, записничар и оверач записника); разматрање предлога и усвајање Статута Удружења војних пензионера Југославије; усвајање одлуке о оснивању УВПЈ; избор: председника УВПЈ, потпредседника УВПЈ, Извршног одбора УВПЈ, Одбора за надзор и контролу; усвајање Програма активности УВПЈ.

У Верификациону комисију изабрани су: Владимир Станковић, Борис Матић и Александар Антонић. У Кандидациону комисију изабрани су: Милош Беговић, Драгослав Миљковић и

Борислав Тодоровски. За записничара је изабран Жеже Жуковец, а за овериваче записника: Милош Беговић и Бранко Колничар.

Извештај Верификационе комисије Владимира Станковића поднео је извештај да је на Оснивачкој скупштини присутно 12 чланова Иницијативног одбора и 112 војних пензионера, укупно 124. На основу тачке 7 Пословника о раду Оснивачке скупштине УВПЈ постојао је кворум за рад и пуноважно доношење одлука.

Гости на Оснивачкој скупштини били су: Душко Максимовић из Савеза пензионера Југославије, Ђорђе Илић из Удружења пензионера Београда, Божо Денда из Заједнице СОВО, Буда Ђуричић из одбора војних пензионера избеглица БиХ.

Образложење предлога Статута, поднео је Војислав Шушњар, генерал-мајор у пензији. Скупштина је без расправе, једногласно, усвојила предложени Статут УВПЈ, који је ступио на снагу одмах.

Предлог Одлуке о оснивању Удружења војних пензионера Југославије поднео је Бранко Колничар, потпуковник у пензији. Скупштина је њега овластила и задужила да код надлежних државних органа обави регистрацију Удружења.

Извештај Кандидационе комисије Милош Беговић изнео је предлог кандидата за председника, потпредседника, чланове Извршног одбора и чланове одбора за надзор и контролу. Других предлога за наведене функције није било.

Јавним гласањем Скупштине једногласно су изабрани:

-Чедо Ковачевић, генерал-потпуковник у пензији, пилот, за првог председника УВПЈ, и уједно за председника Извршног одбора УВПЈ;

-Милован Вуликић, пуковник у пензији, дипл. инж. за првог потпредседника Удружења војних пензионера Југославије, истовремено за потпредседника Извршног одбора УВПЈ.

За чланове Извршног одбора УВПЈ изабрани су: Чедо Ковачевић, Милован Вуликић, Душан Будимир, генерал-мајор у пензији; Мице Бабић, генерал-мајор у пензији; Томислав Симић, генерал-пуковник у пензији; мр Војислав Шушњар, генерал-мајор у пензији; Владимир Станковић, потпуковник у пензији, пилот; Момчило Савићевић, пуковник у пензији; Милосав Ђорђевић, генерал-потпуковник у пензији; Љубомир Бајић, генерал-мајор у пензији, пилот; Исидор Ђуковић, пуковник у пензији; Борислав Тодоровски, пуковник у пензији.

У први Одбор за надзор и контролу изабрани су: Александар Антонић, пуковник у пензији; Милан Секулић, Милорад Јефтовић, Жеже Жуковец, и Петар Савић, пуковник у пензији.

Под петом тачком дневног реда прихваћен је предлог Програма активности УВПЈ, након расправе.

Конституисање органа и регистрација Удружења

Прва - конститутивна седница Извршног одбора УВПЈ одржана је 16. септембра 1993. у Централном дому Војске Југославије, одмах након Оснивачке скупштине УВПЈ, с дневним ре-

На седницама Главног одбора готово да и нема отсудних

дом: конституисање Извршног одбора УВПЈ, именовање секретара УВПЈ, благајника УВПЈ и помоћника секретара за финансијска питања; непосредни задаци и носиоци задатака.

Конституисан је Извршни одбор УВПЈ (ИО УВПЈ). За првог секретара УВПЈ именован је Александар Стоиљковић, за првог благајника Раденко Пејатовић, за помоћника секретара за финансијска питања Петар Тепшић.

Одређени су непосредни задаци: подношење Захтева за упис у Регистар организација и Пријаве за оснивање и деловање организације, које треба доставити Савезном министарству правде, носилац задатка Бранко Колничар; захтев за обезбеђење просторија за рад и састанке органа УВПЈ, носиоци задатка Миле Бабић и Љубомир Бајић; израда печата и штамбиља УВПЈ, уз дефинисање изгледа, димензије и садржај печата и штамбиља, носиоци задатка Томислав Симоновић и Александар Стоиљковић; формирање радне групе за послове на трансформацији Заједнице СОВО у Фонд за СОВО, састав Томислав Симоновић, Војислав Шушњар, и Владимир Станковић; формирање Иницијативних одбора за оснивање секција УВПЈ и помоћ у организацији оснивачких конференција секција, носиоци задатка: Милован Вуликић и Момчило Савићевић; израда Пословника о раду Извршног одбора УВПЈ, носиоци задатка: Чедо Ковачевић и Александар Стоиљковић; израда Плана рада Извршног одбора УВПЈ за 1994. годину, носиоци задатка Чедо Ковачевић и Александар Стоиљковић.

Убрзо су реализовани задаци усвојени на првој седници: Захтев за упис у Регистар организација и Пријава оснивања и деловања организације са пропратном документацијом (Записник о раду Оснивачке скупштине, Одлука о оснивању, Статут УВПЈ, Попис оснивача УВПЈ и циљеви и задаци) упућени су Савезном министарству правде 20. септембра 1993. године.

Савезно министарство правде је 6. октобра 1993. донело Решење о упису Удружења војних пензионера Југославије у Регистар. Решење је заведено у Савезном министарству правде под бројем 2/2 118/4-1993-02 од 6. октобра 1993. године.

Решење Савезног министарства правде донето је на основу важећег члана 13. Закона о удруживању грађана и удружења, друштвене организације и политичке организације које се оснивају на територији СФРЈ, те члана 202, став 1, Закона о управном поступку, а по пријави УВПЈ.

Решење у свом садржају доноси: да се УВПЈ води код Савезног министарства правде на регистарском листу број 159, под редним бројем 116; да се седиште УВПЈ налази у Београду, улица Браће Југовића број 19; да УВПЈ заступа Чедо Ковачевић, председник УВПЈ.

Захтев Удружења војних пензионера Југославије о потреби разврставања УВПЈ према јединственој класификацији делатности упућен је

Републичком заводу за статистику: Дана 22. октобра 1993. примљено је обавештење Републичког завода за статистику о разврставању УВПЈ према јединственој класификацији делатности у Јединственом регистар организација и заједница. Обавештење је заведено у Републичком заводу за статистику под бројем 052-89 од 22. октобра 1993. године.

Обавештење се доставља УВПЈ у смислу члана 8. став 2. и члана 10. Уредбе о разврставању организација и заједница према Јединственој класификацији делатности. Обавештење у свом садржају доноси:

- назив организације:
УДРУЖЕЊЕ ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА ЈУГОСЛАВИЈЕ
- место: 11000 Београд
- улица и број: Браће Југовића 19
- шифра врсте организације – облик удружења: 82
- назив подгрупе:
СОЦ. ХУМАНИТАР. ОРГАНИЗАЦИЈА
- шифра подгрупе (шифра делатности): 140421
- матични број: 6924182 – под овим бројем се УВПЈ води у Јединственом регистру организација и заједница.

Обавештење је достављено у два примерка. Један примерак је достављен јединици Службе друштвеног књиговодства, код које се води жирос-рачун у року од три дана од пријема тог обавештења.

Дана 26. октобра 1993. закључен је Уговор о депоновању средстава по виђењу између Београдске банке „Беобанке“ д. д. и Удружења војних пензионера Југославије. Такође је 18. октобра донета Одлука о депоновању потписа код Службе друштвеног књиговодства и то: Чедо Ковачевић, Милован Вуликић, Александар Стоиљковић.

На захтев за добијање просторија на коришћење за рад и састанке органа УВПЈ, 8. новембра 1993. добијена је просторија 287 у Централном клубу Војске Југославије, на привремено коришћење. Такође, добијен је телефонски број.

Дана 20. октобра 1993. године израђени су печат и штамбиљ.

Предузете су мере за формирање иницијативних одбора у општинама за оснивање секција УВПЈ, конкретно у Раковици, Палилули, Звездари, Новом Београду, Нишу, Подгорици, Шапцу, Земуну, Прокупљу, Вождовцу, Пожаревцу, Зрењанину, Ваљево, Кикинди, Панчеву и другим местима на територији СР Југославије.

Дана 7. октобра 1993. на седници Извршног одбора УВПЈ усвојен је унифициран образац Одлуке о формирању секција УВПЈ и достављен у места где се оснивају организације УВПЈ. Израђен је Пословник о раду Извршног одбора УВПЈ, који је усвојен на седници ИО УВПЈ 11. новембра 1993. године.

Израђен је План рада Извршног одбора за

1994. годину и усвојен на седници ИО УВПЈ 16. децембра 1993. године.

Удружење пензионисаних војних летача и падобранаца Југославије донело је, 4. новембра 1993, одлуку о приступању Удружењу војних пензионера Југославије као колективни члан.

Услови у којима се развијало и деловало Удружење

Услови у којима је Удружење деловало у протеклом периоду били су веома тешки. Сложеност и брзина друштвених кретања у транзицији драматично утичу на друштвене токове и целокупну популацију, посебно на пензионерску, која се с обзиром на поодмаклу старосну доб теже и спорије прилагођава променама. То се односи и на војно-пензионерску популацију на коју је дубина и ширина свеукупних промена у материјалној и у духовној сфери комплексно утицала. Део популације је промене тешко прихватао.

Зато су разумљиве духовне катарзе и ломови кроз који она пролази или је већ прошла. Она се тешко и с напором прилагођава друштву у којем је профит основна мера вредности човека, у принципу прихвата транзицију, али као неминовност, као своју судбину, јер се тешко мири с извесношћу да неће доживети њене позитивне утиске.

Уморна и исцрпљена деценијом санкција међународне заједнице, у којој је поново носила претежак терет, агресијом НАТО-а, разарањима привреде и инфраструктуре земље, ненадокнадивим људским губицима, она је све теже и теже издржавала нове неизвесности у вези са сопственим статусним положајем и даљим падом животног стандарда.

Иако свесни тешке економске ситуације у земљи, војни пензионери тешко се мири да се у друштву шири јаз између богатства и беде. Не прихватају чињеницу да су Војска и војни пензионери једини сегменти друштва које не дели чак ни оне ретке позитивне ефекте економских кретања у земљи. И не само то. Упркос чињеници да је Војска према свим истраживањима једна од ретких институција која ужива поверење јавности, она се често безразложно и неаргументовано прибијала на стуб срама.

Развој Удружења у протеклој деценији, од оснивања од 16. септембра 1993. до 2003. године, одвијао се у три стратегијска правца: изналажење и изградња одговарајуће организације, садржаја и метода рада; обликовање тежишних области деловања и афирмација удружења и његовог места у друштву.

Изградња организације, садржаја и метода рада

Први стратегијски правац обухвата питања, проблеме, акције и мере на организационом и акционом оспособљавању, уходавања у раду, изналажења одговарајућих садржаја рада и методике њихове реализације, како за највише органе Удружења, тако и за основне ћелије – месне и општинске организације војних пензионера. Затим питања, не мање важна од оних из прве групе, везана за рад на омасовљењу организације. Колико је тај рад био плодотворан показује чињеница да број корисника војне пензије учлањених у Удружење стално ишао узлазном линијом. То је и најбоља потврда исправности

25 ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА И УСПЕШНОГ РАДА Удружења војних пензионера Србије

одлуке да се Удружење оснује и, упркос отпори-
ма и тешкоћама, делује.

Трећа група питања у тој области развоја
Удружења обухвата мукотрпан рад на стварању
материјалних претпоставки за његов рад – фи-
нансијских, просторних, материјално-технич-
ких. Почело се ни од чега, а данас су, упркос
присутним тешкоћама, остварени значајни по-
маи. Дobar део организација има просторије,
финансирање је релативно стабилно, а матери-
јално-техничких средства, укључујући и инфор-
матичку технику све је више.

Рад на омасовљењу организације је све време
постојања Удружења представљао основни
стратегијски задатак због више разлога: (1) де-
мократски стандарди у свету, од парламентар-
ног живота па до Удружења попут овог, траже
бар 50 одсто чланова од укупног броја попула-
ције која се заступа да би постојао легитимитет
заступања интереса те популације; то право, да
може рећи да заступа интересе војнопензионер-

Година	Проценат	Број чланова
1993.	3,08	1.616
1994.	12,98	6.813
1995.	19,12	10.035
1996.	20,48	10.751
1997.	32,96	17.302
1998.	38,71	20.318
1999.	44,41	23.315
2000.	48,77	25.601
2001.	55,00	26.500
2002.	57,07	29.896
2003.	Више од 60	31.604

ског кора, Удружење је остварило на прелазу из
2000. у 2001. годину, када је пређена црта од 50
одсто учлањених војних пензионера: (2) будући
да се Удружење углавном финансира из члана-
рине, то је број чланова изузетно важан за рад
организације и покретање било каквих активнос-
ти; поједине организације ни данас, нажалост,
не схватају значај омасовљења, јер годинама та-
воре на достигнутом, а у појединим случајевима,
на срећу ретким, број чланова чак и опада; (3)
постоји изражена одбранашка спремност у
појединим организацијама да војни пензионери
не желе приступити Удружењу; према њој, раз-
лози за такво понашање су лоцирани у спољном
окружењу, уместо да се траже у самој организа-
цији која не нуди никакве програме и активнос-
ти који би привлачили чланство; (4) питање
омасовљења је и даље основно стратегијско пи-
тање, јер се у њему непосредно стичу питања
активности, метода, финансирања и организо-
вања Удружења.

Рад на омасовљењу био је непрекидан, тако
да је Удружење сваког дана расло и привлачило
нове чланове. Данас има више од 31.000 члана-
ва, од око 54.000 корисника војне пензије, док је
31. маја 1998. било 18.703 члана. На жалост, по-
стоји чинилац са ознаком „виша сила“ који ути-
че на омасовљење, то је смртност. Упркос расту
броја чланова, mortalитет односи годишње до-
бар део популације, око 1.400 корисника војне
пензије. 60 31.604

Одржано је више саветовања о садржају и ме-
тоду рада, тако да је успостављена делотворна
организација која у свим димензијама ефикасно
функционише.

Одређивање тежишних области деловања

Други стратегијски правац деловања Удруже-
ња обухвата напоре, иницијативе, анализе, пред-
логе, мере, разговоре, посете и апеле упућене
органима државе и јавности у вези са матери-
јалним и социјалним статусом и положајем ко-
рисника војне пензије, посебно дела који није
решено основно егзистенцијално питање – стан.
У првом реду то су војни пензионери без стана,
катеорија лица настала после извлачења војске
са територија република некадашње СФРЈ, сада
суверених држава, а ти људи и даље живе без
елементарних услова. Ту су и питања из обла-
сти пензија, социјалне и здравствене заштите,
информисаности, сарадње и односа са државом,
војском и са другим организацијама и институ-
цијама.

Поред борбе за обезбеђење редовности и ре-
алне вредности исплате пензија, стамбена про-
блематика је, такође, била једна од главних тема
у раду органа УВП. У свакој посети званичним
државним и војним органима и старешинама то
питање се постављало на дневни ред. Разна обе-
ћања ради изналажења решења нису се оства-
ривала.

Предлози Удружења за побољшање стамбе-
ног Правилника нису уважавани. Изузетно је
усвојен предлог да пензионисане старешине (и
породични пензионер) имају право на помоћ за
увећање трошкове становања, до решења стам-
беног питања.

У јесен 2000. Удружење је предложило одр-
жавање округлог стола о стамбеним проблемима
корисника војне пензије. Тај скуп је одржан
28. фебруара 2001. уз учешће представника
СМО, ГШ ВЈ, скупштинског Одбора за безбед-
ност и одбрану СРЈ, УВП и Удружења ВП из
отцепљених република бивше СФРЈ без стана.
Усвојени су обавезујући закључци, који нису
много помогли, због опструкције појединачу а
органима ВЈ.

Здравствена заштита је све време била једно
од основних питања којима се Удружење бави-
ло. Тешкоће у геријатријској проблематици су
све израженије. Дobar део те проблематике је у
домену социјалне заштите и не може се решава-
ти без помоћи друштва. Међутим, надлежни ор-
гани Војске, а нити Фонд за СОВО, немају чак
ни идејне пројекте за решавање тог проблема.
Све се одлаже за будућност.

У периоду 2001-2003. година Удружење, уз
потпуно разумевање Фонда за СОВО и њихових
органа, успешно реализује Правилник о опорав-
ку као својеврсни вид заштите социјално-ху-
манитарних интереса најугроженијих категорија
пензионера.

У раду Комисије за стандард УВП учињени
су поче побољшању стандард војних пензионе-
ра. Међутим, та Удружења није ни приближно
организована, нити функционише према могућ-
ностима и потребама чланства.

Удружење је достигло одређени степен ста-
билности о свим другим питањима, те та актив-
ност има могућности да се сада брже развија.
Основни проблем представља недостатак про-
стора за рад, али су остали услови углавном
обезбеђени: Правилник о материјално-финан-
сијском пословању Удружења; Правилник о
опоравку корисника војних пензија; Одлука Из-
вршног одбора о награђивању лица која обезбе-
ђују финансијска средства за рад удружења; уго-

вори са једним бројем компанија, предузећа и
агенција о пословној сарадњи.

Основни проблем рада Удружења је недоста-
так простора за рад. Извршни одбор је предузео
мере да тај проблем, у сарадњи са СМО, ГШ ВЈ
и Фондом СОВО, повољно реши. Отварањем
клубова у Подгорици, Херцег Новом, Крагујев-
цу, Суботици, Крушевцу, Вождовцу, Звездари,
Новом Саду, Сомбору и неким другим градовима,
тај проблем ће бити ублажен.

Секретаријат Извршног одбора је, захваљују-
ћи куповини опреме и донацијама, опремљен
одговарајућом техником за брзо обављање по-
слова, евиденцију чланства и за друге потребе
(информисање, израда различитих програма,
везу са општинским организацијама и др.). Из-
вршни одбор опремио је координационе одборе
Ниш, Нови Сад и Подгорица телефаксом, а Оп-
штински одбор Нови Београд рачунаром.

Прикупљање чланарине је редовно преко
Фонда за СОВО. Утрошак чланарине и других
средстава је према налазима Надзорног одбора
у складу са законима и одлукама Извршног од-
бора.

Удружење је у протеклом периоду стабилизо-
вало своју организацију, учврстило редове и до-
стигло степен развоја, који захтева дефинисање
даљег рада.

Погоршање материјалног положаја војних пензионера

Положај Војске негативно се одражава и на
статус и положај корисника војних пензија. На-
жалост, није реч само о оном делу обезбеђења
који је у њеној непосредној надлежности, као
што је здравствена заштита, већ у укупним ста-
тусним питањима. У борби за очување профе-
сионалног кадра, чији квалитет непосредно за-
виси од могућности обезбеђења солидних при-
мања, Војска је прибегла пракси да разним на-
кладама које не улазе у пензијски основ повећа
његова примања. Последњи такве праксе је чи-
њеница да пензија више не чини 85 одсто од
примања, већ је сведена на свега 57-63 одсто од
укупних примања професионалних војника.

Из тог показатеља се види да је материјални
положај корисника војних пензија веома погор-
шан. Томе доприносе ниске пензије, рестрик-
тивне мере у здравственој заштити и потпуни
изостанак позитивних помака у области стамбе-
ног обезбеђења. Много је индикатора ниског со-
цијално-економског положаја и статуса кори-
сника војних пензија.

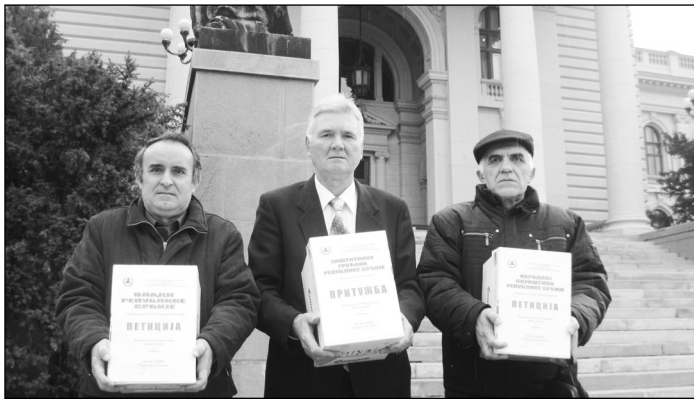
Афирмација Удружења и његово место удруштву

Трећи стратегијски правац обухвата делова-
ње којим се Удружење афирмише и налази своје
место у друштву, првенствено код надлежних у
СМО и Војсци СЦГ, односно армијској јавнос-
ти, код осталих државних органа, у друштву,
односно свеколикој јавности. Такође, важно ме-
сто има развијање сарадње и међусобних веза
са, по природи, сродним организацијама и ин-
ституцијама.

СМО није током минулог раздобља показало
нарочито интересовање за пријем представника
Удружења, нити га је, како се то очекивало,
укључило у неке протоколарне обавезе и актив-
ности.

Генералштаб Војске Југославије, односно
СЦГ испољио је разумевање и представници
Удружења примљени су више пута код челних
људи у Војсци. Такође, највиши представници
Удружења посетили су команде свих корпуса

Председник УВПС Љубомир Драгањац са Остојом Поповићем и Слободаном Пејовићем доноси документа за иницијативу да се припреми закон о социјалном осигурању војних осигураника

Војске СЦГ. Наредбом начелника ГШ регулисана је сарадња команди и установа Војске са организацијама Удружења, и предвиђени су бројни облици сарадње. У неким гарнизонима сарадња УВП и Војске је за пример и похвалу, управо онаква каква би по природи ствари и требало да буде, између професионалног (активног) дела Војске и њеног пензионерског корпуса.

Упркос бројним проблемима војнопензионерске популације, Удружење, које изражава њене интересе, ипак опстаје, јача и бројно и организационо, полако и мукотрпно открива нове правце деловања. То посебно има значај после конституисања државне заједнице Србије и Црне Горе и када се, на традицијама њихових војски, у новом светлу афирмишу официјерски и војнопензионерски кор.

У протеклом периоду тежиште утемељења друштвеног статуса Удружења било је, не на основним програмским опредељењима који би га афирмисали у пуном светлу, већ на материјалним проблемима и егзистенцији чланства. Приоритет је био на редовности исплате пензија и њихово исклађивање у складу са законом.

Након краткотрајног периода уредног примања пензија, већ од 1995. године, неуредне исплате пензија и закашњења су попримила веома озбиљан карактер, да би завршетком тог периода исплата пензија каснила чак три и по месеца. Због оваког стања ваља нагласити да се целокупна активност Удружења углавном ограничила на често очајничке напоре да се обезбеди уредност исплате пензија, јер је животни стандард огромне већине војних пензионера био егзистенцијално угрожен.

Већ 1995. делегација Удружења је примљена код савезног министра за одбрану Павла Булатовића, нажалост без озбиљнијих резултата. Следили су бројни контакти и интервенције са заменицима, помоћницима министра и осталим надлежним у Министарству. У 1996. години регистровано је чак 10 одржаних састанака на том плану, 1997. - девет, 1998. - три, 1999. - шест и 2000. године - пет. Сви они, нажалост, нису дали посебне резултате, све до доласка новог министра, тада генерал-пуковника Драгољуба Ојданића. Потврдило се да проблеми у којима се тада налазила држава (ембарго, санкције, агресија) ипак нису били одлучујући за овакав однос према корисницима војне пензије.

Један од значајнијих састанака руководства Удружења са органима државне администрације одржан је 8. априла 1996, предусретљивошћу и разумевањем заменика начелника ГШ ВЈ генерал-пуковника Благоја Ковачевића. На састанку су активно учешће узели тадашњи заменик СМО Божидар Бјелица са сарадницима, за-

меник НГШ генерал-пуковник Благоје Ковачевић са сарадницима, директор Фонда за СОВО Димитрије Којић, капетан бојног брода и делегација руководства УВПЈ с потпредседником Вукоманом Јоксимићем (тада в. д. председника), разматрана су питања положаја КВП и рада УВПЈ. Тада је формирано осам комисија за сагледавање и предлагање решења проблема војнопензионерске популације и УВПЈ.

Једна од првих конкретних мера било је наређење НГШ од 26. јуна 1996, којим је први пут званично регулисан однос установа, команди и јединица ВЈ према УВПЈ, посебно у погледу обезбеђења услова за рад Удружења (просторије, опремање и друго).

Разумљиво је да је наведена наредба омогућила стварање основних услова за рад Удружења и била значајно у функцији његовог оспособљавања за извршавање задатака и постицање циљева због који је формирано. Стога је још теже објективно посматрати наредбу помоћника начелника ГШ Војске Србије и Црне Горе за логистику, генерал-потпуковника Бранислава Дашића, донету у пролеће 2003, којом се наређује да се све услуге које се учине за потребе Удружења војних пензионера морају наплатити. Тешко је прихватити да се мере штедње морају преламати преко и онако слабачких војнопензионерских леђа, поготово што поједине општине, и њихови челни људи, имају више разумевања за своје организације удружења војних пензионера, од неких генерала и функционера СМО.

Пријем код министра одбране

У фебруару 2002. УВПЈ је тражило пријем код тадашњег савезног министра за одбрану Велмира Радојевића. Након вишемесечног очекивања делегација Удружења је примљена 11. јула 2002. Благовремено су извршене припреме и сачињена је информација о статусу и положају КВП, месту и улози УВПЈ у остварењу њиховог статусног положаја. Озбиљност и сложени проблеми војнопензионерске популације приморали су министра Радојевића да донесе одлуку о формирању Мешовите комисије СМО, ВЈ и корисника војне пензије за свеобухватно сагледавање проблема и предлагање за њихово превазилажење.

Време је потврдило да су тачне оцене да је формирање те комисије био само покушај да се одложи решавање нагомиланих проблема, на шта је упућивао и њен састав у који су одређене личности које нису могле покренути решења питања од интереса за кориснике војне пензије. Комисија је одржала укупно три састанка (5. августа, 11. септембра и 24. октобра) а да није покренут ни један делегирани проблем.

Занимљиво је да у тексту решења СМО ни једном речју није поменуто УВПЈ, већ искључиво корисници војне пензије. Удружење никада није добило извештај који је Комисија требала да достави СМО до 15. августа 2002, што све упућује на однос СМО према Удружењу и напомиње да се оно елиминисало као заступник интереса корисника војне пензије.

Читав период од краја 2000. године карактеришу напори савезне администрације да се војне пензије депресирају, због како су то поједини функционери наглашавали, неоправдано високих примања војних пензионера. Овакав однос је допринео да животни стандард корисника војне пензије убрзано пада, и да се чак и планске корекције вредности бода за које су у буџету била одобрена средства не исплаћују (у 2002. години уместо планиране корекције у износу од 20 одсто, извршена је корекција у укупном износу од 15 одсто, а последњих пет одсто тек у октобру). Објективности ради, мора се нагласити да су у том периоду исплате војних пензија биле уредне.

Програм и области деловања Удружења

Програмска оријентација Удружења на оснивачкој скупштини, 16. септембра 1993, и у првом статуту који је тада усвојен, назначена је у циљевима и задацима: удруживање свих војних пензионера на територији СРЈ ради заштите њихових статусних интереса и социјално-здравственог и пензијског осигурања; пораст личног и друштвеног стандарда; унапређење места војних пензионера у породици и друштву и заштите њиховог интегритета и људског достојанства; учествовање у изграђивању и доношењу ставова и одлука на местима где се одлучује о њиховом социјално-економском положају; сарадња и креирање заједничког наступа са сродним удружењима и савезима.

У том статуту УВПЈ дефинисано је као „удружење грађана, које својим Програмом рада и акцијама окупља и повезује све војне пензионере који живе на територији СРЈ“. Удружење је интересна социјално-хуманитарна, нестраначка организација добровољно удружених војних пензионера ради остваривања интереса својих чланова на начелима солидарности и у складу са важећим прописима.

На изборној скупштини 31. маја 1995, усвојен је нови Статут и у њему су посебно наведени циљеви, а посебно задаци Удружења.

Циљеви Удружења, према том Статуту, јесу: удруживање свих војних пензионера ради заштите статусних интереса и социјалног, здравственог и пензијског осигурања; унапређење личног и друштвеног стандарда, социјално-економског положаја и сигурности; унапређење положаја у друштву и породици; заштита личног интегритета и људског достојанства, и остваривање права на покретну и непокретну имовину која проистиче из њиховог минулог рада.

Задаци Удружења, према Статуту из 1995. године, јесу: помоћ војним пензионерима у остваривању основних права из области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и социјалне заштите; прикупљање мишљења чланова о побољшању материјалног положаја и статуса, и достављање предлога државним органима или самостално решавање; предузимање мера на унапређивању и спровођење пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и социјалне заштите; сарадња са органима Фонда социјалног осигурања војних осигураника (Фонд за СОВО), Савезног министарства за одбрану (СМО), Генералштаба Војске Југославије, командама и установама Војске Југославије, Организацијом резервних војних старешина Југославије, и са борачким организацијама; покретање поступака код државних и војних органа ради стицања права на непокретну и покретну имовину; организовање сусрета, излета и других облика рекреативне активности; пружање помоћи оболелим и изнемоглим члановима; са-

радња са туристичким и другим организацијама, ради пружања повољних услова за одмор, рекреацију и опоравак; сарадња са командама гарнизона у организовању сахрана и пружања помоћи породицама у случају смрти члана Удружења; организовање задругарске делатности ради побољшања материјалног положаја војних пензионера и стицања финансијских средстава за Удружење; посете јединицама, командама и установама ВЈ, музејима и културним установама, историјским споменицима, ради неговања традиција и патриотских осећања; припремање, и организовање акција у случају угрожавања права и интереса војних пензионера; сарадња са Савезом пензионера Југославије и савезима пензионера република; организовање пензионерских клубова; помагање војним пензионерима из отцепљених република настањених на територији СРЈ у решавању њихових проблема, и сарадња са сродним организацијама у иностранству ради размене искустава, развијања међусобног поверења, и очувања мира.

Интереси на начелима солидарности

Према Старту из 1995. године УВПЈ је дефинисано је као „интересна, социјално-хуманитарна, нестраначка организација војних пензионера, у којој чланови остварују своје интересе на начелима солидарности у складу са важећим прописима СРЈ и овим статутом”.

Након вишегодишњих дискусија, коначно је, од лета 2000. године, почела израда Програма УВПЈ, који је усвојен на Ванредној изборној скупштини 31. маја 2001. године.

Програм полази од става да од оснивања, 16. септембра 1993, Удружење војних пензионера Југославије, удруженим напорима чланова, настоји да заштити интересна, статусна и друга права гарантована Уставом и законима. На том обимном и часном задатку афирмисани су принципи прокламовани формирањем Удружења: заштита статусног интереса из области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања, патриотска и ванстраначка одређеност. При томе, Удружење је у сложеним друштвеним условима изражавало опште и посебне интересе војно-пензионерске популације на примерен начин, показујући тиме величину и значај. Зато и тражи да држава јамчи стечени и перспективно бољи њихов материјални и друштвени статус.

У заштити интереса војних пензионера афирмисало се Удружење али и Фонд за социјално осигурање војних осигураника, и са њим су развијени коректни кооперативни односи и остварена примерна сарадња.

У Програму се истиче да ће потреба за сталном заштитом материјалног и укупног статуса војних пензионера остати трајно актуелна. С тим у вези, у мери јачања економске основе земље и материјалног положаја пензионера, тежисте деловања Удружења преносиће се са заштите интереса и захтева за квалитетнијим живљењем на друга тежишта. социјално-хуманитарну заштиту; бригу за најстарију део популације и обогаћивање услова живљења са новим и лепшим облицима рекреације, психофизичке и менталне рехабилитације; уметничких и културних садржаја.

Укупност тих кретања мора да прати одговарајућа организациона структура Удружења, масовност организовања и борба за респективнији положај и углед у држави и друштву, који треба да резултира потпуним или делимичним буџетским финансирањем организационе структуре Удружења или појединих активности које оно реализује, а од општедруштвеног и национал-

ног су интереса.

Удружење у будућности мора плански и организовано развијати смишљене и креативне делатности и организације, посебно у великим градовима, посредством којих треба да се обезбеди: допунско запошљавање млађег дела пензионерске популације, посебно дела са ниским просечним примањима; хуманитарну помоћ за појединце из старијег дела популације, као и финансирање различитих рекреативних, уметничких и културних програма.

У Програму се полази од темељног става да је основа деловања Удружења поштовање Устава СРЈ, њеног суверенитета, интегритета и територијалне целовитости, јединство организовања, нестраначко одређење, законитост, правичност, хуманост и солидарност.

Неговање слободарских традиција

У суштини и по природи Удружење је израз реалних потреба за остваривање стечених права корисника војних пензија, њихове заштите и унапређења; очувања достојанства и одговорности пензионисаних војних лица, као грађана државе СРЈ, односно државне заједнице Србије и Црне Горе. Зато је чланство у Удружењу добровољно. Оно представља израз осећања припадности војци, отаџбини, војничкој части и одређености за неговање традиција, те континуитета одговорности за одбрану отаџбине.

Удружење је интересна организација која се бори за остваривање, очување и унапређење интереса чланства из области пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и стамбеног обезбеђења.

Удружење је социјално-хуманитарна организација која на принципима солидарности треба да корисницима војних пензија, превасходно старијој и болесној популацији, обезбеди хуманије услове живота у „трећем добу”, социјалну сигурност, становање и здравствену негу.

Удружење је патриотска организација чији чланови интересе отаџбине, њене слободе и безбедности стављају изнад свих у складу са сопственим условима и могућностима.

Удружење је нестраначка организација чије се деловање заснива на принципима: солидарности, социјалне правде, хуманости, заштите слобода и патриотизма. Отворено је за сарадњу са свим организацијама која се залажу за такве принципе.

Удружење је социјални миље где се наставља животни континуитет професионалних припадника војске, који почиње са ступањем у војну службу, која је у својој природи специфична, траје радни век, и у којем је очување традиција војничке части и професионалне етике највиша морална и патриотска вредност до краја живота.

Удружење се залаже за квалитетније задовољавање секундарних и терцијалних потреба корисника војних пензија, за њихов виши стандард у свим областима.

Општи циљ деловања Удружења је да у складу са Уставом и законским прописима удруженим напорима корисника војне пензије обезбеди сигурност, животну егзистенцију, социјални статус достојан човека и да својим патриот-

ским и војностручним квалитетима доприносе изградњи стабилне државе и њеној успешној одбрани.

Удружење се залаже за: потпуну заштиту универзалних, загарантованих и стечених права и слобода корисника војне пензије; редовно усклађивање исплату војних пензија; квалитетну здравствену заштиту; комплексну социјалну заштиту, посебно најстаријих, инвалида и тешко болесних; адекватно стамбено обезбеђење; јачање патриотизма, родољубља, етичких и моралних вредности, неговање и развијање традиција народа, државе и војске; стварање програма допунске делатности који ће обезбедити бољи материјални статус организације; стварање услова у којима ће корисници војне пензије бити у могућности да искажу креативност у разним областима стваралаштва; стварање услова за одмор и рекреацију сагласно старосном добу, могућностима и потребама чланова; потпуно, правовремено и објективно информисање.

Организација од општег значаја

Удружење је одређено за изградњу модерног демократског друштва, слободе, једнакости и социјалне правде и део је прогресивних снага које се боре за њихову реализацију. Подржава изградњу војске као савремене оружане силе, добро опремљене, обучене, морално јаке и надахнуте светлим традицијама вековне борбе за слободу. Одређена остварује: непрекидним праћењем ангажовања надлежних органа на примени законских одредаби у вези са статусом и положајем корисника војне пензије; залагањем за стварање масовне организације која ће на добровољном принципу обухватити све кориснике војне пензије, и квалитетом ангажовања на јачању стабилности друштва и његове одбране остварити статус организације од општег значаја; развијањем различитих активности примерених старосном добу чланова; радом на нормативном регулисању организације, њене структуре, деловања, права и обавеза појединачно-чланова, носилаца функција, органа и организација по дубини организовања, осмишљавањем, организовањем и развојем разних услужних агенција; организовањем укључивањем својих чланова у организације од значаја за одбрану земље; сарадњом са надлежним органима Војске сагледава могућности стварања агенција, које ће посредством њене инфраструктуре реализовати аранжмане за потребе Удружења; осмишљавањем и организовањем сусрета чланства Удружења ради дружења, такмичења, обиласка историјских и других знаменитости; организовањем рада на припреми пројеката и стварању материјалних претпоставки за изградњу геронтолошких установа и геронтолошких центара.

Из општих задатака произилазе посебни задаци који су подложни честој ревизији, усавршавању и доградњи у складу са условима и захтевима времена.

У припреми овог прилога коришћени су текстови из књиге Удружење војних пензионера Југославије, Србије и Црне Горе 1993-2003. аутора Златомира Грујића.

(Наставак у идућем броју)

Зашто се Србији упорно отима део територије

СРПСКА ИМОВИНА НА КОСМЕТУ ВРЕДНА 200 МИЛИЈАРДИ ЕВРА

О колико великим парама је реч, најбоље говори податак да је та вредност једнака петогодишњем српском бруто домаћем производу

Невенка Ристић била је запослена у трговинском предузећу „Ексимкос“ из Приштине. У Црну Гору је избегла 2000. године и била је уредно пензионисана. Иако је првобитно била на списку Косовске агенције за приватизацију за добијање средстава од продаје ове компаније, на интервенцију руководства фирме, Невенкино име „склизнуло“ је испод црте. Наводно, због тога што активни радници имају предност у односу на пензионере.

Случај Невенке Ристић наводи се као пример у књизи Сандре Давидовић „Приватизација друштвених предузећа на Косову и Метохији под окриљем Унмик администрације“, коју су потписали и коаутори Данило Бабић и Јелена Пејић. Један од посебних проблема током процеса приватизације,

којој се званични Београд супротстављао, али није успео да је заустави, тицао се и етничке дискриминације инвеститора и економских права радника. Да ли ће и појединачни случајеви заштите имовине бити тема у актуелним преговорима Београда и Приштине?

Питање имовине председник Александар Вучић оценио је као једну од кључних и најважнијих тема. Нагласио је да ће бити речи о приватној, друштвеној имовини, затим имовини СПЦ и привредних субјеката који су регистровани изван Косова и Метохије, а налазе се на тој територији.

„Решење проблема нам је неопходно што пре, јер нам је потребан дуготрајан мир између Срба и Албанаца... Неопходно нам је решење које би значило стварање неке врсте безбедно-

сти за наше грађане пре свега“, рекао је председник Србије.

Зна ли држава шта уопште има на Косову? И да ли је направљен попис власништва приватне, друштвене и црквене имовине? Према неким проценама, Србија на Косову има имовину вредну чак 200 милијарди евра. О колико великим парама је реч, најбоље говори податак да је вредност једнака петогодишњем српском бруто домаћем производу (БДП).

Према подацима Републичког геодетског завода у катастарским евиденцијама на Косову и Метохији као власништво Републике Србије уписано је 319.256 хектара, што чини трећину укупног земљишта на КиМ. Као друштвена својина уписано је 157.666 хектара, односно 14 одсто.

Шта имамо на Косову и Метохији

Укупна површина
Косова и Метохије
1.088.699 хектара земљишта.

Приватна имовина у власништву
Срба и Српске православне
цркве обухвата 164.644 хектара,
што чини 15 одсто територије.

Имовина у власништву привредних
субјеката који су регистровани
на територији Републике Србије
изван Косова и Метохије обухвата
156.409 хектара, што чини
14 одсто територије.

Државна и друштвена имовина
у власништву Републике Србије
на Косову и Метохији обухвата
319.999 хектара, што износи
29 одсто територије.

Д. Козомара

Како је територија уже Србије припојена јужној покрајини

БЕОГРАДСКИ „ГРАНИЧАРИ” УВЕЋАЛИ КОСОВО И МЕТОХИЈУ

На основу практично усмене наредбе тадашњој Аутономној Косовско-Метохијској Области 1959. године су припојени Лепосавић и Лешак и она је добила данашње административне линије

До се у Србији, али и међу западним савезницима води битка око тога да ли је могуће, али и прихватљиво повлачити границе између Срба и Албанаца, односно између Србије и Косова, историчари подсећају да су некадашњи комунистички функционери у СФРЈ врло лако, такођећи преко ноћи, исцртавали нову мапу Србије.

И то без икаквих писаних трагова о томе. Како је недавно, током боравка у САД, пренео Ивица Дачић, америчка администрација је спремна да саслуша „и другачија решења за Косово“, што би требало да значи да нису више тврдог става о независности Косова у оквирима које сада има.

Српски министар спољних послова је, подсетимо, пренео да је саветник за националну безбедност Џон Болтон поручио да су они „спремни да саслушају креативна решења могућих проблема укључујући и Косово”. И док се очекују која би, евентуално, нова „креативна” решења била прихватљива за све стране, „креативност” су показивали и најближи сарадници Јосипа Броза.

Исцртавајући унутрашње границе у држави, како се испоставило, чинили су то углавном на уштрб Србије. Тако су поједини градови и општине, који су деценијама па и стотинама година били у саставу Србије и са већинским српским становништвом, преко ноћи „пребацивани“ што на Косово, што у Хрватску и Македонију.

Дакле, на основу практично једне усмене наредбе тадашња Аутономна Косовско-Метохијска Област (АКМО) је 1959. добиле данашње обриси, односно административне линије. До пре 59 година, срезови Лепосавић и Лешак, са већинским српским становништвом су из рашке области такоређу преко ноћи завршили на Косову, припојени Косовској Митровици. Историцари никада нису пронашли документа на основу којих

Судија не постоји: писани историјски запис о томе како је Лепосавић завршио на Космету

је 197 квадратних километара територије Рашке припојено Косову.

Косово се, објашњава директор Института за савремену историју Момчило Павловић, протезало до Косовске Митровице. И онда се 1953. године прави уставна реформа, а 1955. уводи комунални систем и врши велика ревизија административног уређења СФРЈ у којој се преполовљава број срезова. „У том процесу који траје од 1956. до 1960. укидају се срезови и спајају и јачају општине и у том процесу се ојачава и митровички срез на Косову. О свему томе импровизоване одлуке су доносили партијски форуми. Одлука на папиру не постоји него имамо само учтану мапу среза”, објашњава Павловић и додаје да је после рата тенденција била да се сви народи ослободе

наводног великосрпског угњетавања и национализма.

Према његовим речима, комунисти су Косову дали територијалност, односно посебност заокруживши га као посебну област у оквиру Србије. Ова прекрајања се најчешће везују за име Петра Стамболића и Слободана Пенезића Крцуна. Међутим, како каже Павловић, места тумачења да је Стамболић припојио Лепосавић и Лешак Митровици, како би био изабран за делегата у Савезној скупштини су само конструкција јер се у то време није могло говорити о демократским изборима.

Како је у својој докторској дисертацији посвећеној југословенској државној политици на КиМ од 1958. до 1974. написао Миомир Гаталовић, била је то политика излагања у сусрет

захтевима и потребама становништва албанске националности на Косову и Метохији, које је чинило више од две трећине укупног становништва како би се пацификовале њихове иредентистичке тежње усмерене на припајање КиМ Албанији.

„То је посебно било учљиво од Брионског пленума 1966. године, када је покрајина приступила кроз уставну реформу стекла већу самосталност унутар југословенске федерације. Наведени процес чињен је на штету неалбанских народа на Косову и Метохији, који су на различите начине били свесно дискриминисани од стране државних органа и приморавани на иселјаванье, а што је оставило последице трајног карактера у међунационалним односима”, навео је Гаталовић.

Уз све то, требало би подсетити и да је одлуком од 6. марта 1945. протераним Србима и Црногорцима забрањен повратак на територију Косова. У априлу 1963. године, аутономна косовско-метохијска област је уздигнута на ниво покрајине, а од 1968. име је промењено у Социјалистичка Аутономна Покрајина Косово, чиме је Метохија уклоњена из назива. Између 1974. и 1989. године, Косово и Метохија је имало фактички статус федералне јединице у СФРЈ који је изгубила после доношења Устава 1990. године.

„Границе између Србије и Косова државним су учинили Америка, односно НАТО. Међутим, ни у најкреативнијем тумачењу то се не могу сматрати државним границама јер се државне границе утврђују на сасвим други начин. После одређених догађаја, на великој међународној конференцији формирају се мешовите комисије за демаркацију, односно за разграничење које излазе на терен и повлаче ту границу, од коте до коте, од брда до брда. Србија је то са Албанијом радила неколико година”, објашњава Павловић и додаје да може да буде ревизије само међународно признатих граница, док је такозвана граница између Србије и Косова створена у нерегуларним околностима.

На питање да ли би се положај Србије у вези са Косовом могао поредити са ситуацијом у којој се Русија нашла у вези са Кримом, као што то тврде неки историчари, наш саговорник каже да историјске околности ни су исте јер је Русија једним актом поклонила Крим Украјини док је Србија повратила Косово. Међутим, како истиче, политичка поређења би могла да се праве.

Јелена Церовина
Извор: *Политика*

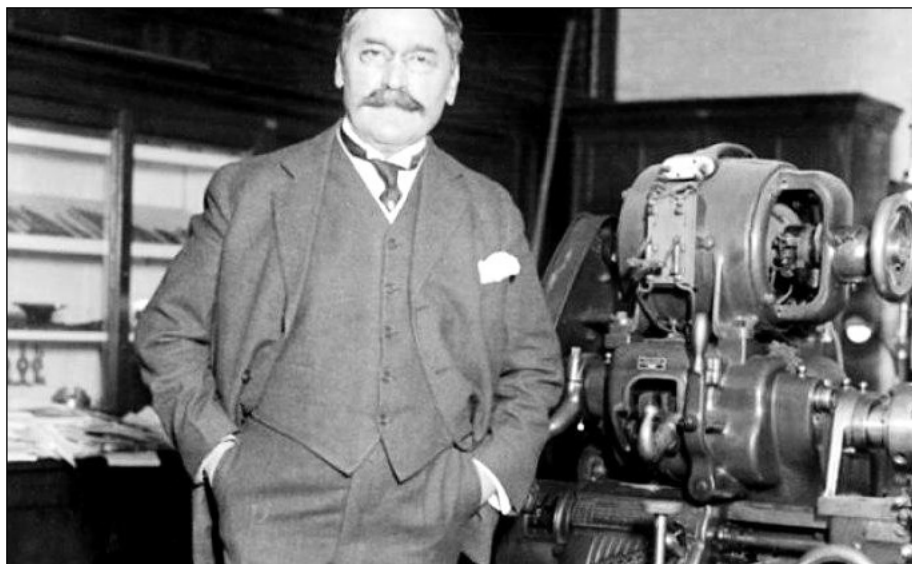
По доласку у Њујорк и након што је прошао ригорозну контролу америчке имиграционе комисије, Михајло Пупин је прву ноћ у Новом свету преспавао у прихватишту за имигранте. Већ тог, првог јутра, знао је да почиње ново раздобље у његовом животу, које ће бити испуњено великом, дуготрајном борбом да у тој средини не само опстане, већ и да постане учен и угледан човек. Најпре је требало наћи посао, па се Пупин, уз помоћ новостеченог пријатеља, обрео на броду с којег је требало истоварити робу. Затим је радио на фарбању бродске оплате, утовару угља, кречењу подрумских просторија и у њујоршкој фабрици бисквита, у којој убрзо добија и стан у поткровљу. Ту се Пупин упознаје, а касније и спријатељује, с једним врло образованим чиновником, који је веома добро познавао грчки и латински, а затим и енглеску и светску књижевност.

Сазнавши да Пупин жели да настави студије, радо му нуди помоћ око правилног изговора енглеских књижевних речи (посебно кад је реч о дијекти) и предлаже да чешће одлази у позориште, где ће му глумци открити многе тајне енглеског књижевног језика. Све то помогло је Пупину да се што ваљаније припреми за полагање пријемног испита на Универзитету Колумбија у Њујорку. Осим што је добро савладао грчки, латински и неке природне науке, Михајло је могао напамет да изговори Декларацију о независности, добро је проучио амерички Устав и рецитовао стихове Шекспира, Гетеа и још неких светских литерарних великана. Продро је у суштину Тинделовог научнотехничког штива (Џон Тиндал, Ирац, велики популизатор науке, писац књига „О топлоти“ и „О светлости“), а често је био присутан и на предавањима на којима је врло надахнуто говорио Хенри Вард Бичер, брат Хенријете Бичер, ауторке „Чича Томине колибе“.

Изабран за председника студентске организације

Припрему за полагање пријемног испита Пупин је схватио врло озбиљно. Крајем септембра 1879. почео је са полагањем појединих предмета, а само неколико дана касније стигло му је обавештење да је примљен у тако угледну образовну установу какав је био Универзитет Колумбија. Био је, уз то, ослобођен плаћања врло високе школарине.

Прву годину студија Пупин је започео са нешто више од 300 долара у џепу, па је, за разлику од других студената који су, углавном, долазили из богатих породица, морао да води рачуна о сваком центу. На првим летњим феријама радио је као косац и зарадио 75 долара што је, рачунајући две новчане награде од по 100 долара, које је на крају школске године добио као најбољи студент у познавању грчког језика и математике, било сасвим довољно за наставак студија.

На Колумбија универзитету Пупинова лабораторија отворена је 1927. године

Великани светске науке: Михајло Пупин (2)

СТУДЕНТ И ПРОФЕСОР НА КОЛУМБИЈИ

Стигавши у њујоршку луку и суочивши се са ригорозном имиграционом комисијом, која га умало није вратила тамо одакле се упутуио у Америку, Михајло Пупин врло брзо схвата да му предстоји дуготрајна борба да у новој средини опстане и постане учен и угледан човек. Дипломирање на Универзитету Колумбија у Њујорку, усавршавање у Кембриџу и одбрана докторске дисертације на Берлинском универзитету, били су први кораци ка остварењу те велике жеље, а повратак на Универзитет Колумбија, сада као професора и оснивање властите истраживачке лабораторије, наставак хода на стази славних.

На другој години основао је студентску групу „Октагон“, којој је помагао (а и наплаћивао) да лакше савладају предмете из грчког и математике, што му је, осим финансијске добити, омогућило да се о његовом знању и способности чује не само на универзитету, него и у граду. Дobar глас је, како сам Пупин вели, допро до ушију једног од покровитеља Универзитета Колумбија – Луиса Ратерфорда – који га је замолио да се прихвати подучавања његовог млађег сина, Винтропа, коме, у почетку, „студије нису ишле“, тако да је претила опасност удаљавања са универзитета. Пупин се тог посла озбиљно прихватио, наметнувши свом млађем колеги врло строг режим живота и рада, трудећи се да му поједностави наставно градиво како би га лакше усвојио. Винтроп је положио све испите који су били услов за упис прве године студија, што је његов отац Луис Ратерфорд умео и те како да цени, па је Михајлу касније помогао да добије стипендију за постдипломске студије.

Учење Михајлу није никада падало тешко. Своју надареност је испољио и на

трећој години студија када је изабран за председника студентске организације, иако му је противкандидат био студент из врло познате америчке породице. Пупина је посебно ценио професор физике Руд. Он је, заједно са Ратерфордом и председником Универзитета Колумбија Полом Барнардом, сматрао да Михајла Пупина, врло даровитог студента, треба после дипломирања дошколовати и задржати га на њиховом универзитету као професора, предложивши да му се обезбеди и годишња стипендија у износу од 500 долара.

Последипломац на Кембриџу

Пупин је на Универзитету Колумбија дипломирао 1883. године, готово у исто време када је стекао и америчко држављанство. Свечаност, организована поводом уручивања диплома, остала му је у дубоком сећању, најпре због тога што се све збивало у присуству великог броја угледних званица – представника градских власти, индустријалаца, професора, студената и њихове родбине и што је председник Барнард изузетно похвално говорио о

младом Пупину, изразивши наду да је пред њим лепа будућност и успешна каријера.

Није се преварио. Пупин је као студент четврте, завршне године, испољио велико занимање за Фарадејеву теорију и достигнућа с подручја електромагнетске индукције, коју је детаљно, математички, разрадио настављач Фарадејевог учења Џејмс Клерк Максвел у свом класичном делу „О динамичкој теорији електромагнетског поља“. Реч је о његовој познатој теорији о електромагнетским таласима (којима је обухваћена и видљива светлост).

То је, свакако, био разлог да за постдипломске студије Пупин изабере стари универзитетски центар у Енглеској и једено од средишта научне мисли у коме су живели и стварали Њутн и Максвел. Пут Енглеске и Кембриџа Пупин је кренуо из њујоршке луке 1883. године. Из оне исте луке у коју је пре девет година (1874) упуловио, готово промрзао, скривен у потпалубљу. Сада је, међутим, све било другачије. У Европу је Пупин путовао са дипломом познатог америчког универзитета и држављанством једне велике, моћне, земље. Уз то, носио је и лепе препоруке председника Универзитета Колумбија и његових наставника за колеге у Енглеској.

Први сусрет у Кембриџу Пупин је имао са професором В. Џ. Нивеном, са Тринити колеџа, који му је представио услове и начин студирања и поклатио Кемпелову књигу „Максвелов живот“. Нешто касније, пошто је нашао смештај, наш будући научник, проналазач и хуманиста опредељује се за студије на Кингс колеџу, а да би се могао бавити теоријском физиком, посебно Максвеловом теоријом магнетизма, прихвати предлог професора Нивена да се јави Џону Едварду Руту, професору са Питерхауса колеџа, изванредном математичару, на чијим је предавањима надокнадио све оно што је у математици пропустио, стекавши математичка знања без ко-

Зграда Колумбија универзитета

ји не би могао ни да замисли продор у било које подручје природних наука, поготову не у науку о електрицитету.

Стипендиста Тиндаловог фонда

Школовање на Кембриџу прилично је заморило Пупина, који, одмора ради, одлази у једно мало место на обали Атлантике, у Француској (дан путовања удаљено од Кембриџа) у коме ангажује професора француског, тако да је после два месеца учења могао да каже како је овладао основама „језика дипломата“. По повратку у Кембриџ проучава Максвелову теорију магнетизма, а предавања из математичке физике, двојице познатих професора, лорда Рејлија и Џорџа Стоукса, готово да није пропустио. И само што су та предавања завршена, Пупину стигло је писмо са Универзитета Колумбија у коме га обавештавају да је постао један од стипендиста Тиндалове фондације. Познати енглески научник тога доба Џон Тиндал (1820–1893) основао је фондацију из које су даровити студенти и постдипломци могли да добију по 500 долара годишње за своје усавршавање. Пупина су стално заокупљале мисли о експерименталним истраживањима што су се одвијала у појединим, углавном универзитетским лабораторијама, међу којима је, кад је реч о Кембриџу, Кевендишова (Хенри Кевендиш, 1731–1810) свакако била најпознатија. Иако је њен управник, после смрти Хенрија Кевендиша, постао Џим Томсон, физичар светског формата, познат по открићу електрона, Пупин се, пошто се претходно посаветовао са Џоном Тиндалом, чију је стипендију добијао, одлучио за, такође, врло угледну универзитетску лабораторију у Берлину, коју је водио истакнути професор експерименталне физике Херман Хелмхолц (1821–1894) један од највећих физичара 19. века.

Откриће електромагнетских таласа

У берлинској универзитетској лабораторији Пупин, изузетно задовољан, проучава савремене методе у које су, осим теоријских разматрања, уткане разноврсне експерименталне вежбе. Ту се подробно упознаје и са теоријским радовима професора Хелмхолца, везаним уз Фарадејеву и Максвелову открића. Пупин је, додуше, поодавно имао у рукама две популарне

Максвелове књиге („Теорија топлоте“ и „Материја и кретање“), али је, тек када се упознао са Хелмхолцовим предавањима, закључио да је истински схватио математичко-физичку срж настанка електромагнетских таласа.

На постдипломским студијама на Берлинском универзитету Михајло Пупин провео је безмало пуне четири године. У почетку је изразио жељу да докторску дисертацију усмери ка проучавању новооткривених електромагнетских таласа, али му је професор Хелмхолц предложио да се прихвати истраживања у вези са физичком хемијом, која се управо у то време „издвојила“ у посебну научну грану.

Докторску дисертацију, насловљену са „Осмотски притисак и његов однос према слободној енергији“, Пупин је врло успешно одбранио почетком септембра 1889. године. Затим се враћа у Америку, на Одељење за електротехнику њујоршког Универзитета Колумбија, на коме настоји да студентима пренесе што више од онога што је научио у европским истраживачким лабораторијама које су дуго располагале великим научним потенцијалом и биле, за оно време, далеко боље опремљене од америчких.

Сувопарна и донекле апстрактна предавања могла су студентима да привуку пажњу и да им олакшају стицање нових знања само ако су била праћена експерименталним вежбама, тако да је Пупин настојао да што пре дође до какве-такве лабораторије. Решење тог проблема видео је у једној од просторија у дворишној згради Универзитета Колумбија у којој су се налазили, углавном, застарели уређаји (по један генератор једносмерне и наизменичне струје, затим некакав, добрим делом, „раскомадан“ мотор и неколико застарелих мерних инструмената). Све је то, како је сам Пупин написао у свом аутобиографском делу, било „више него јадно“ у поређењу са опремом која му је била на располагању у лабораторији Берлинског универзитета.

Требао је, дакле, почети из почетка и застарелу лабораторију потпуно преуредити и оспособити је, не само за практичне вежбе студената електротехнике, већ и за научна истраживања, без којих није могућ никакав напредак у универзитетској настави, а ни у извођењу огледа којим би се практично потврдила нека теоријска са-

(Наставак у идућем броју)

ПОТВРДА ТЕОРИЈЕ

Поткрај 19. века познати индустријалац и власник широм планете познатог концерна „Сименс“, властитим средствима оснива Физичко-технички институт, а за првог директора поставља управо професора Хермана Хелмхолца, који је умногоме допринео да се у тој научноистраживачкој установи одржавају редовне седнице Друштва за физику, које је окупљало већ афирмисане научнике. Седницама је присуствовао и Михајло Пупин, што је за једног младог истраживача и докторанта била изузетна част.

Најзначајнија седница Друштва за физику одржана је 1887. године, када је саопштено да је млади физичар и професор Универзитета у Карлсруеу Хајнрих Херц открио електромагнетске таласе, чиме је Максвелова теорија о електромагнетским појавама добила и експерименталну потврду. Био је то, уједно, и почетак развоја једне нове области у науци и техници, којој је нешто касније много допринео и наш Никола Тесла. Достигнућа у тој научној области, нарочито она која се тичу радија и телефоније, од кључног је значаја за савремену цивилизацију.

Како су војни музичари учествовали у стварању генерације изузетних уметника

ШКОЛА ЗА МУЗИЧАРЕ ЕВРОПСКЕ КЛАСЕ

Услед тешких услова које је наметнуло време и предузимљивости челника Уметничког ансамбла МО „Станислав Бинички, плејада талентованих музичара Србије имала је професионалну подршку овог реномираног ансамбла. Најмање стотину најдаровитијих људи из Србије, деведесетих година минулог века, наступило је солистички, чиме је обављена часна музичка, па и друштвена мисија.

Један од незаобилазних стубова Уметничког ансамбла МО „Станислав Бинички“ свакако је диригент Павле Медаковић. Пре равно 30 година он је, после две године дириговања Градским оркестром у Мостару, стао пред 60 искусних музичара високих чинова који су сачињавали Симфонијски оркестар ЈНА. Стасавао је са генерацијама великих мајстора што су у оно време широм земље проносили славу војничке песме и армије мира. Медаковић је сведок развоја музичке службе оружане силе тадашње и свих потоњих држава, али и урушавања подсистема за који се у оно време говорило да у неким елементима има снагу савремене дивизије. Наш саговорник памти многе догађаје, и оне афирмативне, као и оне којих би најрадије да избрише из сећања. За ову прилику превасходно је осветлио период из рада ансамбла који је здружено подржао младе таленте, на путу мукотрпног рада који, не баш увек, доноси и славу.

У време санкција предузетих према нашој земљи деведесетих година минулог века Уметнички ансамбл МО „Станислав Бинички“ буквално је своју сезону заснивао на младим, мање афирмисаним солистима. У тадашњој беспарици, када нису могли да ангажују озбиљнија музичка имена, окренули су се младим, неафирмисаним уметницима. Постојала је проста селекција. Одређена комисија оде до одређене музичке школе или академије и кандидати за наступ са ансамблом морају нешто да одсвирају или отпевају, да би могли да наступе на неком већем концерту.

Како су се санкције одразиле на дешавања у ансамблу?

—Србија је, могу рећи слободно, у најтежим околностима санкција, деведесетих година прошлог века, просто изнедрила у свим областима културе, уметности, спорта и науке (математике и електротехнике) младе стручњаке да нам је, мислим, цео свет завидео и питао се како може тако мала земља да има млађане генијалце који много вреде. Деца музичари би тада углавном путовала на такмичења у Италију, Француску и друге земље и враћали се са неком наградом. Већина њих је направила европске каријере. Са Уметничким ансамблом МО „Станислав Бинички“, пре санкција, свирао је и Стефан Миленковић. О томе постоји студијски видео и аудио-запис. На Коларчевом универзитету је са нама свирао Шпанску симфонију. Он је тада имао 16-17 годи-

Диригент Павле Медаковић

на, а можемо рећи да је направио завидну светску каријеру. Данас живи у Њујорку, вели диригент Павле Медаковић и наставља.

—Можда нећу набројати редоследом које су та деца наступала с нама, али ћу споменути нека најзначајнија имена попут пијанисткиња Сање и Лидије Бизјах. Обе живе и наступају у Паризу. Ирена Зарић је била сјајан мецосопран, а школовала се код професорке Бисерке Цвејић. Потом тенор Никола Китановски, који је данас професор на Факултету музичке уметности. Нажалост Београдска опера није таквог момка, који је пун снаге и знања, укључила да пева опере него се бави педагогијом. Био јако млад и сећам се шта је певао. Много је певача, потом, његових студената улепшало нашу оперску сцену. Сећам се и Илије Маринковића, детета који је имао 10 година. Одавде је отишао у Беч и тамо је код веома квалитетног педагога наставио студије. Нађа Дорник је сјајна харфисткиња. Са нама је често наступала у време када није имала више од 17 или 18 године. После средње музичке школе, одселила се у Париз. Недавно ми се јавила... Са нама хоће да сарађује и Јованка Вишекруна, с којом смо раније успешно наступали. Планирамо понављање концерта

који је пре 10 – 15 година свирала с нама. Сјајна пијанисткиња, напомиње Медаковић.

У галерији младих талентованих људи, успешну каријеру створио је и Немања Радуловић, дечак из Ниша?

—Завршио је овде средњу музичку школу. С нама је свирао када је имао 11 година. Чо-вече, морам рећи, тада се у Дому војске окупио прави музички крем. Било је овац-ја. То дете је у белој кошуљи свирало пре-красно. Ту су се, као на длану, стекли сви елементи будућег генијалног момка. У то време са разборитим и веома предузимљивим пуковником Николом Аћимовићем раз-говарао сам да би било добро да репризи-рамо концерт на Коларчевом народном уни-верзитету. И то се стварно десило у разма-ку од можда седам дана. Мој аргумент је био да наступам са једним будућим генијал-цем, да треба да подржимо његову дарови-тост.

Не могу тренутно да се сетим свих тих младих људи којима смо ојачали уметничка крила, али ако бих узео документацију коју имам од 1992. до 2000. године, то је најма-ње стотину најдаровитијих људи ове држа-ве са нама наступило солистички. Обавили смо фантастичну мисију, јер са том децом нису радили ни Филхармонија ни Синфониј-ски оркестар РТС. Ми смо наш оркестар у време санкција држали на високом нивоу јер смо месечно имали два премијерна кон-церта. Оркестар је одржао неопходан ритам у раду и наступању, сезона је формално по-стојала, а попунили смо је учешћем даро-витих људи. Њима је то значило много јер ко год је наступио са Уметничким ансам-блом, а отишао је у иностранство, могао је да понесе снимак и да каже да је имао со-листички концерт са реномираним орке-стром. Ансамбл је музичку историју обоба-тио наступом касније афирмисаних соли-ста. То је, наравно, увек било и биће добро-дошло, али то је и нешто специфично на шта сам лично веома поносан.

Да ли је било и других облика подстицања младих талената?

—Да, имали смо још један диван пројекат који ће, надам се, поново да заживи. Не ула-зим у то који су разлози били да он буде кратког даха. Нажалост, нас Србе не краси особина да када се нешто лепо измисли то онда и траје. Могу слободно рећи да смо ми народ кратког даха. Пројекат „Наша деца“ омогућавао је малишанима чији су родите-љи војна или цивилна лица која раде у си-стему одбране да наступе са нашим орке-стром. Можда је Саша Петровић из емисије „Гранд“ случајно гледао то у некој прилици и онда смислио „Звезде Гранда“, па онда „Ја имам таленат“. Мислим да смо ми као војни оркестар, као институција први подр-жали таленте. У тој акцији смо организова-ли аудицију, па смо одабирали најбоље. Би-ло је ту и малих драма. Ко није прошао аудицију, очајавао је, подвлачи Медаковић.

Колико ова земља стварно располаже даровитим људима показао је фестивал војничке музике и корачница. У једном не-формалном разговору са пуковником Аћи-мовићем, Никола Рацков и моја маленкост, а био је то месец април или мај, споменули смо да је прошло 25 година од како нема фестивала војничких корачница. Договорили смо се да у рекордно кратком времену припремимо фестивал. У очима других, из-

Ако свакога дана диригент вежба као инструменталиста или виолиниста, који не могу без клавира и виолине, диригент мора да има пред собом оркестар, макар од десет људи и да са њима вежба.

гледали смо као нереална тројка. Морам рећи да је то урађено можда у најтежем периоду, одмах после агресије НАТО-а. Требало је расписати конкурс за текстописце, па за композиторе, аранжере, одабрати најбоље, па увежбати... Све је морало страшном брзином да се постигне. Фестивал је реализован без било каквих идеолошких политичких конотација, у тешком тренутку за земљу.

Хтели смо да појачамо патриотизам јер је то, нажалост, категорија која се јако истањила. Борбени морал и патриотизам су, осим наоружања, и те како важни за војску. Можете имати најсавременије оружје, али војска која није мотивисана неће добро употребити то оружје. Фестивал је имао у том смислу племените поруке јер текстови песама и корачнице нису говорили о странкама, нити о идеологији. Били су, условно речено, неутрални. Љубивоје Ршумовић, Станоје Јовановић и други текстописци упућивали су родољубиве поруке, говорили дивном конотацијом о војничком животу, прегаштву, јунаштву... Све је то рађено и ангажовањем врхунских композитора од Бате Ковача до Јована Адамова, људи са огромним искуством. Мобилисала смо и Оркестар РВ и ПВО и Оркестар гарде и Оркестар Прве армије, и... Уметнички ансамбл МО „Станислав Бинички“ који је тада имао и мешовити хор и велики оркестар, у Сава центру, где се све то одржавало, створио је импозантну слику о војсци и држави, која је тек изашла из рата. Три године је одржаван фестивал, а онда је све утихнуло. Не могу сам себи да објасним зашто је то прекинуто. Никакви рационални разлози нису постојали. Рећи ћу грубо, уз бојазан да будем погрешно схваћен, али ако не поседујемо тај патриотски моменат, онда у свему нисмо држава.

Ко су заправо били млади људи што су наступили са ансамблом, на добро посећеним концертима?

—Наступали су девојке и младићи четврте година средње музичке школе, односно четврте године музичке академије. Чак су апсолвенти и последипломци и дириговали оркестром. А пракса у нашем школству је

нажалост била да несрећни људи за време студија никада не стану испред оркестра. Обично смо будућим диригентима омогућавали једну пробу, па онда испит са оркестром. Некима смо чак и магистарски рад концертом поджрели. Све те људе памтим. Једног дана, ако будем написао своја сећања, сигурно ћу их све поменути. Испуњавали смо племениту мисију коју нико у Београду и Србији није оба-

После више од три деценије професионалног рада верујемо да се добро сећате својих почетака.

—Када сам на факултету завршио дириговање срео сам се са Ванчом Чевдарским, светским именом у дириговању. Са мајком сам био на концерту на којем је изведена пета симфонија Шостаковића. Одемо да честитамо диригенту, а он ме пита чиме се бавим. Рекох да сам завршио дириговање. Питао ме да ли имам оркестар. Слеглох раменима, а он вели да то не ваља. Знате, диригент који нема оркестар, то је као генерал који нема војску, врло сликовито и конкретно ми је дочарао то стање, додавши да ако немам било какав састав са којим радим свакодневно, ако имам само 12 концерта годишње, то је мучење и мене и једног оркестра. Од професора на академији сам чуо и то да је за диригента важно да макар има оркестар неког ватрогасног добровољног друштва аматерског и да сваки дан са њима вежба себе и своје руке. Да уочава како они реагују на дириговање. Више је користи од тог Ватрогасног оркестра него од неког генијалног имена на курсу дириговања. А ја сам више година, дакле дуго, био без посла, без сталног ангажмана.

Ако свакога дана диригент вежба као инструменталиста или виолиниста, који не могу без клавира и виолине, диригент мора да има пред собом оркестар, макар од десет људи и да са њима вежба. На челу великих оркестара не могу да буду млада деца. Ту мора да буду озбиљни диригенти седе главе, са искуством. Али уз њих треба да спасавају асистенти диригенти, који од мајстора уче занат.

Помогали сте младе музичаре да стасају, а да ли сте од њих регрутовали кадар за ансамбл?

—То се, нажалост, није догађало јер је ансамбл делио судбину државе: стално се смањивао.

Једном анегдотом дочараћу шта нам се догађало. Један амбасадор пре десетак година предавао је дипломатске акредитиве нашем председнику. Крњи Репрезентативни оркестар гарде интонирао је химну те државе, И све је, наизглед, протекло у најбо-

љем реду. Сутрадан је тај амбасадор поднео протестну ноту Министарству спољних послова. Навео је да је стајао мирно, чуо се ритам и хармонија, али мелодију химне своје државе није препознао. Испоставило се да је био недовољан број кларинета који у дувачком оркестру дочаравају виолине, па химна није звучала онако како треба. Репрезентативни оркестар гарде представља државу и у њему не смеју да постоје импровизације. Ако партитуре захтевају, рецимо, 40 музичара, не могу то исто да ураде њих тридесет. Када је тим оркестром дириговао Франц Клинар оркестар гарде је имао 67 до 70 музичара, то се зове оркестар прве категорије. Једном је тај оркестар, када је са петом симфонијом Чајковског наступио на Коларцу, бројао чак 120 музичара.

Диригенти понекад чупају косу, не знајући како да обезбеде музичара. Како ко од војних лица оде у пензију, тако се јави празнина у раду оркестара. И те како се осећа недостатак војне средње музичке школе. Можда је дошло време да се у оквиру Војне гимназије у Београду оснује смер војне музичке школе. Да није укинут професионални мешовити хор, данас би музички живот у Србији био много богатији, а увећале би се могућности нашег ансамбла. Очигледно нам цури време као песак кроз пешчани сат.

Име које носи ансамбл свакако обавезује!

—Узимање имена Станислава Биничког начињен је историјски дуг према том великану наше музике. Минхенски ђак Бинички био је први диригент Београдског војног оркестра. Он је 1899. године био референт за војну музику у маленој Краљевини Србије. У свим мањим градовима створио је по један дувачки војни оркестар, да би после 1903. године стао на чело новоформираног Оркестра краљеве гарде. Часно и верно је служио држави и свом народу. Прешао је албанску голготу. На Крфу је од преживелих музичара поново формирао оркестар и увежбавао га у другој држави. Имао је привилегију и част да 1916. године крене бродом до Француске и да са својим музичарима буде дочекан у Марсеју и Паризу, где је дириговао савезничким оркестрима. Име ансамбла нас свакако много обавезује.

Колико нам је познато једно време је било покушаја да се укине Уметнички ансамбл, па чак и Репрезентативни оркестар гарде?

—Било је заиста тешких година и још тешких ситуација. У једном часу једва смо обезбедили да ансамбл опстане. Другом приликом у време када је начелник Генералштаба био генерал-потпуковник Љубиша Јокић предлагано је и укидање Репрезентативног оркестра гарде. Одемо код генерала, а он нас благо, уз смешак, кори: „Само о музици ми причате, а ја немам потребну авијацију, немам довољно тенковских јединица“... Наме су биле да када неки председник државе дође у Србију, уместо оркестра, притиском на дугме се, посредством озвучења, интонира химна. Ја одговорих да се то неко шали, да је то можда за неку хумористичку емисију, али да Репрезентативни оркестар гарде мора да постоји док постоји држава. И опстао је.

За предан уметнички рад и сарадњу са УВПС, наше удружење је пре две године доделило Павлу Медаковићу Плакету УВПС.

Звонимир ПЕШИЋ

Крушевљани на излету

ЖИЧИ И МРЧАЈЕВЦИМА
У ПОХОДЕ

Користећи сунчан септембарски дан Градски одбор УВП Крушевац организовао је једнодневни излет. План путовања је гласио: посетити манастир Жичу и присуствовати купусијади у Мрчајевцима.

Домаћица манастира приказала је гостима филм о историји манастира у трајању од десетак минута. Говорити о историји манастира Жича, истовјетно је као и говорити о историји српског народа. У старим записима Жича је означавана као мати многих цркава, па је и зато и страдала.

Манастир Жича налази се у селу Крушевица, на путу између Краљева и Матарушке Бање. Задужбина је краља Стефана Првовенчаног. Градња главне манастирске цркве посвећене Христовом вазнесењу започета је око 1206. године, а завршена пре 1217. године, када је ктитор добио краљевску круну из Рима. Овде је Свети Сава, као први архиепископ независне српске цркве, која је стекла самосталност 1219. године, поставио седиште српске цркве, крунисао свог брата за кра-

ља и посветио епископе новооснованих епархија. Ту су крунисани и Стефанови наследници, синови Радослав и Владислав, рукоположен је архиепископ Арсеније, први наследник Светог Саве на челу српске цркве. Када је средином 13. века архиепископски престо из Жиче премештен у Пећку патријаршију, Жича није изгубила свој углед, напротив, он је порастао, нарочито у време пред губитак српске независности, када су у њој боравили великодостојници Српске цркве.

Крајем 13. века манастир је страдао и почетком следећег века обнавља га краљ Милутин. У време турске власти Жича је неколико пута опустошена и обнављана, а данашњи изглед резултат је великих реставраторских захвата између 1925. и 1935. године и

крајем осамдесетих година. По својој архитектури, Жича припада Рашкој школи, а фасаде су црвене боје по угледу на светогорску архитектуру.

Након индивидуалног обиласка манастира и куповином црквених реликвија, путовање је настављено ка Мрчајевцима, где је излетницима дато сат времена да разгледају вашар, а организациони одбор је добио задатак да пронађе „шатру“ са најбољим купусом и печењем.

У повратку се чула песма у аутобусу, причавали догађаји...

Мр Александар Симоновски

Спортско такмичење у Зрењанину

ТРИЈУМФ ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА

Традиционално спортско-рекреативно такмичење месних организација Зрењанинског удружења пензионера, у организацији Градског удружења пензионера Зрењанин, одржано је 25. јула 2018. године. Општински одбор УВПС Зрењанин, и ове године, активно се укључио у ову спортско-рекреативну манифестацију и пријавио своју екипу у све три дисциплине: пикадо, бацање металне плочице у центар и обарање чуњева висећом куглом.

Екипа војних пензионера, поред још 17 екипа месних организација Градског удружења пензионера Зрењанин и Црвеног крста Зрењанин, у саставу: Милутин Стевић, Момир Васиљевић, Стевица Дајић и Сабрија Шабановић, под будним оком „селектора“ секретара удружења Лазара Дубравца, постигла је, поново, одличне резултате.

У дисциплини „висећа кугла“ заузела је IV место са 125 бодова, у „пикаду“ III место са 498 бодова и у дисциплини „метална плочица“, поново најбољи - са освојених 178 бодова.

У укупном пласману екипа војних пензионера заузела је, други пут узастопно, прво место са освојених 801 бодова, испред екипа „Мужја“ са 781 бодова и „ЦК Ж. Зрењанин“ са 767 бодова и освојила велики пехар. Појединачно се посебно истакла Стевица Дајић.

У одличној организацији Градског удружења пензионера Зрењанин, под руководством новог председника Славка Шућуровића и координатора такмичења Кароља Салме, све екипе су задовољне примиле захвалнице.

Л. Дубравца

Осмо спортско првенство УВП Црне Горе

ПРЕГРШТ МЕДАЉА

Поводом обиљежавања 25-годишњице Удружења војних пензионера Црне Горе, у Подгорици је одржано осмо првенство војних пензионера. Лијепо је било видјети постројене ветеране, који су у поодмаклим годинама, али их спорт, рекреација и спортски дух нијесу напустили.

На лијепо примјер дружења и спортског такмичења окупило се педесетак ветерана из Бара, Голубоваца, Даниловграда, Никшића, Пљеваља, Бијелог Поља, Бера и Подгорице.

Такмичило се у пет дисциплина: пикадо, плочкање, набацивање обручева, шут лопте на гол и бацање камена.

Домаћин је уредио терене, обезбједио спортске реквизите, али није пропустио да госте домаћински дочека и послужи домаћим специјалитетима које су припремиле такмичарке из Подгорице.

Постројавање, поздрав и предсједник војних пензионера Црне Горе Павле Бандовић означио је почетак сусрета.

Такмичари су исказали виталност, снагу и спортско умјеће, па добри резултати нијесу изостали. По завршетку такмичења уморне ветеране чекало је освјежење, заслужени ручак и подјела медаља у ресторану Плантаже- 13. јул.

Пласман у дисциплини шут лоптом на гол изгледао је овако: Чедомир Вучковић, Миодраг Бољевић и Динко Шимурина у мушкој и Милица Нововић, Јожица Кљајевић и Рајка Мартиновић, у

женској конкуренцији. У бацању камена бриљирали су Комнен Бајчета, Веселин Ђузовић и Драгиша Ђуковић у мушкој и Бранислава Јокановић, Горица Матић и Милица Нововић, у женској конкуренцији.

Предсједник Спортско-рекреативног друштва „Војни ветерани“, Комнен Бајчета није пропустио да ода посебно признање досадашњим такмичарима који су закористили у девету деценију, који су донијели бројне медаље са спортских такмичења Балкана, Југославије и Црне Горе. Њих троје испраћени су у спортску пензију и у знак захвалности уручене су им златне значке са посветом . То су Милица Станишић, Богђи Калуђеровић и Радосав Пешић, легенда војних ветерана.

Чланови СРД „Војни ветерани“ наступају на такмичења у оквиру Црногорског савеза ветерана широм Црне Горе, а за финансијска средства за ове наступе брине Удружење војних пензионера, али и донатори, те и њих Бајчета није заборавио већ уручио захвалнице за финансијску подршку: Слободан Ратковић из Бара, Миланку Бајчети из Будве, Боју Бајчети из Херцег Новог и Радивоју Здравковићу из Подгорице.

У име добитника медаља, диплома, захвалница и признања бирањем ријечима захвалио је најстарији учесник Радосав Пешић и зажелио им добро здравље и још бројне наступе на спортским сусретима.

Р. Здравковић

Војни пензионери на спортском такмичењу

ИЗБОР ЗА ОЛИМПИЈАДУ ТРЕЋЕГ ДОБА

Олимпијада спорта, здравља и културе покрета Треће доба и Градске организације Удружења пензионера Србије Ниш одржана је 15. и 16. септембра. Отварању је присуствовао велики број грађана и градских функционера. Присутне је поздравио градски већник војни пензионер Мирко Зеचेвић, а Олимпијаду је отворио државни секретар у Министарству за рад, социјалну политику и бораčka питања Светозар Алексов, пожелевши им успех на такмичењима.

Екипу Градске организације УВПС Ниш сачињавали су Добросав Милић, члан Месне организације Палилула и члан Главног одбора УВПС, Ненад Тошић, благајник ГроОр, Радмилло Видојковић, председник Месне организације Црвени Крст, Петра Милосављевић, члан Месне организације Црвени Крст и Иван Милошев председник Месне организације Ћеле Кула. Такмичење се одвијало у шутирању пенала, слободном убацивању лопте у кош, штафети у брзом ходању на 70 м, пикаду, гађању из ваздушне пушке, шаху и риболову.

Такмичење је одржано у фер и коректном наметању двадесет екипа са подручја града Ниша, Сврљига и Прокупља.

Уједно је било изборно за предстојећу олимпијаду на нивоу државе, која ће се одржати у Врњачкој Бањи.

Том приликом организована је и изложба слика, а сликарска колонија ликовних стваралаца је на лицу места стварала своја дела. Изложени су ручни радови чланова пензионерских удружења. Дом здравља Ниш је подржао олимпијаду својим лекарским тимовима, који су учесницима мерили притисак, контролисали шећер у крви, прегледали

младеже и кожу, а стоматолози су проверавали исправност зуба. Првог дана ручак за учеснике је обезбедила Команда КоВ, а другог дана ручак је био у организацији риболовачког друштва.

Иван Милошев

Екипа нишких војних пензионера

Традиционално такмичење у Златарима

БРУСКИ КОТЛИЋ

Туристичка организација општине Брус и месна заједница из Златара, на плажи Ђелијског језера, у селу Златари, организовали су трећи Бруски котлић. Овој традиционалној манифестацији одазвало се 37 такмичара, чији је задатак био да, што боље могу, припреме котлић са одговарајућим јелом: гулашем, пасуљем и рибљом чорбом.

Међу званицама било је и десет чланова војних пензионера из Крушевца, са председником ГроД Душаном Самарџићем на челу. Зоран Миловановић, члан ГроД УВП Круше-

вац, припремио је пасуљ са царским месом и кобасицама.

Манифестацију је посматрало више од 200 грађана, а био је обезбеђен и културно-уметнички програм. Учесници су добили захвалнице и даску за сечење хлеба.

Прво место освојила је екипа из Бруса и као награду добила котлић. Друга је била екипа из Блага, а припала им је тањирача. Треће место освојила је екипа из Александровца, а као награду примила мањи котлић.

Мр А. Симоновски

Излет у историју

НА ИЗВОРИШТУ РОДОЉУБЉА

Градски одбор Удружења војних пензионера Подгорице организовао је посјету историјским, културним и природним знаменитостима Подгорице и Даниловграда, чиме је отпочео обиљежавање 25-годишњице свог постојања.

Прво посјета историјском Медуну, Фундинама и музеју Марка Миљанова.

Посјетиоце је дочекао кустос, видно обрадован што је дошло четрдесетак војних пензионера да обиђу музеј јунака, ратника, перјаника, команданта војске на Фундинама, сенатора, судије, градоначелника Подгорице и народног књижевника.

Већина војних пензионера први пут је на Медуну, а имали су зашто доћи, сазнати и видјела старе ношње, црногорске, малисорске, турске и друге. Ту су и све врсте наоружања тога доба: јатагани, сабље, левори, пушке, све украшено сребром.

Послије разгледања и историјског часа, обављено је фотографисање за сјећање и поглед раскошне панораме преко Фундина, Подгорице, све до Ловћена.

Друга дестинација, посјета касарне „Милован Шарановић“ у Даниловграду. Посјетиоце, драге госте и сроднике по професији дочекао је потпуковник Бурић и срдечно поздравио.

О историјату касарне говорио је најстарији међу њима пуковник у пензији Радивоје Здравковић, који је свој радни вијек провео у Даниловграду. Истакао је да је то чувена артиљеријска касарна, расадник војничке културе, подигнуте педесетих година за вријеме резолуције ИБ-а. Урађена је са свим потребним садржајима за смјештај и обуку јединица. И показао је све објекте: капију, стражару, штабну зграду, амбуланту, објекте за смјештај јединица, војнички клуб са свим садржајима, купатило, вешерај, пекару, кухињу, остале објекте за смјештај технике, наоружања и муниције, економију, бензинску пумпу и радионице.

У каснијем периоду вршена су број-

на дограђивања. Урађено је прво ногометно игралиште у Црној Гори са дренажом, хелиодром, колектор отпадних вода, аутоматско стрелиште и више полигона за обуку јединица. Једноставно то је права школа са свим садржајима за модерну наставу и школовање наше омладине а бивало их је у једној класи од 1000 до 1200 војника. Међу војницима и старјешинама царовало је право другарство. И данас се међусобно често срећу, поздраве, попију по чашицу и питају за своје другове из јединица.

Потпуковник Бурић, био је прави домаћин и позвао на послужење, да се већ уморни пензионери освјеже и још мало попречају.

Предсједник Удружења војних пензионера, пуковник у пензији Павле Бандовић изразио је захвалност Министарству одбране и команданту касарне што су омогућили посјету касарни и у знак пажње поклонили Зборник војних пензионера са посветом.

Ићи у Даниловград а да бар за кратко не застати у Лазинама код споменика 52 стријеланих скојеваца, био би пропуст. Ту је о овом злочину пензионерима говорио Божидар Брајовић, предсједник војних пензионера Даниловграда. Поклон сјенима невиних жртава и преко Служа посјетиоци стижу до мјеста гдје се одиграла историјска Мартинићска битка 1796. године. Историјски час одржао је професор у пензији Владислав Вуковић и истакао да је то била значајна битка када је 3000 Црногораца, Брђана, Бјелопавлића и Пипера побједило армаду Махмуда паше Бушатлије од 18000 војника. Битка је значајна и што су Брђани и Бјелопавлићи ушли у састав Црне Горе, закључио је професор.

Пензионери су се мало уморили, али их је у ресторану Иковића чекало освјежење и заслужени ручак.

Сви посјетиоци били су захвални што је овакав обилазак знаменитости организован и задовољни одоше својим кућама богатији за нова сазнања.

Р. Здравковић

Солунски фронт 1918. године

ГОЊЕЊЕ ПОСЛЕ ПРОБОЈА

Аустро-Угарска је, због избијана савезничких и српских снага на њене границе, и због снажних националних покрета словенских народа унутар граница, капитулирала 4. новембра.

Немачке дивизије су ушле у састав Макензенове армије која се повлачила из Румуније, али је и она убрзо доживела крај, јер је Немачка 11. новембра капитулирала.

Бугарски генерал Г. Тодоров (Георги Стопнов Тодоров) као помоћник главнокомандујућег предлагао је да се са 1. и 2. армијом изврши напад против британских и грчких дивизија на Струмском фронту, а центром и левим крилом немачке 2. армије у правцу Солуна. Међутим, Немци нису прихватили тај предлог, јер су сматрали да је практички неостварљив због слабог моралног стања бугарских трупа. Немци су предложили да се у погодном моменту 62. корпус повуче ка Кичеву а 61. корпус ка Велесу, па тек после прегруписавања и када стигну појачања да се пређе у офанзиву.

После пробоја 1. и 2. српска армија наставиле су енергично надирање да би онемогућиле бугарско-немачким снагама успостављање нове линије одбране. И поред тешкопроходног земљишта, замора и неуредног снабдевања, елан трупа био је велики. Бугарско-немачке трупе покушавале су да дају узастопне отпоре, али су биле принуђене на брзо повлачење остављајући, при том, и велике количине материјала. Основни правац даљег надирања 2. српске армије био је ка североистоку, тежећи да што пре избију у долину Вардара, док је 1. армија после прелаза Црне реке имала да дејствује ка северозападу у правцу Прилепа. Дивизије 2. српске армије продужиле су 19. септембра надирање према Демир-Капији и Градском, Коњичка дивизија заузела је с. Возарце-Југословенска с. Моклиште, а Тимочка је стигла до с. Боула и Радња.

Први продор од 50 километара

Сви бугарски противнапади извршени, с појачањима пристиглима са Дојранског фронта и Страме, били су одбијени. Прва армија овладала је мостобранима на Црној реци и створила услове за надирање ка Прилепу, ради пресецања комуникација немачкој 2. армији. Делови 17. колонијалне дивизије прешли су Црну реку код Цебрена и успоставили мостобран, а дивизије генерала Анселма водиле су борбе на Дудици и Цени (Тзена). Због неповољне ситуације на дојранском фронту, где је 2. бугарска армија одбила напад британских и грчких снага, прешла у противнапад, нанела им тешке губитке и приморала их да се врате на полазне положаје, коначни успех операције био је условљен продужењем наступања српске војске. У противном морала би се офанзива обуставити и прећи у одбрану. Мада су бокови српске војске, због продора око 50 км у непријатељев распоред, били угрођени од Битоља и од Демир-Капије, српска Врховна команда продужила је наступање и са 2. армијом избила 21. септембра на Вардар и ушле Црне реке, а наредног дана

прешла Вардар и пресекла железничку пругу Скопље–Бевђелија, док се 1. армија, после заузимања Дрен планине приближавала комуникацијама Прилеп–Градско и Прилеп–Велес. Избијањем српске војске на Вардар дефинитивно је извршен и оперативно-стратегијски пробој немачко-бугарског фронта, при чему је српска војска имала: 681 погинулог, 132 нестала, 3206 рањених.

Бугарско-немачке снаге су одступиле: 61. корпус у правцу Велеса, а 62. корпус преко Гостивара ка Скопљу; ово је омогућило да француска Источна војска пређе 22. септембра у напад. Она је наредног дана заузела Прилеп и продужила надирање десном обалом Вардара. Због повлачења немачко-бугарских снага из рејона Охрида и Битоља, прешао је у повлачење и аустроугарски 19. корпус у Албанији, што је омогућило италијанском 16. корпусу да пређе у наступање кроз Албанију; 2. српска армија, после преласка Вардара, продужила је гоњење разбијених бугарских јединица, заузела Штип, Кочане и Царево Село (Делчево) и 29. септембра избила на бугарски гранични фронт; 1. српска армија надирући преко планине Дрен и Бабуне заузела је Велес 27. септембра и продужила преко Овчег поља ка комуникацији Скопље–Куманово–Крива Паланка.

Одбијен захтев бугарског парламентарара

Британске снаге су 26. септембра зазеле Страмицу, а у ноћи 26/27. септембра у британски штаб дошао је један бугарски официр и затражио примирје. Коњичка бригада француске Источне војске успела је да разбије један комбиновани одред од

пет до шест немачко-бугарских батаљона и да заузме Скопље 29. септембра, пресекавши одступницу немачкој 2. армији. Британско-грчке снаге су тек 29. септембра овладале Беласицом. Такав развој догађаја довео је Бугарску у врло тешку ситуацију. Изгледи да се ситуација поправи били су слаби, јер су трапе биле деморалисане и разбијене, а резерве утрошене. Да би добили у времену да извуку своје опколјене снаге, Бугари су још 26/27. септембра упутили у Солун парламентарара с молбом да се прекину операције за 48 часова. Франше Д'Епере је одбио његов захтев и Бугарима препоручио да упуте парламентараре с понудама за мир. Бугари су то прихватили и 29. септембра у Солуну потписали примирје којим је бугарска војска капитулирала. Иако су услови примирја били врло тешки, бугарски делегати су их прихватили само с јединим захтевом: да се српска војска не пушта у Бугарску. Када је 30. септембра наређен прекид операција, тад су већ у рејону Скопља из 11. немачке армије заробљене 4 дивизије, а 1. српска армија је разоружала 2. и 4. дивизију, којом приликом је заплењено 46 800 пушака и 80 топова.

По уговору о примирју бугарске трупе западно од Скопља пале су у заробљеништво, а оне источно од Скопља само разоружане, а људство пуштено у Бугарску. Француска и В. Британија имале су да поседну извесне стратегијске положаје у Бугарској. Поразом Бугарске, немачко-аустроугарске снаге на Балкану нашле су се у тешком положају. Остаци 2. немачке армије гоњени српско-француским снагама одступали су на север. Њихов је задатак био да пружају што дуже узастопне отпоре, како би се добило времена за пристизање појачања и организовање отпора јужно од Ниша, чиме би се сачувала комуникација Цариград–Софија–Ниш–Београд за извлачење снага и средстава из Турске и Бугарске.

Немци нису признали примирје и њихове трупе су се извукле из додира са Бугарима. Они су имали намеру да појачањима која су им упућена обнове 2. немачку армију и на линији Приштина–Врање спрече надирање српско-француских трупа ка Нишу. До доласка појачања Немци су са остацима 61. корпуса покушали да затворе долину Јужне Мораве, а остацима 62. корпуса правце од Скопља према Косову, док су један одред упутили преко

Пробој Солунског фронта био је силовит

Солунски фронт био је поприште великих битака

Косова у Албанију ради усаглашавања дејстава са аустроугарским 19. корпусом. Те планове покварили су јединице српско-француске војске.

Прегруписавање по избијању у рејон Скопља

Друга српска армија се задржала до 5. октобра на бугарској граници, а тада је пребачена према Качаничкој клисури за операције према Приштини и долином Ибра. Прва српска армија упућена је 2. октобра из Куманова долином Јужне Мораве. Њена Дринска и Дунавска дивизија су разбиле сутрадан на положају Карадаг–Рујен северно од Прешева аустроугарску 9. дивизију доведену са Италијанског фронта и протерали је према Врању. У току одступања према Нишу Немцима и Аустро-Мађарима су пристизала појачања: делови 217. дивизије из Софије, 219. дивизије доведене са Источног фронта и Алпског корпуса са Западног фронта. Од тих и ранијих појачања обновили су 2. немачку армију која се постепено повлачила на север. Трећег октобра 1. српска армија ојачана је Коњичком дивизијом, која је упућена долином р. Ветернице у обилазак Грделичке клисуре према Лесковцу и Коњичком бригадом генерала Гамбете која је са Дринском дивизијом надирала десном, Дунавска дивизија је надирала левом обалом Јужне Мораве, док је Моравска дивизија била у другом ешалону.

Избијањем у рејон Скопља командант савезничких снага генерал Франше Д'Епере извршио је прегруписавање снага, и у циљу заузимања целог Балканског полуострва формирао 6. октобра: за продирање у источни део полуострва, према Цариграду и мореузима Источну секцију савезничке војске (британске 22, 26. и 28. дивизија, француска 122. дивизија, грчке 1, 2. и 3. дивизија и италијанска бригада); за продирање дуж бугарског граничног фронта ка Пироту, Зајечару и Неготину 2. групу француских дивизија – 17. и 76. дивизија и Коњичка бригада (која је била привремено са српском 1. армијом на десној обали Ју-

жне Мораве); за продирање кроз Бугарску формирана је Дунавска армија од две француске и једне британске дивизије; један здружени француско-грчки одред у правцу Косова (касније је на тај правац дошла 2. српска армија); а италијански 16. корпус кроз Албанију ради окупације Јадранског приморја.

Прва српска армија заузела је 5. октобра Владичин Хан и под борбом се пробила кроз Грделичку клисуру, заузела Грделицу, а 7. октобра продрла у Лесковачку котлину у коју је из долине Ветернице избила Коњичка дивизија и истог дана заузела Лесковац. Из Грделице 9. октобра упућена је преко Власотинаца и Свода према Пироту француска Коњичка бригада, која је 12. октобра заузела Белу Паланку, протерала делове немачке 217. дивизије према Књажевцу, и пресекла железничку пругу Софија–Ниш. Прва српска армија избила је 9. октобра пред Ниш. Подлазећи положајима 2. немачке армије код Ниша 1. српска армија избила је око 200 км испред главних савезничких снага и 2. армије, излажући се ризику, због чега је главнокомандујући Франше Д'Епере наредио да се обустави њено даље напредовање, док не пристигну остале снаге. Међутим, упркос томе, српска Врховна команда, на предлог команданата армија и без обзира на техничку надмоћност непријатеља, одобрила је да 1. српска армија нападне немачку 2. армију код Ниша. У борбама од 10. до 12. октобра она је разбила делове те немачке армије и 12. октобра ушла у Ниш. Немци су покушали да 1. српску армију задрже и на линији Бован–Дели-град–Ђунис–Крушевац–Књажевац, и да на тој линији дочекају још нека појачања.

У широком фронту на Дунав и Саву

На положајима код Ражња делови 2. армије су се средили за одбрану, али је, налазећи се у аустроугарској окупационој зони, потчињена аустроугарској Врховној команди, а командант свих снага на Балкан-

ском полуострву постао је аустроугарски фелдмаршал Херман Кевеш. Он је наредио постепено повлачење 2. армије према Сави и Дунаву. Потискујући заштитничке делове 2. армије 1. српска армија се задржала до 16. октобра код Ражња, њена Коњичка дивизија пребачена је на десну обалу Велике Мораве и пресекла је комуникацију Зајечар–Параћин и у рејону Параћина уништила Штаб немачке 217. дивизије, која се повлачила од Књажевца.

Француска група дивизија (17. и 76) са Коњичком бригадом, после заузимања Беле Паланке и Пирота, продужила је делом снага долином Тимока ка Дунаву, а делом према Софији. Формиран је из 1. српске армије један Здружени одред који је са француском Коњичком бригадом ослободио источну Србију и 21. октобра избио на Дунав. Друга српска армија продрла је 21. октобра у Косовску Митровицу у којој су од Југословенске дивизије формиране Јадранске трупе (2. југословенски пук и један брдски дивизион) и упућене преко Пећи и Гусиња у Црну Гору, кроз коју је одступао аустроугарски 19. корпус из Албаније, а 2. армија продужила је долином Ибра и Западне Мораве и избила 1. новембра у рејон Ужица (в. Југославија). У борбама у Црној Гори узели су учешћа Црногорци, који су се листом дигли на оружје. Јадранске трупе и Црногорци заузели су Скадар 30. октобра, Подгорицу (Титиград) 31. октобра, Цетиње 4. новембра, а Котор 6. новембра. Франше Д'Епере је форсирао покрет Дунавске армије кроз Бугарску да би избила на Дунав код Никопља (Никопол) и Ђурђева (Ђурђу, Гиургиу) и прешла у Румунију.

У долини Велике Мораве, пред фронтом 1. српске армије 2. армија је под низом борби на узастопним положајима отпочела повлачење 22. октобра. Њене јединице су широким фронтом избиле на Дунав и Саву од Дубравце до Купинова и прешле од 25. октобра до 1. новембра у Срем и Банат. Наступајући и гонећи их јединице 1. српске армије избиле су 1. новембра на обе реке, а Дунавска дивизија ослободила је Београд. До 4. новембра била је ослобођена и западна Србија. После преласка Саве и Дунава четири аустроугарске и четири немачке дивизије су настојале да се у саставу 2. Армије одрже. Међутим, аустроугарске дивизије почеле су нагло да се распадају, а Аустро-Угарска је, због избијања савезничких и српских снага на њене границе, и због снажних националних покрета словенских народа унутар граница, капитулирала 4. новембра. Немачке дивизије су ушле у састав Макензенове армије која се повлачила из Румуније, али је и она убрзо доживела крај, јер је Немачка 11. новембра капитулирала.

Савезничка авијација имала је надмоћност у ваздуху и интензивно извиђала на бојишту (аеро-фотографисање положаја) и у дубини, штитила сопствене трупе и бомбардовала и митраљирала трупе на бојишту, у рејонима концентрација и на комуникацијама, али је померањем трупа унапред њена активност опадала због тежскоћа у пребазирању. Нарочита активност била је изражена на сектору 2. српске армије. Немачка и бугарска авијација биле су врло активне, али због савезничке надмоћности убрзо су почеле да губе иницијативу. Српска војска имала је на укупно 42 725 погинулих и рањених.

Уређује: мр
сц. др Часлав
Антић

Како настаје риносинуситис

КАД ОНО ИЗГУБИТЕ МИРИС

Не постоје доминантни изворници риносинуситиса, већ се они преплићу и описују се као чиниоци везани за растанак и ток обољења

Риносинуситис се клинички дефинише као упала слузнице носа и параназалних синуса, која се темељи на симптомима и знацима риносинусне болести, док се подела на стадијуме темељи на трајању клиничких симптома. Карактеришу га бар два од наведених симптома: отежано дисање на нос, конгестија, хиперсекреција (предња и/или постназална секреција), осећај бола или притиска у пределу лица (главобоља) и слабљење или губитак осећаја мириса.

У преко 98% случајева до настанка обољења долази риногеним путем преко носа (вируси, бактерије, гљивице, алергени) а само у ретким случајевима настаје крвним путем код повреда и тешких септичних стања. Велику улогу игра вирулентност узročника, као и имунокомпетентност пацијента, уз неинфективне чиниоце који могу да потпомогну развој обољења. Када долази до продора агенса у слузницу носа/синуса, активирају се ћелијски (макрофаги) и имуни одговор, долази до реакције слузнице у виду отока, црвенила, лучења секрета (пехарасте ћелије) различитог квалитета (серозан, пурулентан) и тако настају симптоми обољења.

Механизам настанка обољења

Предуслов за развој обољења је компромитација вентилације и мукоцилијарне дренаже параназалних шупљина, настале услед опструкције синусних ушћа. Кључна улога у патогенези управо се одиграва на нивоу остиометалног комплекса у средњем носном ходнику, где су ушћа максиларних синуса и предњих етмоидалних ћелија. Физиолошки мукоцитијарни клиренс је поремећен. Цилије епитета су блокиране. Суужење или блокаде ремете и онемогућавају елиминацију секрета који се уобичајено ствара у синусним шупљинама, а стаза секрета је подлога за развој инфекције, којом се, опет, подстиче појачано стварање секрета који се не може адекватно елиминисати, и тако настаје „зачарани круг“.

Узроци риносинуситиса

Узроци развоја акутног риносинуситиса који је у првих десетак дана вирусне етиологије, су пре свега инфективни агенси и то вируси (хумани вируснироно, корона вируси, као иницијални у развоју обољења), потом бактеријске инфекције, где је најчешћи *Streptococcus pneumoniae* (20-43%), потом *Haemophilus influenza* (22-35%), *Moraxella catarrhalis* (2-10%), мешана флора: анаероби и аероби (*bacteroides* spp: *sufobacteria*), али и гљивична инфекција: *aspergillus* i *candida species*. Поред тога су узроци и неинфективни агенси:

алергија, девијација носне преграде, одонтогена упала (анаероби), страна тело носа, траума (баротраума). Улога бактерија у настанку хроничног риносинуситиса је још увек нејасна.

Staphylococcus aureus је најчешћи узрочник обољења (у око 36%), потом коагулаза негативне стафилококе. *Streptococcus pneumoniae*, *Proteus mirabilis*, *Pseudomonas aeruginosa* и анаеробне бактерије. Улога гљивица у настанку и развоју обољења се објашњава различитим имуним статусом оболеле особе, количином гљивичних хифа, количином произведеног муцина, титром специфичних IgE антитела. Постоји инвазивни и неинвазивни гљивични риносинуситис. Алергијски фунгални риносинуситис настаје услед стварања специфичних IgE антитела код домаћина. Позитивна алергијска реакција, пре свега

ОБЛИЦИ РИНОСИНУЗИТИСА

Акутни-ARS који траје до четири недеље, субакутни са трајањем од 4 до 12 недеља, уз регресију свих симптома синуситиса са повратком на основно стање после терапије и може бити рекурентни са најмање четири епизоде годишње, са комплетним опоравком између епизода. Хронични риносинуситис- HRS је облик код кога симптомима трају дуже од 12 недеља, при чему увек један симптом остаје. Према степену тежине тега, риносинуситис се према EAACI-и и ERS-у деле на: благе и умерене/тешке.

Код благих облика, обољење је оцењено од 0-4, док се код умерених/тешких оцена креће од 5-10. За ово оцењивање је коришћена визуелна аналогна скала бола. Могу се јавити у децијем добу и код одраслих, у акутној и хроничној форми. Могу захватити једну синусну шупљину, више истостраних или све синусе шупљине.

на инхалаторне алергене у настанку хроничног риносинуситиса јавља се у нешто реко 50% случајева. Чешћа удруженост обољења од хроничног риносинуситиса и обољења доњих дисајних путева је уочена. Сва оштећења функције цилијарног апарата су предуслов за развој овог обољења (Примарна цилијарна дискинезија - Картагенеров синдром), као и стања имунодефицијентности настала у било ком периоду живота, као што су малигна обољења, примена полихемиотерапије/радиотерапије. Од генетских чинилаца, утицај на развој риносинуситиса је доказан код цистичне фиброзе (аутозомно рецесивно обољење). Хормонална обољења (хипотиреоза), период трудноће (измењен ниво естрогена и прогестерона), утицај извесних лекова (централни и периферни антихипертензивни), штетни фактори из свакодневне околине и са радног места, гастроезофагеална рефлуксна болест, деформитети носног септума и других анатомских варијација структура средњег носног ходника, као и јатрогени чиниоци (након манипулације у носу и ПНС) имају улогу у развоју хроничног обољења.

Дијагностиковање

Дијагноза се поставља на основу: симптоматологије, клиничког прегледа носних шупљина, ждрела и ларинкса и функционалне ендоскопске хирургије синуса (FESS), која је златни стандард у дијагностиковању и терапији обољења носа и PNS. Узорак за микробиолошку анализу може се добити брисом носног спрата ждрела, брисом из средњег носног ходника као и аспирацијом синусног садржаја приликом пункције. Алергоиштка и цитолошка дијагностика је корисна код болесника са акутним рекурентним упалама. Конвенционална радиолошка дијагностика је стандардни Rgt синуса. За дијагнозу акутног синуситиса индикативан је аероликвидни ниво у максиларном или фронталном синусу или њихово хомогено засенчење уз очуване коштане границе. Код хроничних се уочава задебљала слузница уз могуће полиповидне промене. Компјутеризована томографија је најпрецизнија дијагностичка метода у радиолошкој обради запаљенских болести параназалних синуса, с обзиром на то да је супериорна над магнетском резонанцом у процени коштаных промена.

Компликације

Компликације риносинуситиса могу да буду егзокранијалне: орбиталне (edem palpebr, subperiosteal abscess, cellulitis orbite као најчешћи, abscess orbite, тромбоза кавернозног синуса), остеомијелитис, мукоцеле/пиоцеле, носносинусна полипоза и ендокранијалне: менингитис, апсцес мозга.

Начини лечења

Лечење риносинуситиса може да буде конзервативно, применом антибиотика *per os* или парентерно, локалном применом кортикостероида, аналгетика, деконгестива токатно или *per os*. Други вид терапије је комбинација конзервативне и хируршке - FESS. Посебну новину у лечењу представљају дијететски препарати који садрже комбинацију пет биљних екстракта (суви екстракт корена линцуре, суви екстракт цвета дивизме, суви екстракт

Штетност амброзије

ОПАСНОСТ ПО СВАКУ
ДЕСЕТУ ОСОБУ

Амброзија – Амбросија артемиисифолиа у народу позната као лимунџик, опаш, или фазануша је једногодишња коровска биљка која се среће на различитим типовима земљишта. Станишта амброзије су најчешће запуштена грађевинска земљишта, вртови, необрађене пољопривредне површине, у културама кукуруза, сунцокрета, уз путеве, железничке пруге, дакле свуда где има довољно светла.

но је то да се јављају периодично, зависно од сезоне појављивања одређене врсте полена у ваздуху. Концентрација полена у ваздуху зависи и од климатског подручја, вегетације на одређеном подручју итд.

Полен биљке амброзије је најалергогенији полен нашег подручја. Симптоми преосетљивости на амброзију се манифестују кијањем, пецањем и сузењем очију, запуше-

Стабло је усправно, разгранато са листовима јајоликог облика, при чему је читав биљка обрасла густим длакама. Цветови су скупљени у дуге гроздасте цвасти на врху стабла и грана, жућкасте боје. Ниче крајем априла, а почиње да цвета од средине јула до септембра месеца, са највећом продукцијом полена у августу и септембру. Оптимална температура за њено клијање и ницање је температура од 20 до 22 °C. Има веома велики потенцијал репродукције и сталну залиху семена у земљишту. Једна биљка амброзије произведе 500 до 3000 ахенија – семена које могу да одрже клијавост у земљишту и до 40 година, а исто тако продукује више од милијарду поленових зрна који се уз помоћ ветра могу распршити на површини од више квадратних километара.

Амброзија спада у опасне алергене који изазивају тегобе код око 10% људске популације. Код људи полен амброзије је узрокник 75% свих полених алергија, при чему не постоји старосна граница за појаву осе-

тљивости. Код најосетљивијих особа 8 до 20 поленових зрна у 1 м³ ваздуха може да изазове јаке алергијске реакције. Од тегоба летњих полених алергија пате у највећој мери деца и радно способно становништво. Испитивања су доказала да зрна полена садрже протеазе које у 30 до 90% случајева директно оштећују епител дисајних путева јер се не могу ефикасно неутралисати од стране антипротеаза.

Амброзија изазива и низ здравствених проблема као што су: респираторне сметње (полениска кијавица, сезонски отитис, астма), дигестивне и уринарне сметње (повраћање, болове у стомаку, дијареју и уринарне инфекције) и реакције на кожи (копривњача, ангионеуротски едем и екцем).

Симптоми нису увек опасни по живот, али смањују ефикасност у послу, те узрокују значајне губитке радних дана.

Узрокује: повећан број хоспитализација, повећан број посета хитној помоћи, као и повећан број изостанака са радног места и у школи у време појача-

не концентрације полена амброзије у ваздуху. Утиче на: друштвену активност, избор каријере, кућне послове, спортску активност, физичку активност, сан и уопште на начин живота особа које имају проблем са алергијом на амброзију.

У полену амброзије је констатовано 52 једињења која су алергогена, од којих су 6 нарочито опасни. Полен амброзије спада у специфичне агенсе који загађују ваздух. Неспецифични агенси као што су CO₂, NO₂, SO₂, уз деловање УВ зрака изазивају повећану продукцију полена амброзије и промене у хемијском саставу једињења који су саставни делови поленових зрна и тиме повећавају број алергогених протеина. Овим се објашњава значај аерозагађења за повећан број респираторних алергијских болести.

Алергија на полен се јавља сезонски, у време када се у ваздуху налазе честице полена стабала, корова и трава. За полених алергија карактеристич-

ношћу и обилним цурењем из носа које може да траје читаве сезоне. Поред наведених симптома преосетљиви на полен могу отежано да дишу и да се жале на стезање и бол у грудима. То је онда знак да се ради о сезонској бронхијалној астми, која је узрокована алергијом на амброзију. Особе које имају проблема са алергијама имају врло осетљив имунолошки систем који бурно реагује и на безопасне честице (алергене) као што су полени. Када алергичар удахне алерген и када тај алерген уђе у крвоток, имунолошки систем реагује, те долази до алергијске реакције. Због запушености носа, долази до смањења и/или губитка чула мириса. Могу се јавити и подочњаци, узроковани повећаним дотоком крви. Овакви пацијенти су често раздражљиви, малаксали и без концентрације, што им умањује радну способност, а оптерећује околину оболелог и отежава уобичајену комуникацију.

цвета зове, суви екстракт хербе вербене, суви екстракт листа андрографиса), који синергистичким деловањем доприносе одржавању нормалне функције горњих респираторних путева и имуног система. Имају антиинфламаторно, анти-вирусно, антибактеријско, денконгестивно, муколитичко, секретолитичко и имуностимулативно дејство, које остварују активним супстанцама (андрографолиде, флавоноиди, иридоиди, атноцијанини, сапонини), пре свега антиоксидативним дејством, противупално, и имуностимулаторно, у одржавању добре вентилације и дренаже параназалних шупљина. Дозирање је комфортно, једном дневно, најбоље током оброка у трајању од 10 дана, али се може користити и дужи, са обзиром на количину активних супстанци у једној таблети. Могу га користити особе старије од 18 година. Не препоручује се трудницама, породиљама и дојиљама. Може се користити уз сву другу конвенционалну терапију, прилагођено тежини симптома обољења.

др **Весна Стојановић**

Специјалиста оториноларингологије

SLUŠNI APARATI NA LEKARSKI RECEPT

POSEBNE POGODNOSTI ZA
VOJNE PENZIONERE !

- VRHUNSKA AMERIČKA TEHNOLOGIJA
- NEVIDLJIVI SLUŠNI APARATI
- PRODAJA NA RATE

BEOGRAD, Sazonova 18a
011/2435-924

NOVI SAD, Vase Pelagića 4
021/425-370

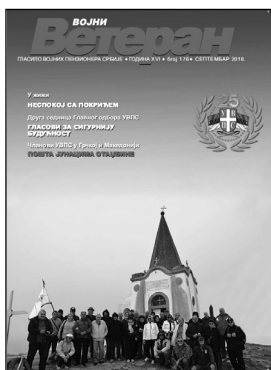

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ

Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгања

НАСЛОВНА
СТРАНА:

Миленко
Бањанац

Година XV. Број 164. Септембар, 2017.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Др Часлав Антић мр Александар
Симоновски, мр Милан Шумоња,
Будимир М. Попадић, Душан Старчевић,
Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ
Добросав Алексић (Алексинац),
Предраг Добић (Сремска Митровица),
Радивоје Здравковић, (Подгорица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Стеван Стојановић (Шабац),
Драгослав Ђорђевић (Крагујевац),
Драган Дабетић (Зајечар)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Будимир М. Попадић М. Чуљић, дописници
и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Тираж 3.000 примерака
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ISSN 1452-3809

CIP –
Katalogizacija
i publikaciji
Narodna
biblioteka Srbije
Vojni veteran
ISSN 1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:

*Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;

*Љиљана ЈАКОВЉЕВИЋ, из Београда, ул. Чубурска бр.2, Занатски центар „Пејтон“, тел. 011/2446977 и 064/1427122; Клијенте прима понедељком, средом и четвртком: зими од 17.00 - 19.00 а лети од 18.00 -19.30;

*Гордана БУЧЕВАЦ СТЕФАНОВИЋ, из Шапца, ул. Патријарха Павла бр. 10, тел. 015/314307 и 064/2328165; Клијенте прима: четвртком од 18.00 - 19.00 часова;

*ВЕСОВИЋ Н. МИРЈАНА у Београду, Ул.Шуматовачка бр. 149, суботом од 11-15 часова и у Крагујевцу – Ул.Светозара Марковића бр. 19, средом од 15-18 часова.

За потребе војних пензионера ови адвокати обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 20 одсто (адвокати Љиљана Јаковљевић и Гордана Бучевац Стефановић), односно 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић). Редослед адвоката дат је по редоследу склапања уговора.

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

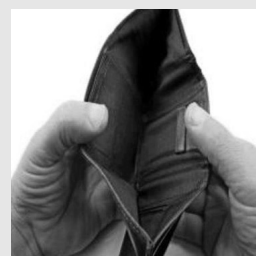
Уколико користите услуге у вези сахране преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
- упис у матичну књигу умрлих,
- спроводница за пренос покојника,
- штампање посмртних плаката,
- продаја погребне опреме,
- превоз покојника,
- организација војних почасти,
- помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
- бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.

Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 011/8333-142 и 011/6161-769; 064/1660-423 и 011/3181-812.

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Знање није држао
у малом прсту,
Већ у кажипрсту.*

*Говори полетно.
Зато му је мисао
неухватљива.*

*У паклу су и избеглице
из раја.*

*Порушите путоказе.
Ово је ћорсокак!*

*Изгубљен сам између
Сингидунума и Европолиса.
Хоћу у Београд!*

*Да је Дарвин жив,
Обратно би поставио
теорију.*

*Направе фотомонтажу,
Па можеш да се сликаш!
Зоран Р. Ковачевић*

ВЕОМА ПОВОЉНЕ СТОМАТОЛОШКЕ УСЛУГЕ ЗА ВОЈНЕ ПЕНЗИОНЕРЕ

У склопу сарадње са УВПС, Стоматолошка ординација „Президент М“, Звездара, Михаила Булгакова (бивша Душана Петровића Шанета) 46, са тимом искусних стручњака, војним пензионерима нуди бројне погодности:

Део услуга бесплатно – стоматолошки преглед, консултација и стручно мишљење,

Остале стоматолошке услуге (протезе, пломбе, надоградње и друго), уз значајне финансијске погодности – плаћање на рате или са попустом, у зависности од врсте услуге.

Доказани тим стручњака нуди **све стоматолошке услуге брзо, квалитетно и повољно.**

Телефони за контакт и информације: **011/342-7481, 063/214-800, 064/135-1487.**